

Västerås stifts

MAGASIN

Tidningen för dig som arbetar / är förtroendevald i Västerås stift. Nr 2 2015

Att ha änglar som gäster

– Ett aktuellt ord i flyktingkrisens tid

Apostlarna från Evertsberg

– Nu är de på väg hem

European Reformation Roadmap

– Västerås i centrum för reformationsåret

• Ingångar • Ny hemsida efter nyår • Skrudar som bär stiftshistoria • Vägen till kyrkan gick genom musiken • Det ska finnas en pedagogisk helhetssyn! • Gudstjänstglädje • Folkkyrkan lockade nye stiftsprosten • Från kollen till elitidrottare "Livet kan ta oanade vägar" • Vi behöver vänskapen med människorna i bibeln • En kyrka i ljus som berör alla sinnen • Himlaspelet lever vidare

Svenska kyrkan
VÄSTERÅS STIFT

Hoppfullt och trotsigt

Västerås stifts Magasin speglar det som händer i stift och församlingar i två huvudspår: Liv och kamp som möter oss och samtidigt det flöde som finns i gudstjänst, bön och tro. Hoppfullt och trotsigt.

Den flyktingkatastrof som är resultat av krig och terror kan ingen av oss undgå att märka. I stiftets församlingar sker mängder av insatser för att möta nyanlända på asylboenden eller i boenden för ensamkommande barn. Kyrkan har genom sin närvaro överallt i Västerås stift en unik möjlighet att vara en positiv kraft. Magasinet lyfter också blicken i fråga om flyktingars situation genom intervjun med Marianne Kronberg och hennes volontärsats på den grekiska ön Lesbos. Hon talar om att situationen känns som en bild av helvetet. Ett historiskt perspektiv på flyktingfrågan ges i artikeln om Svenska Victoriaförsamlingen i Berlin under nazism och kommunism. Här intervjuas Kerstin Hesse som var med. Vi står nu som medmänniskor och som kyrka mitt i den verklighet där vårt land upplevs som räddningen för alla de som flyr för sina liv. En situation som ställer nya frågor och önskemål till oss.

Sida vid sida med denna verklighet finns en rad artiklar om det kyrkan lever i och av. Här berättar Unni Wiig-Sandberg om gudstjänstglädje. Vilket underbart uttryck, gudstjänstglädje. Vi möter bibelläsningen som en enorm kraftkälla när Marit Norén skriver om att vi behöver vänskapen med människorna i Bibeln. Kanske är detta en av de största och viktigaste utmaningarna för kyrkan hos oss, att hjälpa människor att få en relation till bibelns berättelser. Vi har en stark inspiratör för detta i Martin Luther som i mötet mellan sitt eget liv och bibeltexterna startade en förändring som vi ser frukterna av än idag. Martin Luther var framförallt bibelläsare, bibeltolkare och predikant. Magasinet pekar också fram emot det som ska hända 2017 då vi påminns om hur det hela började 1517, 500 år tidigare. Europäischer Stationenweg är ett spännande projekt där Västerås är en av 67 städer i 18 länder som finns med.

Vi möter medarbetare i kyrkan som utifrån sin profession ger bilder av arbetet. Thomas Wasberg intervjuas om pilgrimsvandring. "Det handlar om att få vandra med människor utifrån deras villkor, i livets alla skeden." Vi får ett bildreportage av kyrkvaktmästarens arbete som är så viktigt i gestaltningen av gudstjänst och mötet med människor: Mycket mera finns i Magasinet. Praktisk och konkret information om IT-frågor, konflikthantering etc. Självklart finns också kursutbudet redovisat. Men det dominerande innehållet handlar om den verklighet som möter oss just nu och det centrum som kyrkan lever i och av. Kanske kan man säga att det är mellan altare och värld som kyrkan sker.

Med Magasinet får du också biskop Mikael Mogrens herdabrev Omvänd till verklighet.

Vilken glädje att få finnas med som medarbetare i Svenska kyrkan, anställd, förtroendevald eller volontär 🍷

Ola Söderberg, stiftsprost

Så görs magasinet

Västerås stifts Magasin ges ut av Västerås stift två gånger per år och skickas adresserat till anställda, förtroendevalda och frivilliga i stiftet. Adresser hämtas från KYRKSAM. Stämmer inte uppgifterna, kontakta din församling så de kan ändra dina uppgifter.

Redaktion:

Pelle Söderbäck, Lotta Söderberg, Åke Paulsson

Omslagsbild:

Stellan Öström

Grafisk form:

Åke Paulsson

Teckensnitt:

Magnesium, Gill Sans, Foundry Sterling, Syncro, Victorian m.fl.

Utrustning:

Datautrustning: PC, Intel QuadCore 2,7 Ghz, 8Gb RAM, 1,5TB HD, Macbook Pro i7 2,35Hz GHz, 8GB RAM, 500GB HD. Fotoutrustning: Canon 5D mkII, Canon 1D MkII, diverse objektiv: 15-300mm. Programvara: Adobe InDesign CS5.5, Adobe Illustrator CS5.5, Adobe Photoshop CS5.5, Microsoft Word 2010

Papper

Omslag, Invercote 250g
Inlaga, TomOtto 150g

Upplaga: 4500 ex

ISSN: 1653-8536

Tryck: Åtta.45

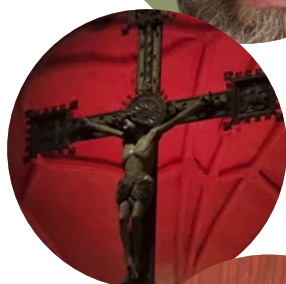
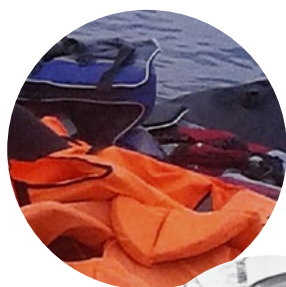
Distribution: Åtta.45

Ansvarig utgivare: Ola Söderberg

Innehåll magasinet nr 20

Ledare	2
Biskop Mikael Mogrens vapen	4
Att ha änglar till gäster	5-17
Min tro hjälper mig att våga möta helvetet	6-8
Det känns om en bild av helvetet	9
Carlos Luna, "Sverige idag är ett helt annat land"	10-11
Solidariteten satt i grodd i väggarna	12-14
Flyktingfrågan skapar engagemang	15-17
Ny hemsida efter nyår	18-19
Skrudar som bär stiftshistoria	20-21
Apostlar från Evertsberg på väg hem igen	22-25
Svenska kyrkan som arbetsplats	27-35
Vägen till kyrkan gick genom musiken	28-29
Det ska finnas en pedagogisk helhetssyn!	30-31
Ett dynamiskt Sverige behöver en dynamisk kyrka	32-33
Diakonin är inte en bisyssla för församlingen	34-35
Gudstjänstglädje	36-37
Folkkyrkan lockade nye stiftsprosten	38-39
Från kolli till elitidrottare "Livet kan ta oanade vägar"	40-42
Vi behöver vänskapen med människorna i bibeln	43
Kyrkväktare – ett flexibelt släkte	44
Humor mot inskränkthet	46
Kyrkväktarkurs om möten i mångkultur	47
En kyrka i ljus som berör alla sinnen	48-50
Himlaspelet lever vidare	51
Han vill vandra för att förstå livet	52-53
Sverigefinländare – vad är det för människor?	54
Kinkerit - nyheter och åsikter på två språk	55
Bygg en robust samarbetskultur	56-57
Strukturer påverkar arbetsmiljön	58
Bibeln.nu öppnar för samtal om tro	59
Erfarenhet är mentormammors främsta redskap	60
Filma med mobilen	61
"European Reformation Roadmap" berättar historien	62-63
Kyrkohandboksarbetet går vidare Slutförslag kommer hösten 2017	64
Kurser i stiftet	65-66

Biskop Mikael Mogrens vapen

Varje biskop har ett vapen och ett valspråk som är hämtat ur bibeln. Biskop Mikael Mogren har valt några ord ur Johannes-evangeliets inledning: "Ordet blev människa". (Joh 1:14). Vapensköldens grundfärger är blått och silver. De ska föra tanken till Dalarna och Västmanland; till Mariablått - även kallat dalablått - och till silver från Sala silvergruva. Färgerna är samtidigt en hälsning till alla sverigefinländare i stiftet. Biskopsmössan (mitran) har Västerås stifts textilkonsulent Berit Lundqvist formgivit

och sytt till Thomas Söderberg med mått från den 1400-talsmitra som förvaras i Västerås domkyrka. Liksom på teckningar av Claes-Bertil Ytterbergs biskopsvapen är kräklän stiftets egen.

I sköldens främre fält står Kristus som Guds lamm från Johannes-evangeliet 1:29. Sedan år 1298 är Gudslammet belagt som sigill för Västerås stift och dess biskop. Gudslammet har blicken fäst på Mariarosen som är hämtad från Västerås stadsvapen och som även finns i Martin Luthers vapen.

Korsets sex avhuggna grenar påminner om vardagens mödor: Grenarna bär spår efter skogsarbete och markerar både skönheten och skörheten i det vanliga livet. I korsets centrum har Kristus genom sin mor Maria slagit ut som en ros och närvarar på den sjunde dagen i de heligas gemenskap, förkunnelse och sakrament. Vad som blir i framtiden är beroende av Guds skaparkraft, Ordet.

Vapnet är tecknat av Magnus Bäckmark.

Att ha änglar till gäster

"Kom ihåg att visa gästfrihet, ty det har hänt att de som gjort det har haft änglar till gäster utan att veta om det" (Hebreerbrevet 13:2).

Orden i Hebreerbrevet berättar om en kristen livshållning mot främlingen. Gästfrihet och öppenhet. Ett aktuellt ord i flyktingkrisens tid. Frågan är inte ny. Under nazismen och öststatskommunismen fungerade den svenska Victoriaförsamlingen i Berlin som en fristad för människor på flykt. Carlos Luna kom till Sverige på 1970-talet och han berättar om vad det betytt för hans syn på ett öppet Europa. Marianne Kronberg, diakon som bor i Leksand, är aktiv i Christian Peacemakers Team. Hon beskriver hur tron bär hennes engagemang.

Marianne Kronberg, diakon och fredsarbetare:

Min tro hjälper mig att våga möta helvetet

Det vilar ett stråk av Dalaidyll när jag svänger ner på Hjortnäsvägen i Leksand för att träffa Marianne Kronberg. Ett knuttimrat hus i skogsbrynet med dalpilar över dörren. På vägen in hinner vi prata både om spelmansmusik och om Siljansbygdens oändliga skönhet. Kaffet står på och smörgåsarna är bredda. Men samtalet med henne handlar om långt mycket mer än idyller. Marianne är pensionerad diakon och i slutet av sommaren var hon som volontär på den grekiska ön Lesbos för att möta och stötta båtflyktingar. Hennes internationella engagemang är brett och djupt rotat.

Text: Pelle Söderbäck Foto: Marianne Kronberg

Att hon valde Leksand är ingen slump. Med rötter i bygden sedan 1600-talet, släktgård i Häradsbygden, gymnasietid på Hagaskolan i Borlänge och pappa från Vansbro blev Dalarna egentligen ett naturligt val. Inte bara träd söker sina rötter.

Strax innanför dörren hänger en Leksands IF supportertröja. Javisst, Marianne har ett säsongskort för att se ortens hockeystolthet och det är ingen plötslig nyck. "Jag har

följt Leksand hockey sedan 60-talet", säger hon glatt och berömmar deras supportrar som stöttar laget både i med- och motgång. Den supporterkultur som blivit känd över hela Sverige och som har mycket att lära ut. Både när det gäller sport, läktarkultur och de positiva drivkrafternas inverkan på livet.

Om hennes rötter i Dalarna är djupa, så finns en annan djup rot i det internationella engagemanget och i den internationella

diakonin. Marianne har varit vice ordförande i kyrkomötets internationella nämnd, suttit i styrelsen för Svenska Teologiska Institutet i Jerusalem, är ordförande i den svenska grenen av SABEEL, en ekumenisk organisation i Jerusalem för kristna palestinier med vänföreningar över hela världen, och är ordförande i styrgruppen för Sveriges Kristna Råds följeslagarprogram. Till det har hon engagemanget i Christian Peacemakers Team, CPT, som i somras gav

henne uppdraget att vara volontär bland båtflyktingar i den grekiska övärlden. CPT är en nordamerikansk fredsörelse som grundades i mitten av 1980-talet med rötter i klassiska fredskyrkor som menoniter och kväkare. Organisationen ser sitt uppdrag i att bryta våld och förtryck genom att bygga vänskap, att skapa gemenskaper av fred och att arbeta på gräsrotsnivå. Icke-våld är en självklar grundpelare.

– Jag träffade på CPT första gången år 2004 som ekumenisk följeslagare i Hebron på Västbanken, berättar Marianne. Direkt kände jag att här finns något jag sympatiserar med. Deras sätt att finnas mitt i hjärtat av konflikten och med sitt sätt att arbeta.

Mycket påminner om följeslagarprogrammet men de intervenerar på ett annat sätt. Tar mer aktiv del i vad som händer. I det lokala sammanhanget stöder man fredsskapande krafter, finns med i konfliktfyllda sammanhang som vid checkpoints, rapporterar vad som händer och bildar opinion.

En väg stakades ut, "jag har haft vägen utstakad, nu följer jag den". Marianne som var diakon i Stockholm beskrev för sin kyrkoherde att "när jag går i pension får jag utrymme att gå CPTs utbildning för att kunna bli volontär". 2013 var det dags så för pension. Under hösten reste hon med CPT till norra Irak, Kurdistan och sommaren 2014 tillbringade Marianne Kronberg sex veckor i Chicago hos CPT.

– Vi var 15 deltagare från hela världen. Vi utbildades i icke-våld, vi jobbade med rollspel och det var en hel del teori. Program från morgon till kväll och en hel del aktiviteter i det lokala sammanhanget. Vi deltog i en fantastisk demonstration i ett av Chicagos tuffare områden. Där gick kyrkan runt och uppmanade människor att sluta använda vapen. Under Gazakriget ordnade vi också en demonstration utanför det israeliska konsulatet.

– Vi var också hos migranter som inte skulle få stanna utan som skulle transporteras tillbaka till Mexico. Till skillnad från i Sverige fick vi under deporteringsfasen be tillsammans med dem som skulle skickas iväg.

Utbildningen var förutsättningen för volontäruppdrag och i augusti i år fick hon sitt första uppdrag. Att arbeta bland båtflyktingar på den grekiska ön Lesbos som en i ett team från CPT.

– Uppdragen där kunde sträcka sig från 10 dagar och upp till 3 månader. Eftersom du kommer in i ett team där det finns rutiner kan du starta direkt. Ett par timmar efter

att jag landat på Lesbos var jag igång. Vi förväntas ha läst in oss innan vi åker så att vi kan gå direkt ut i fält.

Uppdraget för teamet var brett. Att finnas i hamnen där människor väntade på att registreras och ta sig vidare, att regelbundet besöka flyktinglägren, att samverka med andra frivilligorganisationer på plats, att sprida kunskap och opinionsbilda – och att hjälpa till så att båtflyktingar som drunknat fick värdiga begravningar.

– Som utvecklingen blev prioriterade vi hamnen. Här fanns mängder av båtflyktingar i väntan på att registreras, få transport till ett läger eller att försöka köpa biljett till en färja för att ta sig vidare. En situation som var helt övermäktig att hantera för den grekiska administrationen.

” En kväll räknade vi till minst 1 000 flyktingar i hamnen som skulle tvingas sova där på parkeringen och asfalten. Män, kvinnor och barn. Där fanns ingen toalett och en enda halvdålig dusch.

Den saknade dessutom väggar vilket gjorde det omöjligt för kvinnor att duscha. – Vår uppgift i hamnen var att "synas med ett välkomnande sinne". Visa att här finns en solidaritet. Vi delade ut information och hjälpte människor till sjukhus. Med vår närvaro dämpade vi också polisens aggressivitet. UNHCR hade knappt kommit igång, kyrkorna lyste med sin frånvaro. Men vi och andra mindre frivilligorganisationer var där.

Teamet åkte också runt på ön för att distribuera vatten till uttröttade flyktingar. Många var barn som när de landat med sina gummiflottor skulle vandra upp till de sju milen till hamnen. Alla fick gå, även barnen. Ofta utan skor och dåligt klädda. Ont om vatten och 35 grader varmt. Marianne Kronberg har beskrivit situationen på Lesbos som "en bild av helvetet". Frågan är också hur hon själv, och teamet hon fanns i, orkade? Hur hanterade de sina egna känslor?

– Min tro hjälper mig att våga möta helvetet, säger Marianne Kronberg. CPT finns i en kristen kontext, bönen är ett naturligt inslag. Sällan har jag haft så stor nytta av den enkla bönesucken "Gud var med dessa människor nu". Vi delade också känslor och tankar med varandra, försökte ha en daglig reflekterande andakt tillsammans och försökte dela måltider.

– Det är samma tro som jag hade med mig från mitt arbete som diakon i Rågsved i Stockholm. Jag mötte många tuffa livsöden där. Någonstans får man inse sin mänskliga begränsning. Inse att nu har jag gjort det jag kan, resten får jag lämna till Gud.

Flyktingfrågan har ställt stora krav på Europa. Både på de politiska systemen och på kyrkorna. Vilka tankar har Marianne Kronberg inför framtiden?

– Det är klart att jag i det lilla vill rikta en liten pil till Svenska kyrkan. Varför har vi så svårt att ta vara på äldre människors livserfarenhet som volontärer på korta internationella uppdrag? Inom CPT skiljer man inte på åldrar: Tänk vad Svenska kyrkan och ACT kunnat göra med lite större öppenhet för volontärer. – Som kyrka får vi aldrig tappa den profetiska rösten och bara drunkna i det konkreta omhändertagandet. Vi måste också ha det långa perspektivet. Roten till flyktingströmmarna är krig, våld och klimatförändringar. En av de flyktingar jag mötte sa att "tack för att ni ger oss vatten, men kan ni inte få dem att sluta bomba där hemma?".

Hon ser också det konkreta profetiska uppdraget i den politiska debatten.

– Vi möter ett asylsystem som har kollapsat eller som aldrig funnits för den här katastrofen. Du måste kunna söka och få asyl utan att förlora livet under flykt. Det finns kommuner som inte tar sitt solidariska ansvar. Här borde den lokala församlingen ligga på eller kanske starta ett eget asylboende. Alla måste nu ta ett solidariskt ansvar. Här återvänder Marianne till den Leksand där hon bor och som hon älskar. – Leksand har helt klart en positiv inställning politiskt. Flyktingar som kommer hit ska trivas så att de stannar. Vi behöver en inflyttning. Här talar man nu om att bygga nya, enklare bostäder. Inte bara för flyktingar, utan också för de andra som söker boende, framförallt yngre. En integration också i boendet. Så även ur den aspekten är jag en stolt leksing! 📍

Det känns om en bild av helvetet

Hon sitter i baksätet i bilen och försöker bröstmata det lilla barnet. Det finns bara lite mjölk i bröstet. Barnet gnyr av hunger. Den lilla flickan är för trött för att skrika. Hennes ansikte är sönderbränt av den heta solen. Hon är knappt tre veckor och föddes i skogarna i Turkiet, under föräldrarnas flykt från krig, terror, våld.

Text och foto: Marianne Kronberg

Vi sitter i en liten bil på väg till Mytilini, den grekiska ön Lesbos huvudstad. Jag är där på uppdrag av CPT (Christian Peacemaker Teams, se www.cpt.org). Vi har hyrt en bil över dagen för att ge vandrande båtflyktingar vatten. Det är en lång vandring till hamnen i Mytilini. De vandrar mil efter mil i gassande het sol, över höga berg, djupa dalar. Bara de allra minsta barnen bärs av föräldrarna.

Vi åker nära havet. Överallt ser vi rester av flottor som kommit från Turkiet med människor på flykt - från Syrien, från Afghanistan, från Irak. Vi ser plötsligt kustpolisens båt och en liten, full flotte komma allt närmare. Flotten strandar: Den är mer än överfull. Nära stranden sticks flotten sönder: Det låter som skarpa pistolskott. Panik bryter ut. Alla kastar sig i vattnet och vill till land. Barn gallskriker. Snart ser vi en ny, överfull flotte komma. Den här dagen var vattnet relativt lugnt. Vi har hört andra berätta om skräckfyllda timmar; med höga vågor. Vi vet att flottor kapsejsat och att människor drunknat under flykten. Människosmugglarna tar cirka 1000 – 1300 dollar per person, mer med flytväst. Vi tar med familjen med den nyfödda flickan, och skjutsar dem till sjukhuset i Mytilini. Vi hjälper dem också att få en plats i ett litet flyktingläger, som drivs av en ideell organisation. Där vet vi att familjen får vila upp innan de kan fortsätta flykten. Enligt grekisk lag är det förbjudet att skjutsa flyktingar utan att anmäla det...

De andra fortsätter vandringen mot hamnen. Det är cirka fyra mil. Där finns hamnpolis och "kontoret" där alla måste registrera sig. Det råder närmast kaos, med dagslånga köer till registreringen. Sedan följer timmars väntan på plats i det fåtal bussar som kör flyktingarna till de mer än överfulla flyktinglägren. Många tvingas stanna över natten i hamnen. Folk sover på asfalten på parkeringsplatserna.

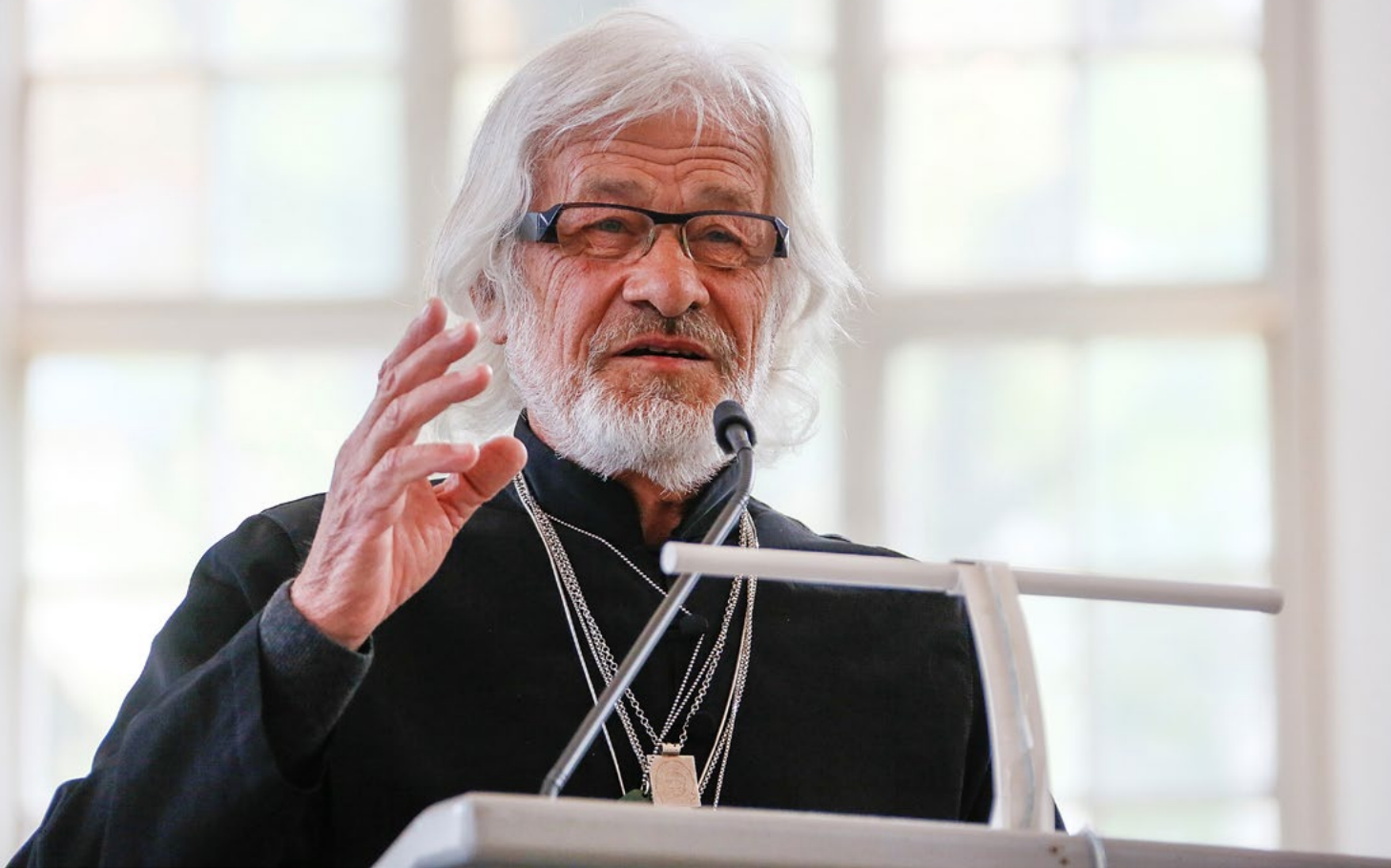

Det finns inga toaletter, inga duschar. Det känns som en bild av helvetet.

Även i lägren är de hygieniska förhållandena urusla. I stort sett inga fungerande duschar för kvinnorna. Männerna har några fler. Knappt några fungerande toaletter. Lägreten består av tältdukar. Under dessa trängs flyktingarna. Endast tack vare ideella organisationer som Solidarity Clinic och Läkare utan gränser finns läkare närvarande.

I lägren tvingas de vänta i dagar för att få de dokument som behövs för att få köpa färjebiljetter till Aten. Sedan återstår ny väntan i hamnen. I stort varje färja är överfull. Flera har varit slutsålda sedan länge p.g.a. grekernas semestertid. Några extrainsatta färjor har satts in, men det är otillräckligt. När jag ser flyktingarna gå ombord på färjan, till en mycket osäker framtid, tänker jag ofta på de 1,2 miljoner svenska båtflyktingar som flydde till Amerika för att söka en ny framtid där för drygt 100 år sedan.

Det är en humanitär katastrof vi möter. Det är svårt att se något ljus. Kanske all solidaritet jag mött bland så många greker är det mest positiva. Mest lider barnen. När ska EU ta sitt gemensamma ansvar för den flyktingkatastrof som främst Grekland och Italien möter idag? När ska dessa människor få ett värdigt liv? När ska barnen återigen få gå i skola? Leva i frihet! 📍

Carlos Luna, flykting år 1973

”Sverige idag är ett helt annat land”

När Carlos Luna steg av tåget i Västerås väntade en minibuss för vidare färd till Sättra brunn. Året var 1973 och dagen innan, den 21 november, hade han landat på Arlanda klockan 16.45.

– Ett datum och en tid som jag aldrig kommer att glömma, säger han när vi träffas i hans bostad i Båstad medan ålakrakor, ejdrar och hägrar tampus i den vinande höstblåsten vid havsstranden nedanför det blå trähuset.

Text: Kersti Bergold Foto: Mikael Ringlander

Han dricker argentinskt te i en kalebass via en bombilla (ett sugrör av silver). Självt smuttar jag på kaffe, gjort på svartrostade bönor från Kuba som Carlos själv malt.

På väggen bakom oss finns fotografier av Carlos och hans bror Rodolfo tillsammans med påve Franciskus och till höger om trion en bild av ikonen Che Guevara.

Carlos Luna var 31 år gammal när han kom till Sverige som flykting med hjälp av den svenske ambassadören Harald Edelstam som sökte upp honom och hans kamrater som fått skydd på Venezuelas ambassad i Santiago de Chile.

In i de sista hade de kämpat för president Salvador Allende och hans regim, men nu hade general Pinochet tagit makten och

motståndarna avrättades skoningslöst.

Carlos Luna hade fört ett ambulerande liv i Argentina, Paraguay, Uruguay, Kuba, Brasilien, Mexiko och Chile. Talade spanska och portugisiska och kunde göra sig förstådd på italienska och franska samt läsa latin. Fast det hade han ingen nytta av när han kom till Sättra brunn. Där talades det svenska och engelska. Han blev kvar på flyktingför-

läggningen i tre månader. En fantastisk plats omgiven av skogar. Landsbygden var inget nytt, som barn hade han ridit till skolan tillsammans med sin bror. Carlos red barfota över stäppen med små buskar och rikligt med ormar i regn och blåst. Då, när han var fem, sex år, föreföll den svarta hästen otroligt stor.

Hans mamma, som var av indianskt påbrå, skrev oroliga brev till Brunnen. Hade han träffat på några närgångna björnar i Stockholm och hur var det med vildjuren där han bodde nu?

Efter drygt tre månader fick han jobb på Scan i Uppsala och jobbade med kött, hela dagarna. – Vi kom till ett Sverige som var totaliserat, nu är det ett helt annat land, säger Carlos Luna. I Uppsala fanns det en enda pizzeria. Annars åt vi blodpudding, gröt, köttbullar med lingon, andra märkliga kombinationer och kanelbullar. Olivolja var okänt, det fanns ingen indisk mat och knappt vin och inte en enda som kunde spanska. Nu är det helt annorlunda. Fast kvinnorna talade gärna med nykomlingarna. "Cabecitas negras", svartskallar, som kunde vittna om helt andra erfarenheter och på det sättet lärde han sig svenska. Var det lättare för dig än för dem som var gifta och hade barn? – Det vet jag inte, vi var alla unga män och möttes av vänliga mjuka människor, svarar Carlos Luna.

En annan kvinna som hade förändrat Carlos Lunas liv hette Celia de la Serna y Llosa. När han var 18 år utsågs Carlos Luna, som var övertygad peronist och fackföreningskämpe till hennes livvakt. Den "äldre" kvinnan, som var drygt 50 år, skulle resa till Kuba och hälsa på sin son Che Guevara. Carlos Luna blev kvar hos den argentinske läkaren och gerillakrigaren i ett och ett halvt år. Han säger att Che Guevara fick lösa de konkreta problemen, medan Fidel Castro utformade strategierna.

På Kuba träffade Carlos Luna kinesiska soldater som tränade qigong för att utveckla flexibilitet, balans, koordination och inre ro. Numera utövar han den uråldriga kinesiska läkekonsten dagligen och har också skrivit en bok om qigong/taiji som heter Vägen. En skrift som under hösten överlämnas till påve Franciskus i Rom i samband med en konferens om hur romernas situation kan förbättras. När Carlos Luna och hans bror tidigare bjöds in till det påvliga hemmet Santa Maria i Vatikanstaten frågade påven efter en spansk översättning av Vägen eftersom han inte kunde läsa den svenska versionen och en sådan har nu tryckts med hjälp av Svenska kyrkan.

Carlos Luna föddes utanför argentinska Cordoba, dit kom också Che Guevara som ung i ett försök att kurerat sin svåra astma. Även påven har varit där i två omgångar, dels som novis dels när han hamnade i

onåd och isolerades i ett kloster, innan han blev ärkebiskop i Buenos Aires.

Tillsammans med sina kamrater i motståndsrörelsen mediterade Carlos Luna med jesuitprästerna i Cordoba. Efteråt brukade de spela fotboll. Jorge Bergoglio som sedermera blev påve Franciskus spelade i jesuiternas lag.

När Carlos Luna läst om en politisk flykting från Argentina som hittades efter att ha legat död i två år i en lägenhet i Bagarmossen skrev han ett mejl till påven. Denne svarade redan nästa dag och bröderna Luna bjöds in till ett möte. Där talade påven om främlingsfientlighet, flyktingfrågan och en penningfixerad värld som inte bryr sig om människor. Han förespråkade istället ett inkluderande samhälle och varnade för att

” *vi har börjat dyrka pengar och människan står inte längre i centrum för samhället, det gör pengarna. Ett galet ekonomiskt system där man kastar bort flyktingarna, de fattiga och de gamla.*

Carlos Luna har sex barn, som är spridda över världen och bor i Brasilien, Uruguay, Argentina, New York och Sverige samt sex barnbarn.

– Livet går vidare, säger han. De klarar sig bra, har utbildat sig på Chalmers och på andra håll, en son sjunger i kören i Svenska kyrkan i New York. Han fortsätter:

– Vi är på väg mot en global värld, det viktiga är inte nationerna utan människorna. Det finns 700 miljoner europeer, enbart i Göteborg talas det 80 olika språk. Europa måste öppna sina gränser för människor i nöd. Svenskarna är generösa och stolta över sitt land och bejaktar det internationella engagemanget. Det gagnar alla, ger nya impulser och arbetskraft. Samtidigt består Sverige av små byar, där många är rädda för dem som bor i nästa by. Rädslor som kan spilla över på nykomlingar.

Själv fortsätter Carlos Luna, som fyllt 73 och numera är svensk medborgare, att hålla kurser i qigong/taiji, arbeta med flyktingar och romer samt arrangera resor till Kuba. Eller som han själv uttrycker det:

– Jag tycker inte om våld, men har fått lära mig att göra motstånd, försvara mig. Den enda vägen till fred är fred ●

I oktober möttes Carlos Luna och hans vän påven Franciskus.

Svenska Victoriaförsamlingen under nazism och kommunism

Solidariteten satt ingrodd i väggarna

Flyktingfrågan är långt ifrån ny på den europeiska kontinenten. Var-ken för kyrka eller samhälle. En av de svenskkyrkliga församlingar som bär en lång erfarenhet är den svenska Victoriaförsamlingen i Berlin. Här tog man tidigt ställning mot nazismen, här samverkade man aktivt med motståndsrörelsen under kriget och när Berlin efter kriget delades upp var man en aktiv och viktig kontakt in i det kommunistiska Östtyskland.

Hit flyttade Kerstin Hesse år 1953 och kunde under 13 år i Berlin följa den svenska församlingens liv. Idag bor hon på Skälby gård i Västerås, men en stor del av sitt hjärta har hon i Berlin.

Text: Pelle Söderbäck Foto: Victoriaförsamlingens arkiv

Victoriaförsamlingen grundades år 1903 och den förste kyrkoherden hette Gunnar Helander, far till Västerås legendariske domprost med samma namn. Han kom att följas av en rad färgstarka präster.

Birger Forell utnämndes till kyrkoherde i Victoriaförsamlingen 1929. Det var året för den stora depressionen med stor arbetslöshet bland svenskarna i Berlin. Han startade ett omfattande hjälpprogram för sina arbetslösa landsmän. Efter nazisternas maktövertagande 1933 insåg han snabbt

att han måste utöka sitt hjälparbete till att omfatta människor som förföljdes av ras-skäl eller för att de var politiskt oliktankande. På kyrkans vind inreddes små rum, där förföljda människor kunde vila ut en eller ett par nätter. I källaren drogs dubbla väggar in och mellan innervägg och yttervägg förvarades dokument, bl.a. från Beken-nende Kirche, den del av tyska kyrkan som stod i opposition till Hitler.

År 1942, när Forell var borta från Berlin ett par dagar fick han veta att han inte var önskvärd längre som kyrkoherde i Victoriaförsamlingen.

Han efterträddes av Erik Perwe som fortsatte samarbetet med motståndsrörelsen. Perwe förfalskade i samverkan med motståndsrörelsen identitetshandlingar och intyg. Kyrkans tomt som var svenskt territorium bevakades av Gestapo, den hemliga polisen. När Erik Perwe år 1944 skulle resa till Sverige sköts planet ner över Östersjön och alla ombord omkom. Erik Myrgren hade varit sjömanspräst i Stettin. I slutet av 1944 var Svenska kyrkan sönderbombad och arbetet avslutat. Myrgrens hemresa gick via Berlin, han hade lovat Perwe att ta söndagsgudstjänsten. När det stod klart att Erik Perwe omkommit, bad ärkebiskopen Myrgren stanna i Berlin och ta över församlingsarbetet. Det gjorde han. Precis som sina företrädare utförde han ett stort hjälparbete, för vilket han 1987 belönades med den israeliska utmärkelsen "Gerechter unter den Völkern" (*rättfärdig bland folken*).

När Kerstin Hesse tillsammans med sin man kom till Västberlin år 1953 för att driva ett företag var staden en inringad enklav i det kommunistiska Östtyskland. En värld som nästan är svår att förstå för alla oss som idag ser Berlin som en av Europas mest älskade huvudstäder i ett förenat Tyskland.

– Västberlin var helt avskuret, berättar Kerstin. Allt ströps. Vi var som en liten om-

ringad ö. Det krävdes visum för att komma in eller ut. Människor flydda från öst in till Västberlin. Det var en otäck situation, ingen visst vad som skulle ske.

I augusti år 1961 började bygget av Berlinmuren. Målet från Östtysklands sida var att stoppa flykten till väst. En 43 kilometer lång dubbelmur med diken, minor och vakttorn. Dessutom drygt 112 kilometer taggtråd runt Västberlin som blev helt omringat.

– Man rev hus där muren skulle byggas. Man murade för fönster och stängde tunnelbanestationerna på östsidan, minns Kerstin. Tunnelbanan gick genom öst men tågen fick inte längre stanna. Det var släckta stationer och bevakning med hundar. Vi hade några från östsidan som jobbade i vårt företag. Helt plötsligt kunde de inte komma till sitt jobb längre. SJ fick köra tåg från Sverige direkt till Berlin men de fick inte heller stanna längs vägen. Vi var inneslutna. När den amerikanske presidenten John F Kennedy kom till Berlin år 1963 och avslutade sitt tal med orden "Ich bin ein Berliner" (*Jag är en berlinare*) betydde det därför mycket för oss. Ett tydligt tecken på solidaritet utifrån.

Den svenska församlingen fick en ny roll. Det årliga firandet den 6 november i Lützen på östsidan blev helt plötsligt en viktig möjlighet till kontakt med människor i öst.

– Tack och lov att vi firar våra gamla kungar, ler Kerstin. Våra besök blev en viktig möjlighet till fortsatt kontakt. Vi var ett andningshål för studenter och andra i Östtyskland. Det fanns ett nätverk och det var i kyrkan man kunde träffas. De var kontrollerade men de bars av ett stort mod. Man genomförde oblodiga protester. De första protesterna i det gamla östblocket var just i Berlin när arbetarna gjorde uppror 1953. Det var före Ungern

Heribert Jansson vid Checkpoint Charlie 1969.

och Tjeckoslovakien. Det var ett spännande läge. Ryska tanks rullade fram!

Några få kunde resa med bilen genom

murens öppning, den berömda Checkpoint Charlie. En av dem var Victoriaförsamlingens kyrkoherde Heribert Jansson. Han hade diplomatpass som, även om

Svenska kyrkan efter den av ryssarna anlagda branden i maj 1945. De ryska soldaterna hade dålig utrustning, uniformer och skor var mer än bristfälliga, och de hade ont om mat. Soldaterna hade blivit lovade att i Berlin fanns allt. Men när de kom fram fanns ingenting, utom ruiner. Det mesta var sönderbombat, och i Berlins centrum låg 80 % av byggnaderna i ruiner. Soldaterna började söka genom hus för hus, i jakt på allt som gick att använda. De kom även hit till Svenska kyrkan. När de trodde att de hittat sprit i källaren blev de överlyckliga. Snabbt gick det upp för dem att det inte var riktig sprit utan ättikssprit. Den ilskan de kände räckte för att spränga det som var kvar av huset, dock inte förrän alla människor var ute. Det enda som blev kvar vid krigsslutet och som fortfarande finns är klocktornet. Foto: Erik Myrgren

det inte var formellt giltigt då Sverige inte erkänt Östtyskland, respekterades i gränskontrollen.

– Han hade en stor bil, en Jaguar, berättar Kerstin. I den rymdes mycket.

Jansson började smuggla in medicin, mat och litteratur till öst. Han samlade in pass från studenter i Lund som sedan kunde förfalskas och någon gång smugglade han ut människor från DDR. Han körde bil till Östberlin för att fira gudstjänst där och åtminstone ett par gånger kom han tillbaka med människor i bakluckan.

En gång gick det illa. Jansson skulle hjälpa

en östtysk präst och hans hustru över till väst och hade tagit ur reservhjulet ur bakluckan för att istället kunna rymma två personer. På en raksträcka på väg in mot Berlin ser han plötsligt att bakluckan gått upp och flyktingarna låg helt synligt. Lugnt bromsade han in, gick ur, stängde luckan och fortsatte genom gränskontrollen. Ingen vet nog hur många han hjälpte över gränsen. Kerstin Hesse menar att det inte var så vanligt, att det kanske bara rörde sig om dessa två personer. Andra uppgifter säger att det nog var fler. Men de östtyska myndigheterna avslöjade till sist Janssons

aktivitet. Troligen genom att man pressade hans kontakter i öst i hårda förhör och Heribert Jansson fick inte längre komma in i Östtyskland.

– Vi skulle till Lützen för det årliga firandet, berättar Kerstin. Då vi sökte visum upptäckte vi att kyrkoherden fått visum för längre tid än vi andra. Han blev varnad att inte åka alls eftersom det kommit fram att han gömt ett par i sin bil. Det var en tid av stor vanda. Vi åkte ju över och firade gudstjänster på östsidan tillsammans med dem som inte kunde komma till oss. Nu kunde helt plötsligt inte vår präst följa med. Eftersom det hände med kort varsel fick den svenske generalkonsuln leda en planerad gudstjänst medan jag tog ansvar för samkvämet efteråt. Sedan var vi utestängda från östsidan!

För den svenska församlingen i Berlin var engagemanget självklart.

– Det var aldrig någon tvekan, säger Kerstin Hesse. Redan under nazismen ställde man upp och gömde flyktingar. Det fanns en solidaritet i församlingen. En solidaritet som satt ingrodd i väggarna!

I mitten av 1960-talet återvände familjen Hesse till Sverige och hamnade så småningom i Västerås där Kerstin har ett stort engagemang i sin församling i Lundby och i stiftets internationella arbete. Från Sverige fick hon också se muren genom Berlin falla och Tyskland återförenas.

–Det är egentligen helt otroligt att hela muren så småningom kunde falla på det sättet. En helt oblodig revolution.

Hon vet vad det innebär med murar i Europa och ser med sorg och oro på utveckling idag då murar och stängsel åter är en bild av Europa. Men hon bärs av det hopp som en gång bar Västberlin.

–Jag har sett murar både byggas och rivas. De blir inte kvar! Jag förstår inte hur man kan stänga ute och stänga inne. Vi har inte lärt nog av historien!

–Jag frågar mig ibland om man kan ha rötter på fler ställen än ett. Jag har min svenska uppväxt, jag har bott i USA och jag har bott i Berlin. En stad som gav mig så mycket och där vår dotter Linda föddes. Jag har nog mina rötter på alla dessa ställen. Och jag tror på EU och drömmen om ett öppet Europa! 🇪🇺

Källor: Intervju med Kerstin Hesse, Svenska Victoriaförsamlingen i Berlin, Sven Ekdahl, Svenska kyrkans hemsida.

Flyktingfrågan skapar engagemang

Flyktingfrågan skapar aktivitet och engagemang i många av stiftets församlingar. Här kommer några exempel. Kontakta gärna dessa församlingar för att dela erfarenheter och få inspiration. På stiftets hemsida kommer vi att samla goda exempel från stiftets församlingar.

Leksand

I Siljansnäs, där ett ankomstboende öppnats, har kyrkan lånat ut det gamla församlingshemmet som lagerlokal för den ideella gruppen Siljansnäs hjälper. Kyrkans väntjänstgrupp är aktiv med bl. a. skjuts för den som behöver uppsöka t. ex. vårdcentralen. Församlingarna i Leksand och Siljansnäs har bjudit in till samverkansmöten för att skapa en gemensam plattform för olika aktörer. Man satsar på att stötta ideellt engagemang och planerar att skapa mötesplatser i församlingshemmet i Leksand.

Stora Tuna och Torsång

Kyrkoherden har etablerat en kontakt med chefen för mottagningsenheten på f. d. Gylle vårdshus. Varje lördag disponerar 150 eritreaner som finns i Borlänge Jakobs kapell. Diakonerna delta i utbildning för handledare av volontärer inom projektet "Barn och ungas behov".

Rättvik

I Rättvik samarbetar församlingen med Röda korset. Man samlar in kläder och pengar som sedan Röda korset delar ut. För pengarna köper de hygienartiklar. Församlingens frivilliga har svenskundervisning och familjer bjuds in på kyrkis där barnen får leka. På Stiftsgården träffas asylsökande en gång per vecka för att sjunga på svenska. Man lär sig svenska genom sång och dans. En metod som även ger språkmelodin.

Västerås

I västra området av Västerås pastorat finns språkundervisning för nyanlända på Bäckbykyrkan och i Mikaelkyrkan. Projektet med ungas utsatthet som man samarbetar med stiftet om, kommer att rikta in sig på ensamkommande flyktingbarn som kom-

mer till västra området, på sikt ska det gälla hela staden. Den vanliga veckoverksamheten är också en mötesplats, främst i Bäckby.

Ludvika och Gränge-Säfsnäs

I dessa relativt små församlingar finns för närvarande fem flyktingförläggningar och ett boende för ensamkommande flyktingbarn. Ludvika kommun tar kontinuerligt emot nya asylsökande.

Församlingen började med insatser redan innan den senaste stora vågen asylsökande anlände, med bl. a. - fritidsverksamhet för barn med lek, pysselgrupper och samtalsgrupper, -caféverksamhet för HBTQ personer, Newcomers café, i samarbete med RFSL och Sensus, där flera frivilliga hjälper till, med enklare språkundervisning och samtal om det svenska samhället,

- samtals- och aktivitetsgrupper för flyktingar med uppehållstillstånd som vistats flera år i Sverige men än inte integrerats i det svenska samhället, med språkcafé och fritidsaktiviteter i samarbete med Ludvika kommun.

De senaste månaderna har antalet nyanlända asylsökande ökat markant, och Ludvika kommun har öppnat en del nya flyktingförläggningar.

ORSA Publicerad för ungefär 22 timmar sedan

Kyrkan i en central punkt i asylmottagande

97 delningar [Delat på facebook](#) [Delat på twitter](#)

Under bara några få månader har nära 300 asylsökande kommit till Orsa. Snabbt byggdes ett mottagande upp. Navet i verksamheten är Svenska kyrkan i Orsa. Mängder av aktiviteter arrangerade av Orsa församling pågår varje dag.

- Jag är fascinerad och imponerad av den välvilja och engagemang människor i Orsa visar. Det är så många, som ställer upp och hjälper till, säger kyrkoherde Per Sundberg.
- Orsa församling är mycket levande med ett stort, öppet församlingshem med mängder av aktiviteter. Kyrkan i Orsa är även den använd för många olika ändamål.
- Vi tog tidigt på oss rollen, som paraply för asylmottagandet. Boeandanläggningarna står för mat och husrum, kommunen ansvarar för barnens skolgång och landstinget för sjuk- och tandvård. Församlingen fungerar, som ett paraply för alla föreningar, företag, privatpersoner, organisationer, som samverkar här i Orsa, berättar Per Sundberg. Leila Wiklund samordnar alla volontärerna.
- Det finns cirka 40 volontärer, men vi behöver fler för att vi ska klara alla de aktiviteter vi arbetar med, säger Leila.
- Varje dag pågår aktiviteter för barn och vuxna i församlingshemmet. Fotbollsklubben planerar att starta fotbollsträning för asylsökande, ABF har språkcafé, idrott arrangeras i Kyrkbyns skolas idrottshall, Korpen arrangerar simning i sin bassäng och gymnastik har också organiserats.
- När asylsökande kom till Orsa hotell hölls ett öppet möte där engagerade i alla åldrar deltog och kom med idéer. Några veckor senare kom fler asylsökande till stugbyn på Orsa camping. Det finns i dag cirka 290 asylsökande i Orsa. Att mobilisera resurser i Orsa var och är nödvändigt. Församlingen startade omedelbart klädinsamling och utdelning av kläder till asylsökande och hela verksamheten har flyttat till det gamla biblioteket, eftersom det krävdes större lokaler.
- Vi inser att detta är ett långsiktigt arbete. Människor kommer att få stanna här ganska länge. Det gäller att arbetet är hållbart och vår ordinarie verksamhet i församlingen fungerar som vanligt, säger Per Sundberg. Även de asylsökande själva deltar i arbetet, bland annat, som tolkar.
- Förutom arabiska talas dari av människor från Afghanistan och tigrinska, som talas av människor från Eritrea. De flesta är muslimer och cirka 20 procent kristna, men oavsett tro samlas många i kyrkan när det är konserter, berättar Leila Wiklund.

Katarina Cham
0250-59 24 24
katarina.cham@mittmedia.se

Vid gränsområdet mellan Ungern och Serbien ger Svenska kyrkan stöd till flyktingarna tillsammans med ACT-alliansen.

För närvarande arbetar en del av Ludvika församlings personal, tillsammans med personal från Gränge-Säfnäs församling, i flyktingförläggningen i Fredriksberg, med språkundervisning, samtalsgrupper, lek och aktiviteter för barn.

Arbogabygden

Språkcafé en gång i veckan i samarbete med Örtagårdskyrkan. Syftet med verksamheten är att nyanlända Arbogabor sitter ner i 2 timmar och talar svenska med etablerade medspråkare. Det bjuds på gratis fika.

Svenskundervisning för dem som väntar på asylboendet Kallstengården i Arboga. En frivilligengagerad ledare finns tillsammans med flera frivilliga pensionerade lärare, tillgänglig för svenskundervisning i mindre grupper 5 dagar i veckan.

Klädbiblioteket erbjuder inlämning och hämtning (gratis) av kläder till alla åldrar. I direkt kontakter med EU-migranter kan församlingen erbjuda tillgång till dusch och tvätt av kläder. I första hand är det församlingens två diakoner som ansvarar för att hjälpsökande får stöd i direktkontakt med församlingen. Hjälpsökande kan få soppbiljett och vid uppvisande av dessa besöka

församlingens sopplunch på torsdagar. Under uppbyggnad är också en kvinnogrupp med textilt arbete som kommunikationsmedel. Man ordnar läxhjälp till barn.

Hallstahammar

Just nu finns inga ankomstboenden eller liknande. Däremot tar kommunen emot ensamkommande flyktingbarn och där ska församlingen försöka bidra med att söka familjehem framöver.

Redan nu görs en gemensam satsning med kommunen när det gäller ett integrationsprojekt för dem som redan är här: Det handlar om språkcafé till att börja med, därefter ett arbete att få fram praktikplatser för att få ut folk i samhället och på arbetsplatser och steg tre är en idé att starta en second handaffär för praktik och arbetsplatser.

Sura-Ramnäs

I Sura-Ramnäs finns Västsura flyktingförläggning där församlingen bedriver viss verksamhet sedan ca 2 år tillbaka. Varje torsdag eftermiddag åker en besöksgrupp till förläggningen och erbjuder "Syjunta/mötesplats" – dvs samtal, gemenskap, handarbete och pyssel samt fika för kvinnor, män och barn. Gruppens leds av en diakon som samordnar och organiserar volontärer. Också annan personal, präst, diakon, pedagog och musiker turas om att finnas med under viss tid, men volontärerna är själva grunden i arbetet. Man åker också upp och firar Lucia, julgransplundring och midsommar med sång och lek.

Mora

Här finns ett integrationsprojekt som kallas Mora United där Svenska kyrkans unga

och ensamkommande flyktingbarn ses en gång i månaden för att göra roliga saker tillsammans, samtala och fika. Ledare både från boendet för de ensamkommande och två pedagoger från Mora församling är med. Det finns öppen förskola på fredagar på Asylboendet i Gesunda i samverkan med Mora kommun och Hero. Kommunen bidrar med tolk, Hero bidrar med lokal och Mora församling bidrar med en diakon och en pedagog.

Under hösten startar innebandyträning för asylsökande barn. Innebandyklubben KAIS Mora hämtar barnen från skolan och skjutsar dem till träningen. Mora församling bidrar med mellanmål som barnen äter i innebandyhallen.

Mora församling finns med i nätverket "ett Mora för alla" där många frivilliga aktörer bidrar. T.ex. anordnas stick/virk-kafé, svenskundervisning och fotbollsträning. Och förstås insamlande av kläder, cyklar och andra förmödenheter. I samverkan med Röda korset och erbjuds läxläsning i församlingshemmet för de ensamkommande flyktingbarnen. Ett gäng församlingsgubbar, som varje vecka äter frukost tillsammans i församlingshemmet på Sollerön, spelar schack med asylsökande män.

Vid flera gudstjänster har asylsökande bjudits in som har berättat om sin flykt och situation. De har aktivt deltagit i gudstjänsten med sina vittnesbörd och lett förbön. Vid ett tillfälle har en grupp asylsökande muslimska kvinnor deltagit i en kyrkvandring i Mora kyrka. Diakonin i Mora församling samverkar med socialtjänsten, Rädda Barnen och landstinget (BVC) i frågor som rör asylsökande barn och vuxna. Diakon gör hembesök till asylsökande varje vecka.

För stöd i asyl- och flyktingfrågor

Kontakta rådgivningsbyrån

Västerås stift har tecknat ett avtal med Rådgivningsbyrån för asylsökande och flyktingar. I avtalet ingår utbildningsdagar, en för varje kontrakt per termin. Under november genomförs en första utbildningsomgång i varje kontrakt. Lisa Swanson Carlström som är jurist och stiftets kontaktperson berättar om asylprocessen med ett särskilt fokus på barn och unga. I avtalet ingår även rådgivning i konkreta

asyl- eller flyktingfrågor. Kontakta stiftsadjunkt Cathrine Tegerstrand, telefon 021-17 85 52 för ytterligare information. Rådgivningsbyrån bildades 1991 och är en ideell förening. Medlemmar i föreningen är Caritas, Rädda Barnen, Sveriges Frikyrkosamråd, Svenska kyrkan och Stockholms stift.

Rådgivningsbyrån erbjuder kostnadsfri juridisk rådgivning i frågor som rör asyl, familjeåterförening, svenskt medborgar-

skap och allt övrigt som rör den svenska utlänningslagstiftningen, asylprocessen och internationella konventioner. Man arrangerar och deltar i kurser, föreläsningar och seminarier om till exempel; asyllagstiftning, familjeåterförening, internationella konventioner och mänskliga rättigheter.

På kansliet finns jurister och statsvetare med lång erfarenhet från utlänningsrättsområdet. Läs mer på www.sweref.org/

Flyktingar på väg mot Västeuropa, nära den kroatiska gränsen, i den serbiska byn Berkasovo. ACT-alliansen delar ut nödhjälp till flyktingfamiljer här och på andra platser längs vägen. Foto: Paul Jeffrey IACT/IKON

Frövi och Fellingsbro

En av de församlingar i stiftet som sedan länge jobbat aktivt och profilerat med asyl- och flyktingfrågor. Arbetet har presenterats utförligt i ett tidigare nummer av Västerås stifts Magasin. I både Frövi och Fellingsbro finns mötesplatser, språkcaféverksamhet, och förmedling av kläder och husgeråd. Man erbjuder praktikplats till asylsökande. Många frivilliga som hjälper till i verksamheten.

Kungsör

En dag i veckan i församlingsgården är det undervisning i svenska med upp till 50 deltagare. Många frivilliga som är med och det finns barnpassning. Varje tisdag "Café för nya Kungsörare", invandrare/flyktingar och gamla svenskar möts. Lite av ett språkcafé. Flyktingförläggningen i Torpa erbjuder undervisning i svenska två gånger i veckan. De kristna är med i församlingens gudstjänster och andra aktiviteter (även muslimer kommer med ibland). Församlingshemmet är inlämningsplats för kläder till flyktingarna. Man har ansökt om att ha asylpraktikanter, en kvinna börjar inom kort. Diakoniasistenten har många samtal och stöd för enskilda flyktingar.

Avesta

Församlingens diakon har samtal med flyktingar och besöker flyktinganläggningar. I

höst startar en grupp som träffar flyktingar med fokus på att det svenska språket lyfts fram. Inom barnverksamheten finns öppna barn timmar som möter flyktingfamiljer.

Orsa

Församlingen tog på sig rollen som paraply för asylmottagandet. Boendeanläggningarna står för mat och husrum, kommunen för skolgång, landstinget för sjukvård. Församlingen fungerar som ett paraply för alla föreningar, företag, privatpersoner, organisationer som samverkar i Orsa. Varje dag finns aktiviteter för barn och vuxna i församlingshemmet. Andra organisationer erbjuder t. ex. fotbollsträning, språkcafé eller idrott av olika slag. Även asylsökande deltar i arbetet, bland annat som tolkar. Man ser allt detta som ett långsiktigt arbete som därför måste byggas hållbart.

Falun

I samarbete med nätverket "Vi gör vad vi kan – Hede och Falun" gjordes en klädinsamling till flyktingar på Lesbos. Församlingen upplät lokaler på Kristinegården och spred information i sina nätverk. Männskor från Falun/Borlänge skänkte kläder, hygienartiklar m.m. och insamlingen fick stänga redan efter första dagen på grund av stort tryck. På Annagården satsar man

på mötesplats och söker efter personer (frivilliga) som kan finnas där och stötta i svenska språket, de har läxhjälp. Extra kollektor har tagits upp i samtliga pastoratets församlingar ett par söndagar.

I Falun satsar man även på "Vinternatt" som är ett stöd och ett boende för EU-migranter under vintern. "Vinternatt" är ett arbete som finns på flera olika orter i Sverige.

Nora

Ett asylboende har nyligen öppnats. Järnboåsbygdens egen förening Järnkraft har varit mycket aktiva och samlat in kläder, leksaker m.m. Församlingen bistår med att hålla öppen verksamhet för barn 0-6 år med föräldrar varje måndag och jobbar med att hitta volontärer som kan hjälpa till. Tanken är att skapa en oas för barn och föräldrar där barnen får sjunga, pyssla och leka fritt medan föräldrarna får en chans att sitta ner och samtala.

Kolsva/Malma

I Malma finns ett språkcafé tillsammans med biblioteket i Kolsva. Man träffas en gång i veckan. Fikar, lär känna varandra, bygger vänskap och pratar svenska. Alla ska känna sig välkomna till Kolsva. 📍

Konfirmera dig i Sjösala församling

Det är du fyller fotot binder vi i Svenska kyrkan in dig till konfirmation. Konfirmation betyder bekräftelse – bekräftelsen av ditt dop och dig!

Konfirmation handlar om kristen tro

Kristen tro handlar om livet och allt som händer omkring dig och kompisarna, kärleken och tron, Jesus, orättvisa och Guds. Under konfirmationstiden får du testa att ta på dig ett par "viktiga gåvor" och se dig omkring med "viktiga frågor". Vad tror du att du skulle vilja säga till församlingens Guds, är det så här att ha en tro? Du får även en möjlighet att bli bekräftad med kyrkan, vad det är att få vara gudsbarn, vara med om andakter – och vad det har med ditt liv att göra!

© Svenska kyrkan / Kyrkans Bildbyrå

VÅRA ALTERNATIV FÖR DIN KONFIRMATION

I vår församling träffas konfirmandgruppen regelbundet under ett åttio, aringent eller nio-tio, på vardagar eller helger, eller under en hel helg-månader. Du kan också välja att konfirmeras på ett eller några veckor på sommaren. Genom ett värd diktation du väljer är den som regelbundet för konfirmandgruppen utvärderas.

Som konfirmand så får du lära känna nya människor – eller lära känna dem du tror att du kommer bli vänner med. Under konfirmandtiden ger dig möjlighet att fördjupa dina tankar med andra för att skapa ena en värdig och beaktad av kärna dig trossen och frägle. Konfirmandtiden öppnar för förändring så som är bättre än att alla lära känna varandra och beaktad varandra med respekt.

© Svenska kyrkan / Kyrkans Bildbyrå

"Som konfirmand så får du lära känna nya människor – eller lära känna de du tror att du redan känner på ett nytt sätt."

© Svenska kyrkan / Kyrkans Bildbyrå

TRIVSEL OCH GEMENSAMT

Konfirmationens mål är att utveckla dig med goda vänner för att bli som människor i världen. Vi vill att kyrkan ska vara en plats där du kan bli mer trygg, dig själv, lära känna människor i gruppen och församlingen och utvecklas tillsammans och hjälpa. Konfirmandtiden kan ge dig mer av att säga för att alla människor är viktiga och vi kyrkan vill inte att någon ska missas.

Välkommen att bekräftas i Sjösala församling!

VID SKÄL ATT KONFIRMERAS

Du får ...

- ... bli ett bättre på vad som är viktigt i livet
- ... ta på dig vad kristen tro är
- ... lära känna nya människor
- ... bli utifrån
- ... träffa människor som är bättre än du och som är där för att du är viktig
- ... vara med om något som är betydelsefullt i ditt liv
- ... bli utifrån
- ... hjälpa en viktig människa i ditt liv
- ... vara med om en konfirmandtjänst.

KONFIRMATIONSSÄTT?

För mer information, kontakta gärna vår ungdomsordförande Anna Larsson via telefon 0702 234 767. Du kan också kontakta oss på vår webbplats svenskakyrkan.se eller via konfirmation@svenskakyrkan.se

Varje ungdom är 16 år eller äldre 2016.

Viktigt för dig som ansvarar för hemsidan!

Ny hemsida efter nyår

Den 25 april 2016 aktiveras den nya gemensamma hemsidan för Svenska kyrkan. Är du besökare så kommer du att mötas av en hemsida med ett nytt utseende, anpassat för mobil och platta. Är du redaktör eller administratör så är det en hel del som kommer att behöva göras innan den 25 april. Egentligen är den nya hemsidan en helt ny hemsida och till den måste allt material flyttas över. En del går att flytta automatiskt, men mycket behöver flyttas manuellt

Text: Svenska kyrkan, red. Åke Paulsson

Människors förväntningar på en webbplats idag skiljer sig på många sätt jämfört med 2007, när nuvarande version av svenskakyrkan.se lanserades. Besökaren vill uträtta ärenden och efterfrågan ökar på olika typer av service. Antalet besökare på svenskakyrkan.se som använder mobiler har ökat dramatiskt. All statistik och alla trender visar på att utvecklingen fortsätter i samma riktning. Nuvarande version av webbplatsen är krånglig att använda i mobil och läsplattor. Google, som många använder sig av för att hitta till oss, tycker dessutom illa om webbplatser som inte är mobilanpassade. Besökare betar sig annorlunda nu än förr och det måste bli lättare att söka sig fram till material på svenskakyrkan.se.

Svenskakyrkan.se, inklusive alla lokala delar som ingår i den gemensamma webbplatsen, byggs om för att tillgodose nya krav och anpassas efter besökarnas förväntningar.

De tekniska förutsättningarna tas fram centralt, men innehåll måste flyttas från den nuvarande webbplatsen till den nya. Mycket av detta ska kunna göras automatiskt, men en del av arbetet måste göras

av dig som är lokal redaktör. Projektet ska göra allt för att minimera det arbete som måste göras manuellt för att underlätta för dig som redaktör:

Du väljer mellan tre arbetssätt:

1. Du börjar om med din webbplats och skapar enbart nya sidor i den nya miljön.
2. Du väljer en webbplats med automatiskt sammanställt material.
3. Du flyttar ditt material från den gamla till den nya webben.

Alternativ 1, du börjar om

Detta kan vara möjligheten till att göra en omstart. Om den nuvarande webbplatsen är väldigt liten eller inte uppdaterad kan det vara ett bra alternativ.

Kanske ska din enhet genomgå organisationsförändringar och webben ska ändå göras om för att spegla den nya enheten?

Alternativ 2, en webbplats med automatiskt sammanställt material

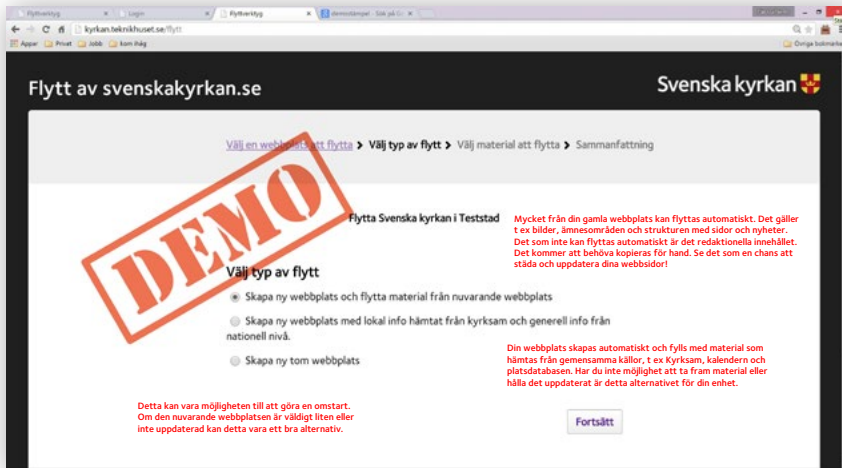
Din webbplats skapas automatiskt och fylls med material som hämtas från gemensamma källor; t ex Kyrksam, kalendern och platsdatabasen. Ett exempel är kyrksidorna som ska visa på lokal information. Gene-

Viktiga målen med nya webben

- Design och layout anpassar sig efter besökarens skärmstorlek - webbplatsen blir alltså responsiv och projektet tänker mobile first.
- Besökarens behov av service ska styra webbplatsens uppbyggnad och utseende.
- Större plats ges åt sociala flöden som tydliggör närvaron som bärs av medlemmar.
- En ny sökfunktion ska spela en central roll.

rellt material ska också knytas ihop kring de kyrkliga handlingarna och baseras på gemensam information. Har du inte möjlighet att ta fram material eller alls hålla det uppdaterat är detta alternativet för din enhet. Naturligtvis kan detta också vara ett alternativ för den som vill ha en grund till en webbplats för att sedan i lugn och ro fylla på med mer material som tas fram lokalt.

Alternativ 3, flytta med material från befintlig webb

Många delar av svenskakyrkan.se är noggrant genomtänkta och många inställningar och timmar ligger bakom materialet. I dessa fall finns mycket material som bör flyttas med. Vissa kommer vilja flytta med nästan allt medan andra vill ta med valda delar av innehållet.

Nästan allt från din gamla webbplats kan flyttas automatiskt till det nya. Det gäller t. ex. bilder, ämnesområden och strukturen med sidor och nyheter. Det som inte kan flyttas automatiskt är det redaktionella innehållet.

Det kommer att behöva kopieras för hand från en webbplats till en annan. Se det som en chans att städa och uppdatera dina webbsidor!

Förbered dig redan nu. Själv flytten kommer att ske från 1 januari 2016. Som vid alla flyttar finns mycket att göra innan för att underlätta genomförandet:

- Uppdatera materialet som är publicerat.
- Radera sådant som är inaktuellt.
- Fundera över vad som måste flyttas med och vad som behöver göras om i alla fall 🗑️

Tidplan för nya webben

- **November 2015:** En testfas inleds som kommer att hålla på fram till årsskiftet. Under testfasen arbetar testarna direkt mot det som efter nyår blir den skarpa miljön (alltså det som flytten kommer att ske till).
- **Advent 2015:** via en popup i administrationen kommuniceras webben för framtiden och den kommande flytten.
- **15-16-17 december 2015:** stiftens kommunikatörer får en introduktion till det nya via videokonferens, och för sedan vidare sina kunskaper till församlingarna.
- **1 januari 2016:** dörrarna öppnas till webben för framtiden! Alla webbansvariga i stift och församlingar kan börja flytta sina gamla webbplatser och bygga nytt.
- **12 januari 2016:** stiftens kommunikatörer genomgår en workshop i det nya i Uppsala. Vi studerar möjligheten att livesända delar eller hela workshopen på webben.
- **25 april 2016:** webben för framtiden aktiveras!
- **18 december 2016:** den gamla plattformen stängs ner. Det gamla materialet finns kvar men är inte lika lättillgängligt som fram till detta datum.

Skrudar som bär stiftshistoria

Till biskopens gudstjänstdräkt hör korkåpan och mitran. Kåpan är egentligen i modellen en regnkappa (på latin *pluviale*, av *pluvia* som betyder regn). Korkåpan utvecklades från regnkappa till liturgiskt plagg på 1000-talet. Även mitran kom i bruk på 1000-talet, avskaffades vid Uppsala möte år 1593 men återkom på 1700-talet. Korkåpan kan även användas av andra präster än biskopar medan biskopskåpan och mitran är biskopsplagg. Många av skrudarna i Västerås domkyrka bär namn efter den biskop som först tog dem i bruk. Därför bär också varje skrud ett stycke stiftshistoria.

Text: Pelle Söderbäck Foto: Åke Paulsson

Den Silénska skruden

Sven Silén var biskop 1962-1975. Han tillträdde som biskop med en lång akademisk erfarenhet. Han hade varit lektor och rektor i Härmösand och lektor vid Fjellstedtska skolan i Uppsala. I Västerås satte han igång ett stort och banbrytande arbete med gudstjänstförymelse. Han var även Svenska kyrkans representant som observatör vid Andra Vatikanconciliet.

Den Silénska skruden är komponerad av Anna-Lisa Odelqvist-Kruse år 1968. Under en tid arbetade hon på textilateljén Licium med Sofia Widén som chef. Hon fortsatte som konstnärlig ledare på Libraria. Anna-Lisa Odelqvist-Kruse är Sveriges mest produktiva textilkonstnär för kyrkliga textilier. Den Silénska skruden är helt i siden och skänkt av Erik H Lundell.

Den Billingska skruden

Einar Billing var biskop i Västerås stift 1920-1939. Han biskopsvigdes av den legendariske ärkebiskopen Nathan Söderblom. Billing har skrivit in sitt namn i den svenska kyrkohistorien som en av tänkarna bakom den svenska folkkyrkan. Hans teologi och församlingssyn har satt en stark prägel på Västerås stift, folkkyrkostiftet.

Den Billingska skruden är tillverkad år 1936 vid textilateljén Licium och komponerad av Sofia Widén som då var konstnärlig ledare för ateljén. Sofia Widén var en av sin tids största svenska textilkonstnärer. Tyget heter "Fåglarna" och är ett handvävt tyg från Bevilacqua i Venedig. Broderat på brämet finns domkyrkans skyddshelgon Maria och Johannes.

Den Ytterbergska skruden

Claes-Bertil Ytterberg var biskop 1988-2008. Han kom som biskop med en lång församlingsprästerfarenhet i Västerås stift. I titeln på sitt herdabrev "Det världstillvända altaret" fångade han sin kyrkovision. En kyrka djupt rotat i gudstjänst och samhällsengagemang. Den Ytterbergska skruden är komponerad och tillverkad av Berit Lundqvist, textilkonsulent vid Västerås stifts Textilateljé. Mönstret är efter golvet i domkyrkan och i biskopsgårdens kapell. Den är tillverkad i bomull och ull. Spännet är gjort av Karlheinz Sauer, silversmed i Västerås. Skruden är en gåva från stiftets prästerskap år 1993. Ytterberg fyllde då 50 år.

Den Söderbergska skruden

Thomas Söderberg var biskop 2008-2015. Också han kom med en lång erfarenhet av församlingstjänst i Västerås stift. Han hade även varit direktor för St. Lukasstiftelsen. Liksom många av sina företrädare var han en profilerad folkkyrkoteolog. Han lyfte också in miljöfrågorna som en viktig fråga för både kyrka och samhälle.

Den Söderbergska skruden är en reseskrud tillverkad år 2010. Helt i ull för att inte skrynkla och ofodrad för att vara lättare. Den är komponerad och tillverkad av Berit Lundqvist. Skrudens namn är "Vatten för livet" efter ett tema från Svenska kyrkans internationella arbete. Namnet kopplas till Söderbergs engagemang för miljö och internationella frågor.

Unik kyrkstöld uppklarad:

Apostlar från Evertsberg på väg hem igen

Det är tisdagsmorgon den 24 september år 2013 och Christina Stormats är på väg till Evertsbergs kapell för att inventera och beställa ljus. Hon är kapellvärd i den kyrkobyggnad hon vuxit upp med. Ett kapell hon lärt sig älska. Det är ingen särskild dag, hon tittar till kapellet regelbundet och hon vet också att vaktmästaren Ingemar Martinsson varit där några dagar tidigare och jobbat. När hon bromsar in vid kapellet är det som vanligt. Möjligen reflekterar hon över att en bänk utanför kyrkan är flyttad. Hon hinner tänka att "varför står du där?".

Text: Pelle Söderbäck Foto:Åke Paulsson

Kapelldörren är låst som den ska, men när hon öppnar undrar hon först vad Ingemar egentligen pysslat med. Det är rörigt på ett sätt det inte brukar vara. "Först såg jag att det var lite stökigt. Sedan såg jag att figurerna i altarskåpet var borta."

Det kom en känsla av överklighet över Christina. Hon ringer vaktmästarkollegan Ingemar och hon ringer polisen. Sedan är hon tvungen att gå tillbaka in i kapellet för att se att det verkligen är sant. Eller är det bara en ond dröm, ett synfel?

– När jag gick in i kapellet tillsammans med polisen så blev det på riktigt. Någon mer hade sett och bekräftat. Jag har levt med det här kapellet, varit här sedan jag var 13 år. Att få uppleva något som detta fanns inte i min värld. Det var mycket känslor. Normalt har jag ett vårdat språk men inte nu. Jag trodde aldrig jag skulle få se något som detta. Polisen spärrar av platsen och påbörjar en brottsplatsundersökning. Man gör ett eftersök med hund men utan resultat. Polistekniker gör en teknisk undersökning. Man går ut med ett rikslarm och man fastslår att stölden ägt rum någon gång mellan den 19 och 24 september.

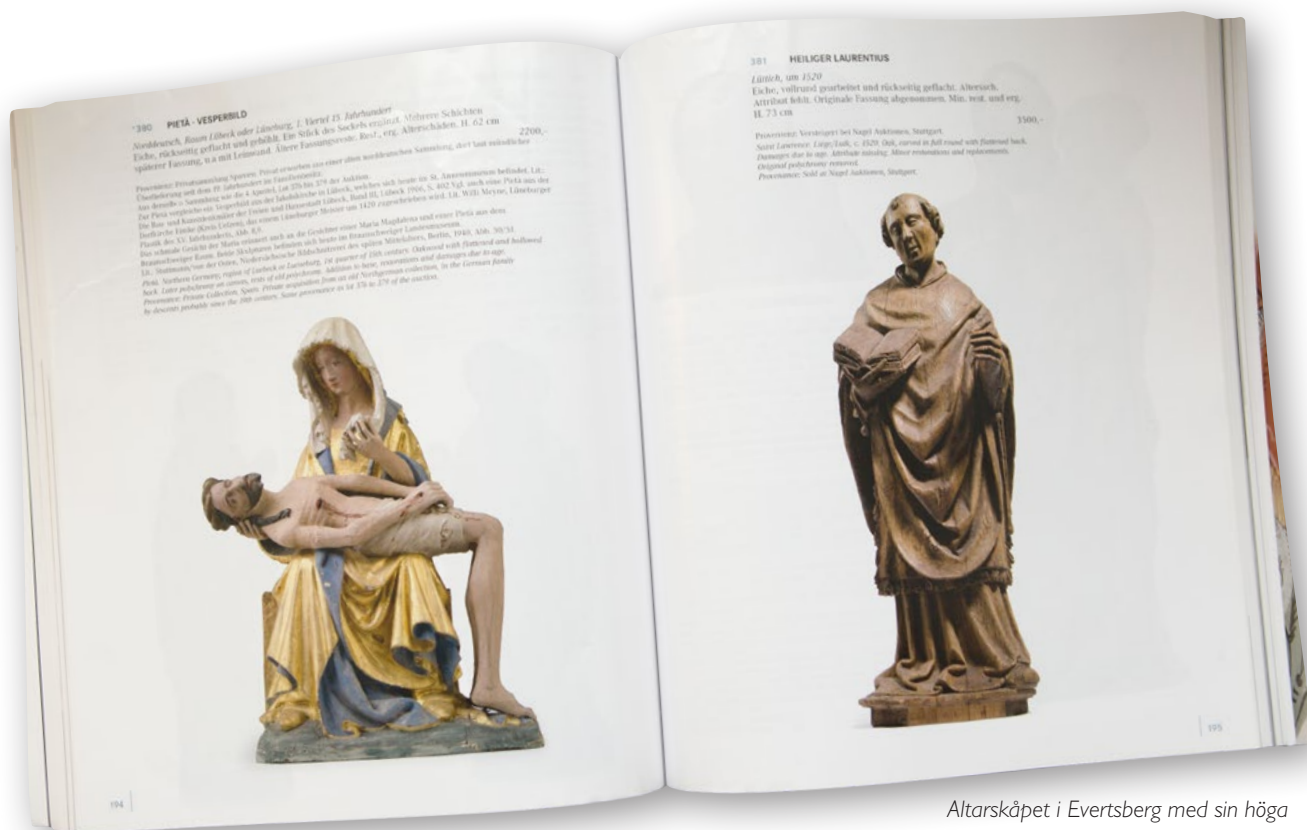
Det altarskåp som tömtes på figurer är att betrakta som unikt. Precis som Sveriges bestånd av medeltida träskulpturer är unikt för Europa. Inget annat land har ett så mångsidigt och rikt bestånd av föremål från 1100-talet och fram till reformationen. Evertsbergsskåpet är med största sannolikhet tillverkat i Tyskland under tidigt 1400-tal och importerat till Sverige under medeltiden. En okänd mästare troligen från Lübeck eller Lüneburg. Det anses vara av högsta kvalitet. Första gången det finns omnämnt i skriven historik är 1628 och då finns det i Leksands kyrka. År 1676 flyttas

altarskåpet till Älvdalens kyrka genom Carl XI:s försorg. Konungen vill ha en modernare altarpolydnad i Leksand. Nästan 100 år senare, 1762, får det sin plats i Evertsberg. 10 träapostlar och i mitten en pietà, en sörjande Maria med sin döde son i famnen. I början av 1950-talet fick skåpet ny färg och förgylldes av den kände dalakonstnären Jerk Werkmäster.

Är skåpet ett krigsbyte?
 – Nej knappast, säger John Rothlind som är kulturarvssamordnare i Västerås pastorat och en av dem som kom att spela en viktig roll i arbetet med Evertsbergsstölden. År 1626 plundras Braunsberg av svenskarna. Det skulle i princip vara möjligt att altarskåpet skulle kunna komma till exempel därifrån men sannolikheten att det redan två år senare skulle finnas i Leksand är inte stor. De föremål som stals då och senare under 30-åriga kriget var framförallt mindre föremål som kalkar, böcker eller tavlor. Utifrån de föremål som finns i Västerås stift verkar det som om Västerås stift hade för landet unika kontakter med Nordtyskland vid tiden runt 1400. Nu var skåpet tömt. Tio apostlar, en pietà, ett krucifix och ett träskrin saknades. Frågan var om de någonsin skulle komma tillbaka?
 – Jag trodde nog att de skulle dyka upp igen, säger Christina Stormats. Men inte att det skulle gå så snabbt. En utredare sa att

det nog kunde ta 8–10 år. En serie omständigheter gjorde att stölden kunde rullas upp och figurerna återfinnas betydligt snabbare. En serie av länkar fogades samman till en kedja. Det kom att handla om dokumentation, om god samverkan med polis och åklagare, om människors kunskap och om hög kompetens inom Svenska kyrkan.

I Rättvik bor den pensionerade prosten Sune Garmo. Förutom en lång prästgöring är Sune Västerås stifts flitigaste kyrkobeskrivare. Han har under 30 år arbetat med att ge ut kyrkobeskrivningar genom den kyrkobeskrivningskommitté han var med om att grunda på 1970-talet. Det bildarkiv han samlat på sig genom åren är enormt. När Sune läser om stölden i Evertsberg greppar han sin kamera, far upp till kapellet och dokumenterar det tömda skåpet. Bra foton på originalet har han sedan tidigare. Han sänder bilderna till stiftets informationsenhet och av en slump finns John Rothlind på stiftskansliet när bilderna kommer. Rothlind, som finns i flera nätverk, kontaktar omedelbart Kenneth Mandergrahn, en av Rikspolisstyrelsens främsta experter på konst- och kulturarvsbrott. Mandergrahn får också Garmos fotogra-

Altarskåpet i Evertsberg med sin höga kvalitet är känt också i Tyskland bland forskare och konsthistoriker och ett par veckor efter höstauctionen upptäcker en professor i konsthistoria skulpturerna i en auktionskatalog.

fier. En kontakt upprättas mellan utredningsmannen i Mora och den internationella avdelningen vid Rikskriminalen. En Interpolefterlysning med bild går ut och både Stockholmspolisen och Riksantikvarieämbetet kopplas in. Ett nät byggs. Det är tre dagar sedan stölden upptäcktes.

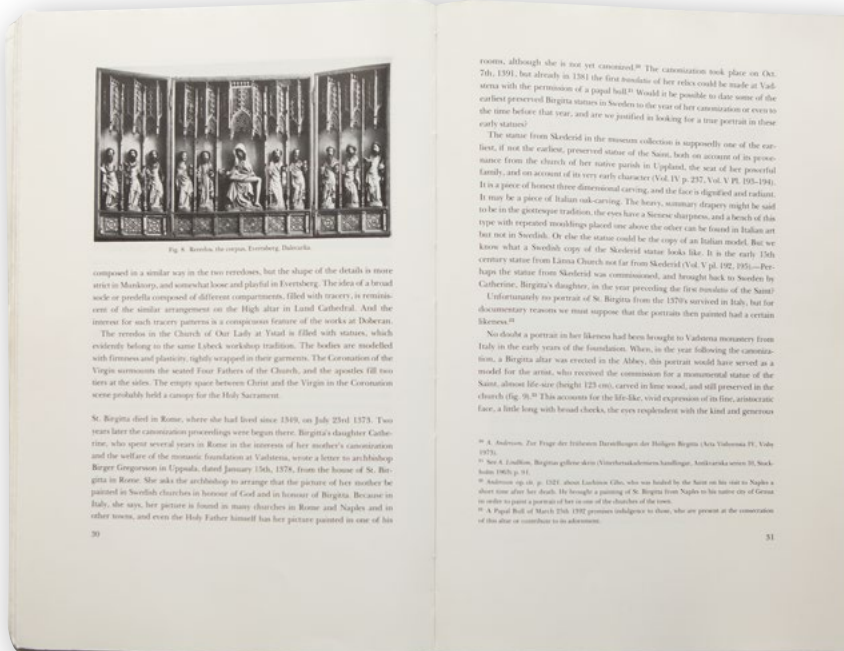
Tiden går men sommaren därpå, i juni år 2014, händer det.

”Ett tyskt auktionshus säljer fem medeltida skulpturer. De beskrivs som nordtyska 1400-talsarbeten från Lübeck eller Lüneburg.

En apostel Petrus, en apostel Paulus, två ytterligare apostlar samt en pietà. Utropspriserna för apostlarna var 1500 euro per styck och slutpriset blev 4000. Pietàn såldes för 9000 euro. Under hösten säljs ytterligare fyra apostlar av samma auktionshus; Johannes, Matteus, Jakob den äldre och en namnlös. Nu är priserna något lägre, slutpriset blir mellan 1600 och 1800 euro. I den första försäljningens proveniens sägs att de kommer från en privat samling i Spanien. I oktoberutropet preciseras det till en samling på Kanarieöarna.

Altarskåpet i Evertsberg med sin höga kvalitet är känt också i Tyskland bland forskare och konsthistoriker och ett par veckor efter höstauctionen upptäcker en professor i konsthistoria skulpturerna i en auktionskatalog. Katalogen hänvisar till att skulpturer ur samma grupp sålts redan i juni. Professorn kontaktar en kollega som har detta i sitt forskningsfält och med hjälp av standardverket *Medieval Wooden Sculpture* blir Evertsbergfigureerna identifierade. De båda tyskarna tar kontakt med en svensk kollega som i sin tur kontaktar John Rothlind. All denna information lämnas vidare till Kenneth Mandergrahn på Rikspolisstyrelsen.

Strax därefter ringer auktionshuset som sålt skulpturerna Rothlind och ber honom kolla om det stämmer. Med hjälp av Sune Garmos bilder och auktionskatalogen kan John Rothlind slå fast; det är skulpturerna från Evertsberg. På stiftskansliet i Västerås samråder nu Rothlind med stiftsdirektorn Britas Lennart Eriksson, stiftsantikvarien Anna Gütthlein, kyrkokansliets kulturavsnittsstrateg Rickard Isaksson och Patrik Olsson som är VD på Kyrkans försäkring, John

Rothlind får uppdraget av stiftet att jobba vidare med ärendet och gör detta i nära samverkan med Rickard Isaksson. Ärendet beläggs också med en strikt utredningssekretess. En sekretess som i alla väsentliga delar råder fram till rättegången.

Polisen har nu ett spår: Misstankarna riktas snabbt mot en 63-årig spansk medborgare som tidigare dömts för omfattande kyrkstölder. År 2006 dömdes han till sex års fängelse för liknande stölder från 19 norrländska kyrkor. Det är han som lämnat skulpturerna till auktionsfirman.

I en artikel i tidskriften *Filter* beskrivs spanjoren som en systematisk pedant som också drivs av ett hat mot det svenska samhället efter en förlorad vårdnadstvist. I *Filter* citeras även en kriminalinspektör som menar att han kommer tillbaka när straffet är avtjänat; "Han kommer tillbaka som ett brev på posten, det vågar jag påstå. Vi har ju snott hela hans pensionsförsäkring. Hur hatisk ska han inte vara mot det svenska samhället nu? Jag hyser stor oro när det gäller kyrkorna." (*Filter* oktober/november 2009.)

I januari 2015 agerar polisen. En husrannsakan genomförs på Kanarieöarna. Där hittas bland annat skrinet från Evertsberg, i ett magasin i Köpenhamn hittas krucifixet. Skrinet tas i beslag av spansk polis, krucifixet överlämnas av dansk till svensk polis. Åtta av apostlarna har påträffats i Belgien, två i Spanien och pietàn i Tyskland. Den 63-årig spanske medborgaren häktas i juni. Utredningen omfattar nu även föremål från ytterligare fyra kyrkor och fem hembygdsgårdar.

De samlare som köpt skulpturerna säger att "de inte vill befatta sig med stulen konst". De har handlat i god tro vilket gör att det är möjligt att få tillbaka skulpturerna.

I mitten av juli år 2015 beger sig John Rothlind ut på en märklig resa. I en hyrd skåpbil och utrustad med speciella transportlådor beger han sig till Tyskland och Belgien för att hämta tillbaka skulpturerna. Pietàn i Köln och åtta apostlar i Belgien. Rothlind har rustat sig med telefonnummer till såväl verkjuristen på Riksantikvarieämbetet som kontaktpersoner vid nationella polismyndigheter i Tyskland och Belgien. Han har även med dokument som visar att han har rätt att transportera föremålen. Men i ett öppet Europa kollas inget vid gränserna. Rothlind kan utan frågor

John Rothlind hämtar apostlar i Tyskland.

Den speciella transportlåda som skulpturerna transporterades i.

eller problem återvända till Sverige där skulpturerna placeras i ett säkert magasin i närheten av Västerås. Apostlarna tillsammans med Jesus och Maria har påbörjat sin resa hem till Evertsberg.

För att inte störa den förundersökning som fortfarande pågår, och på grund av sekretess, får apostlarna vila i sitt förråd under sommaren. I slutet av augusti visas de för första gången vid en pressinformation på länsmuseet i Västerås. En lycklig och rörd Ulla-Britt Emanuelsson, kyrkorådsordförande i Älvdalen, kan konstatera att de något bytt utseende. Den målning som gjordes av Jerk Werkmäster är borta. Nu är de rena, mer ursprungliga och något renoverade. Pressvisningen röner stort intresse. Lokal- och rikspress, Sveriges radio, Sveriges Television och TT vill alla berätta den goda nyheten. De stulna apostlarna från Evertsberg har hittat tillbaka till Sverige igen.

I september inleds rättegången mot mannen vid Norrköpings tingsrätt. Stämningens ansökan innehåller 11 punkter: Stöld alternativt häleri och grov smuggling. Dessutom brott

mot utlänningslagen då han flera gånger vistats i Sverige trots att han är utvisad på livstid. Norrköpings tidningar som rapporterar från rättegången berättar om mannens hat mot Sverige.

"Agget har han länge burit med sig. Redan när han dömdes för liknande grova stölder och grov smuggling av kulturföremål av Hovrätten för Nedre Norrland 2006 kom det fram att han lämnat kvar brev till bland annat Regeringskansliet på brottsplatserna. Det återkommande temat i breven var hans kritik mot regeringens sätt att behandla utländska föräldrar, troligen apropå att han dömts till utvisning från Sverige och inte haft möjlighet att träffa sin son i den utsträckning som han önskat.

I ett mejl till en polis, som varit involverad i den senaste förundersökningen, skriver han med versaler: Jag är fortfarande en fara för er om din regering inte ber mig om ursäkt och jag får åtminstone en pension från den svenska staten.

Han skriver också att de två ljusstumpar, som han satte i PET-flaskor med tändvätska i, i ett fönster till Rönö kyrka inte var något försök till mordbrand, utan bara en varning. Dessutom skrev han:

Så länge jag lever så här blir jag en fara för det svenska kulturarvet". (Norrköpings tidningar den 22 september 2015.)

I oktober kommer domen från Norr-

köpings tingsrätt. Den 63-årige spanske medborgaren döms till fem års fängelse och till betydande skadestånd. Polis och rättsmaskineri har gjort sitt.

En kyrkstöld med lyckligt slut. Allt det som stals från Evertsberg är alltså, tack vare en god samverkan med rikskriminalens nationella operativa avdelning/NOA, den internationella åklagarkammaren och Svenska kyrkan säkrat. Upptäckten av Evertsbergsskulpturerna ledde även till att samtliga de medeltida skulpturer som stulits sedan 2010 kom att omfattas av utredningen. De kom från Österheds kapell i Uppsala stift, Tidarsrum och Rönö i Linköpings stift och Trankil i Karlstad stift. Nu är dessa i stor utsträckning identifierade, spårade och återförandet har påbörjats. Kvar är arbetet på att bereda den sista biten väg för apostlarna från Evertsberg. Överläggningar pågår mellan stiftet, länsstyrelsen i Dalarna och Älvdalens församling om hur Evertsbergs kapell ska göras säkrare. Men målet är tydligt: skåpet och skulpturerna är inga museiföremål. De ska leva och vistas i sin kyrkmiljö.

Kapellvärden Christina Stormats ser fram emot att få hälsa sina apostlar välkommen hem igen.

– Jag vågar inte tro det förrän jag ser det. När de är på plats igen. Jag trodde nog att de skulle dyka upp, men kanske inte så snabbt. Det känns helt otroligt.

En lycklig och rörd Ulla-Britt Emanuelsson, kyrkorådsordförande i Älvdalen, fick på sensommaren åter träffa Evertsbergs apostlar.

Svenska kyrkan som arbetsplats

Svenska kyrkan är en spännande arbetsplats och behöver bra medarbetare. Rekrytering är en nyckelfråga inför framtiden. Men vad betyder det att jobba i kyrkan? Vilka möjligheter finns? Möt en kyrkomusiker, en församlingspedagog, en blivande diakon och en blivande präst. Läs om deras tankar, drömmar och vardag. Se dig sedan omkring. Har du någon i din närhet, i din församling, som är intresserad av tjänst inom kyrkan? Tipsa den personen att ta kontakt med stiftets rekryteringsansvariga. De kan berätta mer.

Åsa Sundstedt, kyrkomusiker

Vägen till kyrkan gick genom musiken

Som frilansmusiker har Åsa Sundstedt ofta spelat i kyrkor. Hon har varit den ständige gästen. Men sedan tre år tillbaka är kyrkan hennes hemmaplan. Hon är anställd i Svenska kyrkan och arbetar som kantor i Orsa församling.

– Det känns bra att vara en del av ett sammanhang, tycker Åsa.

Text och foto: Carina Robertsson

Inästan hela sitt yrkesverksamma liv har Åsa Sundstedt varit på turné. Som frilansande accordeonist har hon spelat på teater- och operascener över hela Sverige. Det har varit tidsbestämda uppdrag som ofta löpt över fyra till sex månader: Att vara tillsvidareanställd och arbeta i en stor organisation har därför öppnat en ny värld för henne. – Att få jobba långsiktigt känns bra, säger hon. Det ger möjligheter.

Åsa växte upp i Orsa som är en ort med stolta musiktraditioner. Hon började spela dragspel redan i musikskolan. Senare övergick hon till accordeon som fortfarande är hennes huvudinstrument. Hon använder ofta sitt bälgspel i olika sammanhang i kyrkan och det uppskattas av församlingsborna. – Accordeon är ett udda men användbart instrument, berättar hon. Som en orgel i dragspelsform.

Åsa tog sin examen vid Kungliga Musikhögskolan 1995. Hennes man är skådespelare och under många år hade de sin bas i Stockholm. Men ett inbrott i lägenheten blev till slut droppen.

– Jag googlade hus till salu i Orsa. Och där fanns drömhuset. Vi behövde bara stiga in i hallen så visste vi att vi var hemma. De flyttade till Orsa 2004 och fortsatte resa runt i Sverige och jobba. Men när de fick barn 2010 kändes det inte längre rätt för Åsa att resa så mycket. Hon började ta orgellektioner med tanke på att kunna jobba extra i kyrkan på hemorten. – Det gick riktigt hyfsat att spela orgel, berättar hon. Så jag tänkte att det kanske var lika bra att skaffa papper på det.

Åsa sökte in till kyrkomusikerutbildningen på Geijerskolan. Samtidigt blev hon erbjuden en tjänst som kantor i Orsa församling och det kunde hon inte tacka nej till. Då följde ett tufft år: Hon jobbade 20 procent parallellt med kantorsutbildningen, Svenska kyrkans grundkurs och en del frilansande. Sedan två år tillbaka arbetar hon heltid i församlingen och väljer numera frilansuppgifterna med omsorg. Förutom att Åsa spelat på många kyrkokonserter har hon ingen bakgrund i kyrkan. Men det känns helt naturligt för henne att arbeta i församlingen. Hon är döpt, konfirmerad, har gift sig kyrkligt, döpt sitt barn i kyrkan och står för Svenska kyrkans värderingar:

Hon berättar om sitt arbete och ser vissa likheter mellan att jobba i kyrkan och att jobba på en teater. Alla har sina roller. Hon som kantor har sin och prästerna har sin.

De respekterar varandras uppgifter och planerar tillsammans. Alla vill att det ska bli bra och de har ett bra samarbete.

– Jag blir en del av ett flöde. Allt ska vara välrepeterat och hänga ihop.

Hon berättar att det också finns ett utmärkt samarbete i stiftet. Hon uppskattar att ibland få åka på fortbildning och träffa kollegor för att få tips och inspiration. Åsa känner sig privilegierad som får jobba med musik på sin hemort. Orsa är en musikkommun och Orsa församling är en musikförsamling. Det gör att duktiga musiker ofta söker sig hit och vill spela. Det finns också många bra musiker på nära håll vilket är en tillgång för församlingen. I år ska de för andra året i rad framföra en Ellingtonkonsert med lokala musiker och körer.

– Med en stor organisation i ryggen går det att göra stora saker i lilla Orsa.

Men att arbeta i församlingen medför också andra värden. Åsa har fått nya vänner och träffar människor som hon aldrig skulle ha träffat annars. Hon berättar om sitt arbete med körer och hur härligt det är att se människor utvecklas.

En kantors arbete innebär kontraster och oavsett om Åsa spelar på gudstjänst, bröllop eller begravning är det viktigt att göra ett bra jobb. Men det handlar inte bara om att spela bra. Det innebär också andra värden. Hon känner att hon är med och bygger och har en viktig uppgift.

– Att arbeta i Svenska kyrkan har gett mig en dimension till, säger Åsa. Jag brukar beskriva det som att jag i nästan hela mitt yrkesliv har paddlat kajak. Men nu kör jag Finlandsfärja 🇫🇮

Elin Danielsson, församlingspedagog

Det ska finnas en pedagogisk helhetssyn!

Elin Danielsson är församlingspedagog i Säterbygdens församling. Hon har ansvar för arbetet med miniorer, juniorer och riddarskola. Dessutom ungdomsgruppen, Harry Potter, körkollo, lovaktiviteter och olika kortare projekt. Men hon är inte barn- eller fritidsledare utan pedagog. – Jag jobbar med att det ska finnas en pedagogisk helhetssyn i församlingen. Teologi handlar om vad vi ska säga, pedagogik om hur vi ska säga det.

Text och foto: Pelle Söderbäck

Som många andra startade Elins aktiva engagemang i kyrkan efter konfirmationen. Hon hängde kvar i kyrkan, blev mer och mer engagerad i sin hemförsamling i Hedemora. Hon satt också en period i Svenska Kyrkans Ungas internationella utskott i Västerås distrikt och var med om att lägga ner det. "inte för att det inte behövdes utan därför att vi menade att det var bättre att det internationella engagemanget fanns placerat i styrelsen".

När hon nu, som utbildad pedagog, funderar över varför hon jobbar inom kyrkan spelar Hedemorans rekryterande ungdomsmiljö en viktig roll.

– Erika och Malin, pedagogen och fritidsledaren, är definitivt en viktig orsak till att jag nu jobbar inom kyrkan.

Från början hade hon andra planer och började utbilda sig till djursjukvårdare.

– Det var kul men jag insåg att det är inte det här jag ska göra. Jag kände en inre kallelse av att jag ville jobba inom kyrkan. Det är inte så många platser idag där man får diskutera tro och får fundera över livet. Där ville jag vara!

Hon gick Svenska kyrkans grundkurs i Vadstena eftersom hon ville få med den pilgrimsledarutbildning som finns där. Tiden i Vadstena gav henne också en breddad kunskap och förståelse för gudstjänst och liturgi. Hon gick fritidsledarutbildning i Sigtuna och skrev ett arbete om "lajv och rollspel som pedagogisk metod". En ny erfarenhet för Elin som nu har ett aktivt engagemang i

rollspelsrörelsen och Camelot.

Efter ett år med hanterverksutbildning på folkhögskola, "jag behövde en paus från böcker för att behålla motivationen", gick hon sedan församlingspedagogutbildning i Sigtuna. Ett jobb hon trivs med.

– Jag visste att jag ville jobba inom kyrkan men pedagog var inte självklart även om jag lutade åt det hållet. Men jag gillar att jobba med barn och unga och som pedagog får du egentligen hela spannet. Även vuxna. Präster och diakoner jobbar oftare med speciella åldersgrupper. Jag hoppar in ibland även i diakoniarbetet och vuxenverksamheten. Det beror lite på vad som behövs. Att vara pedagog är ganska varierande. Ena dagen sitter jag på golvet med miniorer; nästa dag hänger jag med ungdomar. Eller bygger ett pedagogiskt bord i kyrkan eller gör en resa med pensionärer.

Som församlingspedagog i Säterbygdens församling har hon huvudansvar för arbetet med åldrarna 7-12 år i Säter, Gustafs och Stora Skedvi. Till det kommer ungdomsgruppen i Säter där högstadieskolan och gymnasiet finns. En positiv sida av att vara pedagog är att få följa barn och unga, se dem växa och utvecklas.

– Jag släpper dem i konfirmandåldern och får sedan tillbaka dem igen i ungdomsverksamheten.

Får hon då utlopp för sin pedagogiska kompetens i det vardagliga arbetet?

– Ja, det tycker jag. Att jobba som pedagog är att hitta ett sätt att berätta. Och det är stor skillnad beroende på åldrar,

från miniorer till ungdomar. Mycket handlar om att vi ska berätta vad kyrkan står för. En annan viktig del är att få vara medmänniska. Ha tid för att finnas och för att lyssna. Vad hände i skolan? Hur är det hemma? Hur var det på rasten?

Det talas ofta om fyra profiler inom kyrkan; präster, musiker, diakoner och pedagoger. Hur ser den pedagogiska pusselbiten ut för Elin Danielsson?

– Teologin handlar om vad vi ska säga, pedagogiken om hur vi ska säga det. Sen är det självklart så att jag som pedagog jobbar teologiskt och att prästen tänker pedagogiskt. Men jag jobbar med att det ska finnas en pedagogisk helhetssyn.

Elin Danielsson trivs som församlingspedagog i Säterbygden men hur ser hon på Svenska kyrkan som arbetsplats.

– Många tror nog att kyrkan ska vara lite som på små, rosa moln. Att allt alltid är bra. Men det här är en arbetsplats som andra. Vi har lagar, regler, blanketter, samarbete, medarbetarmöten och budgetar. Jag tänker ibland att det som skiljer oss från andra är att vi ber innan vi börjar mötet. Vi finns i ett sammanhang.

Vad gör hon då om 10 år?

– Jag tror att jag gör ungefär samma sak som nu med modifikationen av hur samhället ser ut då. Jag vet inte om jag vill jobba med barn och unga tills jag går i pension. Det är många kvällar och läger. Men det får tiden utvisa.

– Jag kan absolut rekommendera jobbet som församlingspedagog. Så länge man är medveten om att man jobbar kvällar och helger. Man måste också vara flexibel. Det är inte ett jobb som är jättelätt men det är fantastiskt roligt.

Pedagogutbildningen har nyligen lagts om. Elin har en fritidsledarutbildning och en församlingspedagogutbildning från folkhögskola. Nu krävs en pedagogisk högskoleexamen.

– Vad det betyder för yrket? Jag vet inte, svarar Elin. Vi får se 🍷

Josefine Franzén, blivande präst

Ett dynamiskt Sverige behöver en dynamisk kyrka

Efter sex hjärnskakningar tvingades Josefine Franzén lägga fotbollsskorna på hyllan. Hon beskriver fotbollen och kyrkan som sina två passioner i livet och fortsätter nu som tränare parallellt med teologistudierna som leder fram till prästvigningen i juni.

Text: Ann Lystedt Foto: Gabriel Batog

Josefines familj lever med de kristna traditionerna och hon har själv varit konfirmandledare, men det var först när fotbollen höll på att ta över helt som Josefine tvingades fundera över vad hon skulle göra av sitt liv:

– Saknaden efter kyrkan gjorde att det gick upp ett ljus över vad jag ville göra. Jag gick naturvetenskapligt program, klasskompisarna skulle bli ingenjörer – men jag kunde inte alls tänka mig att sitta vid ett skrivbord... jag längtade efter att möta människor! – Min kallelse hörde hemma i kyrkan.

Men Josefine velade i valet – innebar det verkligen också att hon skulle bli präst? Hennes mammas ord gav henne lugn: "Det ska du nog bli ändå".

På frågan om hon har några förebilder som påverkat henne svarar Josefine: – Sedan jag väl hade bestämt mig har jag ju mött många inspirerande präster på vägen, det är många som klivit in under resans gång och blivit betydelsefulla. Jag har haft handledare och präster

som gett mig redskap och hjälpt mig lägga mitt eget pussel: vem och hur vill jag vara som präst?

Hon nämner även sin konfirmandpräst Joan Donkin och församlingspedagogen Tony Jansson i Tomaskyrkan i Västerås. Han lät ungdomar ta plats.

– De kristna jag mötte i ungdomsarbetet var rekryterande för mig. Lyckas man fånga ungdomar redan i konfirmandåldern, inte minst de som annars saknar sammanhang, kan kyrkan möta deras längtan med en gemenskap. Så fångades jag.

Till skillnad från många jämnåriga tog Josefine ingen studiepaus utan inledde teologistudierna i Uppsala direkt efter gymnasiet. Då spelade hon fortfarande fotboll i Barkarö SK, hjälpte till som konfirmandassistent och undervisade en del konfirmandgrupper och ledare om HBTQ-frågor och normkritiskt tänkande.

– När vi har ett Sverige som inte längre är homogent får vi omvärdera normer och rättvisetänkande, konstaterar hon. Det är viktigt att förmedla ett normkritiskt synsätt även inom kyrkan.

En i vuxen ålder diagnosticerad dyslexi – och kanske en viss skoltrötthet efter gymnasiet – bromsade upp Josefines studietakt. Dyslektiker får visserligen studiestöd som ljudböcker, längre skrivtid vid tentor och rätt till muntliga tentor.

Men uppsatsen måste obönhörligen skrivas, och det tog henne två terminer i stället för en. Josefine såg emellertid till att välja ett ämne som krävde minimalt med skriftligt underlag – den

amerikanska TV-serien Supernatural.

– Ja, inom ramen för systematisk teologi och kristologi analyserade jag två bröder i serien, för att se om de genom sina olika karaktärsdrag kan sägas vara Messias-representanter. Det ryms mycket symbolik. När uppsatsen äntligen var klar och inlämnad belönade Josefine sig själv med att sjunka ner i tv-soffan med den senaste säsongen av Supernatural...

Och fotbollsträningarna bidrar förstås också till luftombytet.

Även om studietiden rymt svackor – och hon nämner uppsatsen som den största – säger Josefine Franzén att hon kommit fram till att livet måste få vara sådant:

”– Livet är ju uppbyggt på det viset, man måste låta svackorna vara och kännas. Men om man kämpar och har ett mål och en inriktning så tror jag det vänder.

Och nu ser hon fram emot sin vigning, som till att börja med leder till en adjunkt-tjänst i Dalarna:

– Det blir en slags nystart, att få dra nytta av studierna och att äntligen få börja praktisera dem!

– Som jag har längtat efter att få möta människor – i livets alla skeden! Och att göra gudstjänst tillsammans med en församling är det roligaste som finns. Med sina snart 26 år blir hon en jämförelsevis ung präst.

– Men själva kyrkan rymmer ju alla slags människor i olika åldrar – och ålder behöver inte vara en mur, snarare en öppning. Ett dynamiskt Sverige behöver en dynamisk kyrka.

Och ingen människa bir någonsin fullärd, betonar Josefine.

– Nu har jag det formella som krävs för en präst... och så får jag fortsätta att växa tillsammans med andra. Livet är ett ständigt lärande – i alla yrken 🍷

Malin Lokander, blivande diakon

Diakonin är inte en bisyssla för församlingen

Många blivande diakoner har valt sin bana först efter ett långt yrkesliv. 30-åriga Malin Lokander gjorde tvärtom. Att få arbeta som diakon i kyrkan blev hennes första val, och utifrån den vissheten – i någon mån grundad ända sedan barndomen – planerade hon den yrkesutbildning som krävdes i botten.

Text: Ann Lystedt Foto: Gabriel Batog

Vi möts i ett intensivt höstrött Uppsala, strax efter att Malin återvänt från en två veckor lång praktik i Svenska kyrkan i Berlin. Ett stenkast från vårt fik ligger Svenska kyrkans utbildningsinstitut, där hon under ett år gör sin pastoralteologiska utbildning. I våras blev hon klar med sin kandidatexamen i vårdvetenskap, med omvårdnad som inriktning:
– Jag visste ju att jag behövde en yrkesutbildning för att få bli diakon, och funderade på vad som skulle hända om jag en dag inte ville eller kunde vara diakon längre? Då ville hon helst landa i ett yrke med omvårdnad i fokus, det kände hon bestämt:
– Att få möta människor i kriser, genom både liv och död. Det kändes rätt. Och jag är jättenöjd med sjuksköterskeutbildningen, det känns gott nu att ha det som grund.

Men att Malin skulle välja kyrkan var långt ifrån givet.

– Jag kommer inte från en kyrklig familj. Farmor och farfar var visserligen aktiva, men de andra hade gått ur kyrkan. Som barn gjorde hon en dramatisk förlust. När Malin bara var fyra år dog hennes mamma.
– Efter det började jag fundera mycket över livet. Och vart mamma tagit vägen. Jag hade konkreta Gudsupplevelser och bad i hemlighet på kvällarna.
Men kristen blev hon inte, berättar hon. Så när det var dags att fundera över konfirmerationsläsning kände hon inte att det var något för henne.

Familjen bodde i Västerås, nära Tomaskyrkan, så i likhet med så många andra ungdomar mötte hon pedagog Tony Jansson:
– Han sa att man inte alls behövde vara kristen för att börja konfirmerationsläsa. Man kunde bara testa.

– Och väldigt fort fann jag ett hem i Svenska kyrkan. Började läsa Bibeln och fick äntligen ord på de Gudsupplevelser jag känt som barn.
Malin döptes, konfirmerades och berättade för familjen om sin starka tro.
– Även om de inte förstod mig har de accepterat den på ett fint sätt. Fastän min pappa och mina syskon inte är troende har de varit viktiga förebilder för mig när det gäller samhällsengagemanget.

När Malin senare i livet kom fram till att hon ville arbeta i kyrkan inspirerades hon av en god vän som skulle bli präst. Var det något även för henne?

– Jag tyckte det verkade fantastiskt att få sprida förlätelsebudskapet. Men jag insåg att just prästrollen nog inte var för mig. Här fick farfar ge ett ord på vägen: *"Ska du jobba i kyrkan är det diakon du ska bli!"*
– Så jag läste på om yrket och det stämde ju. Det kändes mitt i prick för det arbete

jag ville utföra.

De diakoner Malin haft som handledare har också inspirerat henne, liksom goda vännen och Västeråsprästen Sara Secund. Och hennes tidiga erfarenheter som politiskt aktiv var en vilande pusselbit:
– Mina grundvärderingar finns kvar – om alla människors lika värde och rätt till samma förutsättningar. Känslan kring orättvisor, att de svagaste är de som har svårast att få hjälp i samhället.

Och här blinkar ju varningsljusen – hon är på väg in i ett yrke där hon helt säkert kommer att möta omättningsbara behov.
– Ja, gränsdragningen blir ju väldigt viktig och för att göra ett bra jobb måste jag både sätta gränser, se efter mig själv – och våga be om hjälp.

” Vi diskuterar mycket kring detta yrke och kall där man brinner för dem man möter – samtidigt som man tycker att jobbet är väldigt roligt! Men Gud jobbar ju inte bara genom mig...

För att bli diakonvigd måste man ha en tjänst klar, men Västerås stift är ett av dem som erbjuder ett halvårs tjänstgöring för diakonerna, så att alla kan vigas. Malin Lokander är öppen inför sin framtida placering, säger att "behovet får styra". Men hon hoppas få en tjänst i en församling där diakonin tydligt prioriteras och inte ses som en bisyssla.
– Jag skulle gärna vilja arbeta med projekt för unga arbetslösa, missbruksberoende eller på annat sätt socioekonomiskt svaga. Kyrkan har också en enormt viktig uppgift bland de barn och unga som på något sätt är förbisedda. Jag brinner för att få presentera möjligheten till upprättelse 🍌

Gudstjänstglädje!

"Jag är tillbaka i församling och ett gudstjänstfirande mitt i livet. Mina huvudsakliga uppgifter handlar om att skapa en mötesplats där livet bearbetas och möts av budskapet om kärlekens möjlighet." Det skriver Unni Wiig-Sandberg som med lång prästerfarenhet är ny komminister i Norrbärke. Följ med på en resa i gudstjänstglädje.

Text: Unni Wiig-Sandberg Foto: Alex & Martin IKON

Jag skrev något lyriskt på Facebook om att vara tillbaka i församling. Dagen efter kom det ett mail från Pelle Söderbäck, där han bad mig skriva några rader om min gudstjänstglädje. Jag svarade ja utan att tänka efter, eftersom man ju gärna delar med sig av det som hjärtat är fullt av. Det blev ganska personligt, så, om du vill: Välkommen att följa med mig under mina första "gudstjänstveckor" i Norrbärke.

19/9 Det är lördag förmiddag och dags att göra i ordning inför en vigsel. När jag öppnar kyrkdörren möts jag av solosång som får nackhåret att resa sig. Det är så vackert att jag bli tårögd. Det är visst en världssolist som har vuxit upp i kyrkans körer och därför ställer upp ibland. Hon och musikern repar.

– Hej och välkommen till jobbet!
Å så ett dop på det. Ett nytt liv, ett underverk. så omsluten av kärlek, i mina armar. "Den som tar emot ett sådant här barn i mitt namn, han tar emot mig", säger Jesus, och släkt och vänner strålar av kärlek.

20/9 Dagen efter är det gudstjänst i "må bra"-veckan. Eftersom vi har en musikterapeut i församlingen har vi satsat på musiktema. Det blir en gudstjänst att leva på länge. När vi går ut ur kyrkan har vi med oss en gripande och inspirerande berättelse om livets seger här och nu. Vi har fått sjunga (och nästan dansa lite) och så lyssnat till musik som ger glädje längst in i själen. Postludium: Jag vill nå dig... (Lill Lindfors) en kyrkvård sjunger och hennes man spelar saxofon. Själen jazzade i dagar!

4/10 Söndagsgudstjänst med dop i dag. Paret har bett om att få döpa sin son i

söndagsgudstjänsten. Skälet till det, formulerades så här: "Inte för att jag är speciellt religiös, men jag vill lära mina barn att om det händer något i livet, så finns kyrkan där för dem". Hjälp, vilket förtroende!

7/10 Andrumsmässa i kväll. Innan mässan samlas några av oss, för att tala om livet. Efter mässan är det meditation. I dag är temat för samtalet att lära sig av historien. En äldre man i aktivt missbruk brukar var med. Gruppen verkar van vid det och jag förundras och gläds. Idag har han med sig en kamrat. Vi kan kalla honom Kalle. Kalle kommer sent och har ingen förmåga att lyssna eller visa respekt. Jag får använda all min energi för att han inte helt ska köra sönder samtalet. När vi samlas till gudstjänst är jag missnöjd och irriterad över att samtalet inte fått den kvalitet som det borde. Under ljusständningen slår han sig ner bland några ungdomar, hivar upp en ölburk och börjar dricka och min irritation byts till vrede. Jag blir förstas tvungen att be honom gå (men är tydlig med att han är välkommen tillbaka nästa onsdag). Det blir första gången under mitt 28-åriga prästliv som jag sedan läser instiftelseorden fylld av helig vrede.

14/10 I kväll är det orgelandakt. Min roll är att ha en kort andakt. I övrigt få jag njuta och vila. Tack gode Gud! Sitter längst fram i kyrkan och låter mig omslutas av underbar musik och ett kyrkorum som är mörkt på ett varmt och inbjudande sätt. Lugn och landad i mig själv åker jag sedan hem längs sjön Barken.

18/10 En helt vanlig söndagsgudstjänst i Norrbärke kyrka. Vi är drygt 30 personer som möts för att dela tankar om tro och

för att be tillsammans. Blir återigen påmind hur underbart det är med en tydlig gudstjänstfirande församling. Efter gudstjänsten är det "kyrklunch" och jag får möjlighet att informera om vårt flyktingprojekt.

21/10 Andrumsmässa i kväll igen, men idag med 40 konfirmander extra. Undrar om "Kalle" dyker upp och vilket skick. Har förberett gudstjänsten med några assistenter. Min plan var att prata flyktingfrågan, men det fick jag bakläxa på. "Flyktingfrågan hör de om hela tiden ändå. Jag tycker att du ska prata om vad det betyder att vara kristen" sa de. Så, så fick det bli. Vi är ca 70 som sitter trångt uppe i koret. En enkel mässa där några ungdomar medverkar. Ungdomsgruppen har valt psalmer och det hörs. Jag känner mig ödmjuk och tacksam över att få skörda frukten av någon annans hårda arbete. En vuxen gudstjänstbesökare skriver på Facebook: "Jag sitter och tänker på andrumsmässan i går – Kyrkorummet andades kärlek, värme och närvaro"! Tack!

23/10 Min efterträdare ringde i dag. Jag var tvungen att besvara hennes frågor lite snabbt, eftersom jag var på väg till begraving. Det var nästan så att jag inte hade mage att berätta det. Tyckte så synd om henne som inte får ha begravningsgudstjänster längre.....

Att få bli insläppt i människors liv i skarpt läge i livet, få dela sorg och liv, vara ett stöd och tillhandahålla en rit som bär och bearbetar – det är stort! Och nio gånger av tio så räcker det så. Efter begraving och gravsättning har något hänt och det egna nätverket räcker.

Jag är tillbaka i församling och ett gudstjänstfirande mitt i livet. Mina huvudsakliga uppgifter handlar om att skapa en mötesplats där livet bearbetas och möts av budskapet om kärlekens möjlighet. Min uppgift är att gestalta evangelium mitt i livet. Att skapa ett rum som får vara bärare av hopp och budskapet om Guds närvaro. Är det någon mer än jag som har svårt att förstå att det är prästbrist? 🙏

Folkkyrkan lockade nye stiftsprosten

Tryggt förankrad i sin yrkesidentitet och med en stor öppenhet och nyfikenhet inför förändringar. Det är den spontana bild jag får efter ett par timmars möte med Peter Åström. Idag är han kyrkoherde och kontraktsprost i Vetlanda. Vid årsskiftet tillträder han tjänsten som stiftsprost i Västerås och chef för stiftets församlingsavdelning. Västerås stifts tydliga folkkyrkoprofil var en viktig orsak till varför han sökte stiftsprosttjänsten.

– Det ska bli spännande att få vrida och vända på folkkyrkotanken på ett sätt som vi inte gör i Växjö stift, säger Peter Åström.

Text och foto: Pelle Söderbäck

Varje stift har sin profil och en resa från Västerås till Vetlanda blir också en resa genom några olika delar av den svenskkyrkliga religiösa kartan. Gps:en tar mig från mitt eget stift ner genom Strängnäs stift och frikyrkobältet runt Örebro, passerar Linköping med frälsarkrans och slättland innan jag styr in i Växjö. Ett stift som Peter Åström beskriver utifrån tre riktningar; högkyrkligheten, gammalkyrkligheten och frikyrkligheten. De senaste åtta åren har han varit kyrkoherde i det frikyrkopräglade Vetlanda. Något som lärt honom en hel del om ekumenik. – Det finns åtta olika samfund i denna lilla tätort, säger Peter. Så det kändes lite ovant när jag frågade om Västerås stift och Thomas Söderberg med ett leende sa att Västmanland och Dalarna aldrig nåtts av någon stark väckelse. Men det är spännande att istället nu få möta växande invandrarkyrkor.

Peter Åström bär med sig en lång erfarenhet som präst i olika miljöer: Han började sin bana som pastorsadjunkt i Döderhult, sedan skolpräst på Oskarshamns folkhögskola, stiftsadjunkt på Kastlösa stiftsgård, två år som komminister i Kalmar domkyrka, innan han via Halltorp och Voxtorp kom till Vetlanda. Peter har också erfarenhet från att arbeta med rekryterings- och antagningsfrågor i stiftssammanhang. Och som en röd tråd i allt detta löper en kärlek till gudstjänsten. Peter Åström talar gärna om gudstjänstglädje.

– Jag vet att det finns kyrkoherdar som drar ner på sin söndagstjänstgöring och blir chefer. Jag vill finnas kvar i gudstjänstsam-

manhanget och får ibland frågan om hur jag hinner och orkar. För mig är det tvärtom. Det är om jag inte får finnas med i gudstjänstlivet som jag inte kommer att orka! Vad lockade då en kyrkoherde från Växjö att söka tjänst i Västerås stift? Peter talar om nyfikenheten på folkkyrkan och om Västerås stifts stora satsningar på barn och unga. – Jag fascineras av den målmedvetna satsningen som görs i Västerås stift när det gäller konfirmander, barn och unga. Visst görs det satsningar här också men Västerås gör det med en annan prägel och med en stark profilering. Den satsningen gör mig nyfiken och intresserad.

Smaken på Västerås stift fick han när han förra året sökte tjänsten som domprost. En tjänst han uppmanades att söka men inte fick. – Det var ett utmärkt val att utse Helén Lundberg, säger Peter. Men processen gav mig smak på stiftet och jag behövde inte tänka länge när stiftsprosttjänsten annonserades ut. Här finns en så stark känsla av folkkyrkotanken. Det ska bli oerhört spännande att få vrida och vända på detta på ett sätt som vi inte gör i Växjö stift.

”*Västerås stift har en styrka och stolthet i sin folkkyrkoprofil.*”

– Det är definitivt igen helomvändning jag gör. En ådra av folkkyrka har alltid funnits även om jag i Kalmar fostrats i något annat. Jag är inte heller uppvuxen i någon traditionell kyrklig familj utan i en mer "Svenssonkyrklig". Jag kom in i kyrkan vid

konfirmationen och har alltid haft med mig en känsla av öppenhet och låga trösklar. För lokaltidningen Vetlandaposten berättar Peter Åström också att han fastnade för orden i annonsen efter stiftsprost att "Vi söker dig som är präst i Svenska kyrkan, är trygg i ditt ledarskap och som har en vilja till ständig utveckling och förbättring". – Ett chefstest visade att jag har en coachande ledarstil, är för teambuilding och att alla ska vara med på tåget. Jag vill nog påstå att jag är rätt prestigelös.

Rent privat har han rötter i Västerås. Föräldrar som bott på Malmaberg, mor- och farföräldrar i staden så länge de levde och nu morbror, moster och kusin i Västerås. Varje sommar har han besökt Västmanland. Lätt frågande funderar han på om Åströms konditori i Tämsjö kan finnas kvar; "det grundades av min farfar och farmor. Det är nog därför jag älskar att baka. Det ligger i blodet." Han hittar också gärna till ishallen på Rocklunda även om han nu hamnar i ett stift med flera anrika ishockeylag och erkänner att han gillar sport "både aktivt och som åskådare". Frågar om det finns Friskis&Svettis i Västerås och skiner upp när han får höra att stiftskansliets IT-utvecklare också spelar discgolf. Det är inom frisbeesport Peter har sin största idrottsliga merit och det är här han lämnar ett oavslutat projekt i Vetlanda.

– Jag har spelat Ultimate Frisbee, en kombination av det bästa från olika sporter: Foulregler från basketen och mål från amerikansk fotboll. Som junior var jag faktiskt med i det svenska landslag som en gång

vann VM. Vi håller på fixa en discgolfbana i Vetlanda och har fått ihop tre korghål. Men för mig blir det nu ett oavslutat projekt.

Han har spelat elbas i Vetlanda Kristna råds "Preach boys" med missionskyrkans pastor på klaviatur, en ledare för ortens "Livets ord-filial" på trummor och pingst-pastorn som gitarrist. Men det var några år sedan och numera är elbasen borta. – När jag upptäckte att min son, som är musiker och spelar blåsinstrument, på 30 minuter lärde sig mer basspel än jag lärt mig i hela mitt liv så fick han elbasen. Men Peter Åström har musiken i familjen. Hustrun Francesca är kantor. Tillsammans har dom tre barn och första tiden i Västerås blir lite av en pendlartillvaro för Peter. Ett hus på Tomasgatan i Vetlanda ska med tiden säljas och barnen ska få göra färdigt skolan. Efter årsskiftet tillträder han som stiftsprost i Västerås. 🍷

Fakta Peter Åström

Aktuell: Idag kyrkoherde och kontraktsprost i Vetlanda. Från årsskiftet ny stiftsprost i Västerås.

Några relevanta årtal: Född 1968 i Uppsala, prästvigd år 1995 i Växjö stift och sedan år 2007 kyrkoherde i Vetlanda.

Familj: Hustrun Francesca som är kantor samt tre barn.

Vad lockade med Västerås: Stiftets satsningar på konfirmander, barn och unga. Dessutom folkkyrkoprofilen.

Något som är omistligt: Att få leva med i gudstjänstliv. Han talar gärna om gudstjänstglädje.

Fritid: Vård på Vetlandas Frisks&Svettis. Gillar sport. Bakar gärna. Det ligger i blodet med en farmor och farfar som drev ett konditori.

En udda merit: Har vunnit junior-VM i Ultimate frisbee.

Från kolli till elitidrottare

”Livet kan ta oanade vägar”

Christian Hedberg

Ålder: 34 år och bor i Hedemora.

Familj: hustrun Marie och två barn

Aktuell: Landslagsman i källkockey, föreläsare. Håller på starta källkockey i Hedemora.

Titel om han skriver en bok:

”Ingen kommer hem och dricker kaffe hos någon som är bitter”

Hemlig dröm: Kanske att bygga ett hus i Moçambique med egen vingård. ”Det är klart att det går att lära sig att brygga vin!”

Som femtonåring var han konfirmandambassadör i kampen mot trampminor. Idag är han landslagsman i källkockey, föreläsare, tvåbarnspappa och dataansvarig vid ett vitvaruföretag. Livet har tagit många svängar för Christian Hedberg från Hedemora.

– Ja, livet kan ta oanade vägar; konstaterar han med ett leende.

Text: Pelle Söderbäck

Första gången jag träffade Christian Hedberg var han en gänglig 15-åring på väg ut i livet. Året var 1996 och han var tillsammans med en jämgammal Matilda från Frövi uttagen att för stiftets räkning resa till Moçambique. En kampanj pågick bland stiftets konfirmander att kämpa mot trampminor. Författaren Hen-

ning Mankell hade skrivit en bok, ”Eldens hemlighet”, om Sofia som trampade på en mina som dödade hennes syster och som gjorde att Sofia förlorade sina ben. Nu skulle Christian och Matilda resa till Maputo för att träffa Sofia och Mankell. För att sedan komma hem igen och berätta för sina konfirmandkompisar i hela stiftet.

Fotograf: Karl Nilsson/ Svenska Paraportförbundet/ Sveriges Paralympiska Kommitte

och vad han kallar att "jag trodde att jag var odödlig".

– Jag reste runt i världen, jag körde bil fort, jag gick i fjällen utan karta...

Han läste på lärarprogrammet, hade träffat sin Marie och levde ett aktivt liv. Dessutom hade han börjat klättra; "eftersom jag var höjdrädd. Jag tror att man ska utsätta sig!"

Det var den 14 juni år 2006 det hände vid en tiometers bergknalle inte långt från Rällsjön mellan Bjursås och Rättvik.

Christian ville visa Marie hur man klättrar; tappade greppet om reppet och säkerhetslinan fungerade inte. Ett fall tio meter rakt ner på en sten. Ryggraden bröts.

– Jag kände direkt att kroppen fungerar inte. Jag kunde prata men inget mer. Jag hade ont och var jag arg. Kördes till akuten och är nu förklarad från naveln och nedåt. Jag blev invalid, rullstolsburen eller vad man nu vill kalla det. Nu, nio år senare, har jag alltmer börjat acceptera det.

– Man har två val vid en kris. Att bli bitter och säga att livet är omöjligt. Eller acceptera och gå vidare. Det är klart att jag pendlat mellan att vara bitter och att försöka gå vidare. Man måste få älta ett tag. Men jag har lärt mig att "ingen

kommer hem och dricker kaffe hos någon som är bitter". En fråga från en kurator på lasarettet blev viktig.

– Han pratade med mig om hur livet skulle kunna se ut framöver och jag sa att jag ska göra ett Paralympics i hockey. Det har jag gjort nu!

Det är ingen enkel väg att gå från kollen till elitidrottare. Fysiskt ska man lära sig det mesta på nytt. Att sitta, att gå på toaletten, att prova kläder; att handla. Vardagslivet blir en enda stor träning. Och, konstigt nog, smärtan blev Christians drivkraft.

– Jag hade ont och jag har ont. Det är aldrig en lugn stund i kroppen. Det blev också min drivkraft att ta mig vidare. Utan smärtan hade jag inte tagit tag i livet. Från början hanterade jag smärtorna med morfin men det fungerade inte i helheten. Så jag började istället lita på kroppens egna endorfiner. Det känns bättre att ta hand om smärtan på en naturlig väg. Träning utlöser endorfiner så jag började träna. Idag tränar jag 20 timmar i veckan och jag får inte låta bli. Det går åt mer energi att ha ont än att träna. Smärtan drev mig att bli elitidrottare. Han höll igång på motionsnivå och det mesta gick åt rätt håll. Men en stor operation hösten 2011, med tre månaders totalt stillaliggande, flyttade tillbaka honom till startläget. Och Christian började det han kallar Experimentet: Är det möjligt att gå från helt otränad till elitnivå?

– Först fick vi se Moçambique och sedan startade namninsamlingen. Det var häftigt och vi var 15 år. Vi, alla konfirmander i Västerås stift, gjorde en förändring. Samlade namn som vi sedan lämnade i Stockholm. Resultatet blev ett totalförbud i Sverige när det gällde export av trampminor. Den resan har betytt oerhört mycket för mig.

Nu ses vi igen. Den här gången på ett fik i Hedemora, i ett anrikt timrat hus i falurött. Det tar några minuter innan vi hittar varandra. Jag kliver in genom huvudingången med sin stadiga stentrappa och smala dörr. Christian kommer bakvägen rullande i sin rullstol; "Jag har sett många varuintag och köksingångar när jag kommer till caféer och restauranger i rullstol. Det här är faktiskt ett av de bättre ställena". Sedan sommaren 2006 är han förklarad från naveln och nedåt. Orsaken är en klättringsolycka och kanske också ett resultat av Christians vilja att ständigt utmana livet

Fotograf: Pelle Söderbäck

Rullstolsinnehandsbandyspelaren Christian Hedberg intervjuad av Gunilla Wikström på SM-veckan 2013:s presskonferens. Foto: Calle Eklund/V-wolf

Boka Christian Hedberg
Christian kommer gärna ut och föreläser om "från kollen till elitidrottare – livet kan ta oanade vägar." Ett föredrag om att ingenting är enkelt trots att det kan se så ut. De blir inte alltid som man tänkt sig men man kommer stärkt ur det. Livet ger en möjligheter, det handlar om hur man förvaltar dem. Livet kan ta oanade vägar. Man kommer långt med lite envishet och målmedvetenhet.

Christian Hedberg nås på: christian@experimentet.com eller tel. 070-747 34 25.
Du kan läsa mer på www.experimentet.com eller följ honom på facebook: www.facebook.com/christianhedberg15

Tankarna på ett Paralympics fanns kvar. Först som ett triathlon i Rio år 2016. Men det blev för många discipliner att träna in. – Jag spelade i landslaget i innebandy. En kompis därifrån ringde mig och frågade om jag kunde spela källhockey. Givetvis svarade jag "ja". Provade och satsade. När jag gör något går jag all-in. Vårt mål var att ta oss till Paralympics i Sotji. Och det gjorde vi. Jag hade först siktat på sommarspelen 2016 så jag nådde målet två år för tidigt.

Idrottskarriären går vidare. Källhockeylandslaget har kvalat in för VM i A-gruppen år 2017 och siktar mot Paralympics i Pyeongchang i Sydkorea 2018. Självt har Christian dragit igång källhockey i Hedemora.

– Alla får spela. Vi har tio källor och alla används. I åldrar från 12-50 år. Jättekul. Han har flyttat sitt liv från kollen till elitidrottare. Smärtan och motståndet har varit viktiga drivkrafter. Men var hämtar han själv sin styrka. Han funderar en stund men hittar svaret.

– Jag har en sån djävla överlevnadsinstinkt. Och jag har alltid varit trygg i mig själv. Jag vet vad jag kan prestera och att ingen annan än jag själv kan välja hur jag vill se på saker. Samtidigt är jag ingen supermänniska. Jag deppar också mellan varven, precis som alla andra. En del av hans liv är att föreläsa om flytten från kollen till elitidrottare. Men vad är det han vill säga?

– Jag berättar inte för att det är synd om mig. Det blev fel den där dagen vid bergknallen vid Rällsjön men det är inte synd om mig för det. Jag vill nog säga att ingenting är omöjligt när du väl har bestämt dig vad du vill göra. Även om det kan kosta olika mycket ansträngning att ta sig dit. Jag vill att folk ska tänka efter. Det handlar om medmänsklighet och att vi har det så bra.

Vi har fikat färdigt. Kaffet urdruckat, pajen uppäten. Christian ska vidare, jag ska hem till Västerås. Men det finns en fråga kvar: En fråga som växt fram under samtalet och som nu är färdig att formulera. En fråga som känns både självklar efter vårt samtal, och samtidigt så konstig. Det känns som om olyckan vid Rällsjön och dess följder har gett honom ett bättre liv är det han var på väg emot?

– Ja visst är det så. Jag har ett bra liv. Två underbara barn, en underbar fru. Jag har också ett bättre liv än innan eftersom jag tvingats tänka efter vad som är viktigt i mitt liv. Vad ska jag prioritera, vad kan jag välja bort? Om andra kan ha nytta av min berättelse så är det bra. Och det utan att bryta ryggen 🍷

Vi behöver vänskapen med människorna i bibeln

Har du tänkt på, att det är väldigt intressant att läsa bibeln? Det låter kanske som en dum fråga, ställd i ett kyrkligt sammanhang. Samtidigt får jag och andra ofta den insikten, igen och igen: vad spännande de här gamla texterna är. Liksom en wow-känsla.

Text: Marit Norén

människor på axlarna och ser enbart dammet, som lagt sig på boksidorna. Nej, på så sätt att vi behöver vänskapen med människorna i bibeln, att vi behöver glimtarna av Kristus den kan ge oss, att vi behöver visdomen den förmedlar, eller dumheterna den beskriver.

Om bara något år firar vi att det var 500 år sedan den unge munken Martin Luther spikade upp sina teser på kyrkporten i Wittenberg. Det räknas som avstampet som, tillsammans med samhällsandan och en våg av nytänkande kvinnor och män, ledde till reformationen av kyrkan och samhället. En av de viktigaste grundtankarna var att människor själva skulle ha mandat att läsa och tolka bibeln. Den översattes från latin till folkspråken. Samtidigt spred sig boktryckarkonsten över världen, och människor kunde läsa, samtala och hålla andakt på sitt eget hjärtas språk.

Tänk om reformationsfirandet kan påminna oss om att gång på gång befria bibeln, återta den till det verkliga livet, till vårt eget hjärtas språk. Den handlar om oss. Den handlar om nuet. Den handlar också om de människor som gått före oss och om deras upplevelser av att vara människa och av att erfara närvaron av det gudomliga. Tänk om vi kan fira en pågående reformation, genom att återta de gemensamma berättelserna och låta dem utmana oss.

Om vi tror på Gud som Skapare, Befriare och Livgivare behöver vår läsning av bibeln vara skapande, befriande och livgivande. Om vi tror att en levande Gud finns med i alla delar av vad det är att vara människa, behöver våra tolkningar av vad Gud vill säga till oss idag, handla om vår tid och våra liv. Även inom kyrkan står bibeln alltför ofta hopslagen i en hylla, eller används enbart för enskild kontemplation. Men bibeln kallar oss att möta vår omvärld, den kallar oss att ta ställning för medmänniskan och för Guds Ande, för livet självt. Livet är Guds Ord. Vi läser det med hjälp av bibeln 🍷

För mig uppstår den känslan när jag läser bibel tillsammans med andra och med ögonen på den så kallade kontexten – sammanhanget då och nu. Känslan uppstår när vi läser bibeln och talar om vad det egentligen står, inte bara det vi alltid tagit för givet står där. Vi kanske undersöker historiska sammanhang och fakta, läser på om textens tillkomst och funderar gemensamt över vad texten kan lära oss, i mötet med nutiden. Jag och många fler har upptäckt att när vi läser bibeln tillsammans, blir den mer levande för oss och relevant i vår tid.

Det finns ett talesätt bland brasilianska kontextuella teologer och i den latinamerikanska ekumeniska rörelsen av folklig bibelläsning, som under flera decennier bidragit till nya perspektiv och viktiga ifrågasättanden i både kyrkan och samhället. Talesättet säger att "Livet Självt är Guds Ord, och vi behöver bibeln för att läsa det". Inte på så sätt att bibeln stängs in i att vara en regelbok, enbart en gammal sedelärande, uppfostrande skrift. Då blir den ju ointressant. Den stämmer kanske inte ens med våra erfarenheter av Gud. Då rycker

Min erfarenhet är också att vi behöver bibeln som gemenskap mellan kristna och kyrkor. Den är kommunikationsmedlet som förenar oss. Det kan låta som en kliché. Men jag tänker för egen del på tillfällen, då bibelns berättelser har trillat ned som en polett i mig och fördjupat ett möte. Jag tänker på när skapelseberättelsen fick färg och form för oss i Etiopiens skogar på den plats där benen efter homininen Lucy hittades.

Jag tänker på när kvinnan hälsar på oss utanför köpcentret, med en skylt som säger att hennes dotter är sjuk, och på lärjungarna som helst vill gå förbi den kanaaneiska kvinnan som stör och berör. Jag tänker på när vi bad Jesus egen bön, tusentals kristna från hela världen, tillsammans vid kyrkornas världsråds möte i en jättearena i Sydkorea. Jag tänker på berättelsen om Tamar och hennes bröder, i ett systerligt samtal i Sydafrika om våldtäkt och unga flickor som bricker i männens spel om heder. Jag tänker på det upprörda samtalet i Uganda om hbtq-personers rätt till liv, och på tystnaden som uppstod i rummet när någon frågade: Var skulle Jesus ha varit, vem skulle Jesus ha ätit med?

Kyrkväktare

– ett flexibelt släkte

Om kyrkväktarna normalt sett är ett särdeles flexibelt och problemlösande släkte så provas det förstås ytterligare i mötet mellan kyrkan och nyanlända från hela världen. Genom temat "Inblick-Utblick" bidrog årets kyrkväktarfortbildning till nya kunskaper och samtal, i samband med föreläsningar om både Mellanösterns religioner och nya begravnings seder.

Text: Ann Lystedt

Foto: Ann Lystedt

Håkan Sandvik i samtal med en av deltagarna efter föreläsningen om Mellanösterns religioner.

Prästen Håkan Sandvik, djupt kunnig och erfaren vad gäller Mellanöstern, målade en vacker bild av den förvirring som kan uppstå i Svenska kyrkans möte med ortodoxa kyrkobesökare:

– En 70-årig tant som varken kan läsa eller skriva kommer in i den stabila och liturgiskt högkyrkliga miljön under en gudstjänst. Hon böjer knä redan vid ingången, iklädd en huvudduk som får folk att undra om hon är muslim. Går så oblygt fram till koret och knäböjer på nytt, faller en tår, prasslar ljudligt med sitt radband, mumlar högt under syndabekännelsen... och mitt i predikan går hon fram till ljusbäraren för att tända ett ljus!

"Tantens" innerliga fromhet väcker med tiden respekt i församlingen. Och Sveriges väg från 60- och 70-talens ideal om ett

sekulariserat samhälle med andlighet och tro som en privatsak har svängt mot en attityd där invandringen med Sandviks ord "satte religionen på bordet i Sveriges offentliga rum".

Det skedde i skolorna, genom diskussioner om huvudduk, halalmat och kalenderns högtider. Det skedde i företagslivet när affärsmännen insåg att Gud var ett betydande vittne i affärsuppgörelser med arabiska motparter.

Och egentligen är det en återgång till ett ursprung:

– Kristendomen var till sina rötter en orientalisk religion, Den uppstod ju inte i Canterbury, Rom eller Wittenberg utan i Mellanöstern, påminner Håkan Sandvik.

Även Migrationsverket togs till en början på sängen för några år sedan, när konvertiter från Iran och Irak sökte asyl här, och deras skäl skulle provas:

– De fick frågor om de liturgiska färgerna under Trefaldighetstiden och hur många böcker som finns i Bibeln...men för dem är det tillhörigheten som räknas, en kollektiv kristen identitet. Det kanske är dåligt ställt med kunskapen, men de har en djup fromhet. Sedan dess har Sveriges kristna råd och kunniga präster och pastorer bistått myndigheten med utbildning.

Den ökade andligheten märks ju även i Svenska kyrkan, där både ljusbärare och ikoner sedan länge är självklara inslag. I Södertälje, där Håkan Sandvik numera är präst, går 8 procent av befolkningen regelbundet i kyrkan, jämför med andra

Foto: Linda Mickelsson/IKON

kommuners 1-3 procent.

Men just nu är en stor majoritet av de som anländer till Sverige muslimer:

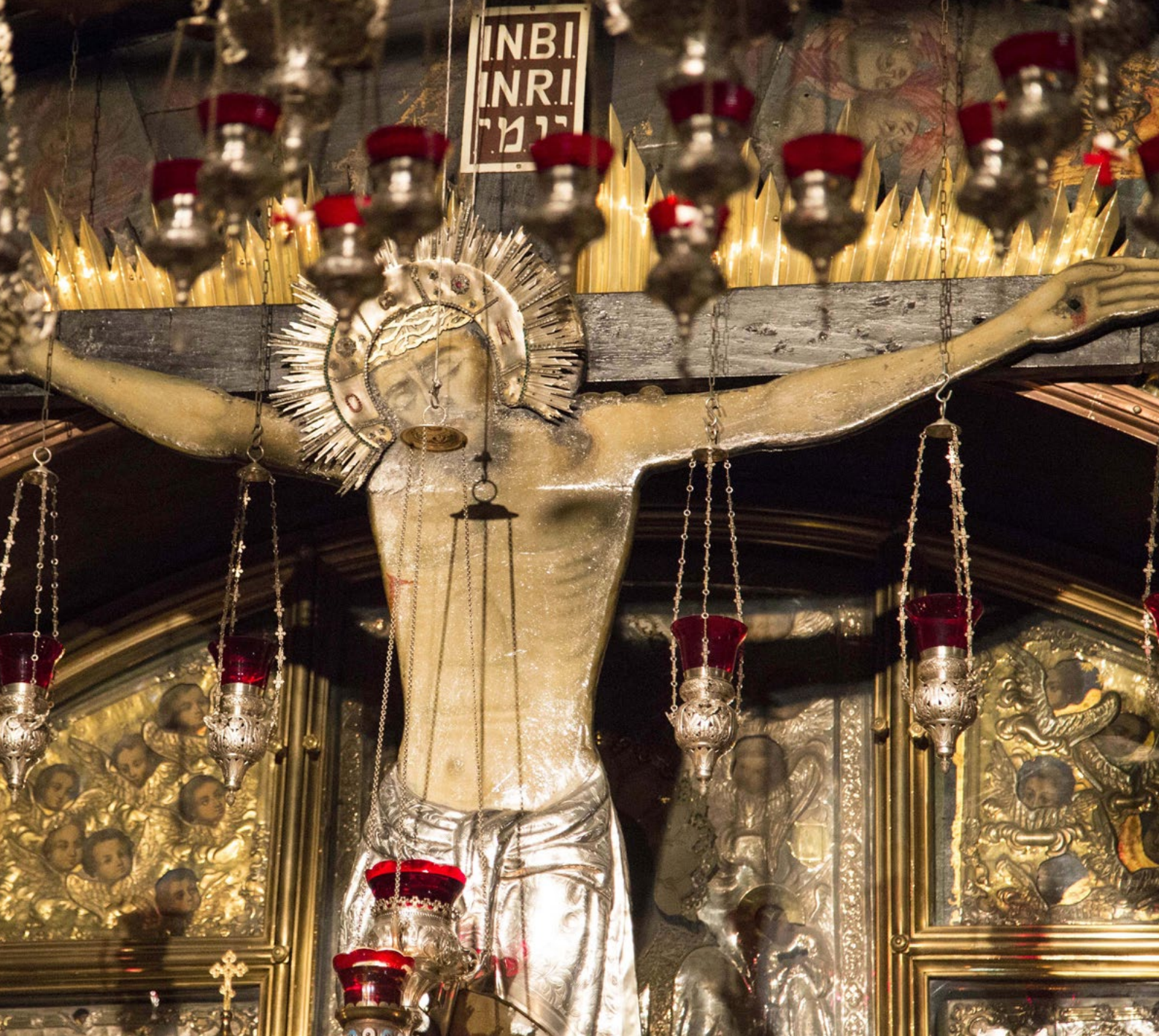
– Och då blir frågan: Varför ska vi engagera oss? Är islam kanske en ond religion som tillämpar sharialagar? Frågan om vårt ansvar är en stor teologisk och diakonal utmaning, konstaterar Håkan Sandvik.

Men engagemanget kan knappast tvingas fram, och det är legitimt att känna oro:

– Inom överskådlig tid kommer 100 000 nyanlända till Sverige varje år: Vad händer med Svenska kyrkan, med vår identitet? När han frågar kyrkväktarna om hur det ser ut i deras församlingar får han exempel på både flyktingboenden, natthärbärgen och utlåning av kyrkor till olika ortodoxa grupper.

– Och ni som ännu inte har något

flyktigarbete – tänk igenom hur ni vill hantera det, så ni inte överraskas när det blir aktuellt.

Religionspsykologen Maria Liljas beskrev i föreläsningen "Inför döden är vi alla lika" de olika religionernas förhållningssätt till död och begravning – men även det som förenar: – Alla funderar på något sätt över vart själen tar vägen, om det finns ett liv efter detta, om det vi gör nu kommer att påverka det som händer sedan. Frågor kring uppståndelse, återfödelse eller utplåning. Själva begravningen kan underlätta bearbetningen av en förlust. – Alla behöver en känsla av sammanhang, betonade Maria Liljas. Riten hjälper oss att hantera existentiellt laddade situationer. Den markerar en förändring, hjälper oss högtidlighålla – och gör svåra saker verkliga.

Riten förkroppsligar avgörande livshändelser. Under ett grupppass fick kyrkväktarna dela exempel på nya situationer vid begravningsplatsen, genom influenser från andra traditioner. De berättade om allt från den utrikesfödda praktikanten som inte kunde gå in i kyrkan vid begravningen eftersom hon hade mens – till rökelsedoften vid en begravning som hölls med både arabisk och svensk präst. De har varit med om osvenskt öppna kistlock och muslimska begravningsföljen på flera hundra personer. Men egentligen skiljer sig inte de utmaningarna från annan flexibilitet, som inför de "nya familjerna" med flera barnkullar och känsliga relationer, och inte minst fenomenet nätbokade begravningar, med överraskningar för kyrkväktarna... – Vi är ett töjbart släkte, vi vill ju bara att det ska bli så bra som möjligt för de anhöriga 🍷

Kristendomen var till sina rötter en orientalisk religion, påminde prästen och Mellanösternkännaren Håkan Sandvik.

Foto: Pelle Söderbäck

Alla funderar på något sätt över vart själen tar vägen, om det finns ett liv efter detta, om det vi gör nu kommer att påverka det som händer sedan, menade religionspsykologen Maria Liljas.

Humor mot inskränkthet

Humor är svårslaget när det gäller att vrida om armen på inskränktheten. Ståuppkomikern Marika Carlsson får från första stund med sig de 70-tal kyrkväkarna i en tragikomisk rapsodi över det bemötande hon som svart fått alltsedan hon som litet adoptivbarn kom till Mönsterås.

Text: Ann Lystedt Foto: Rebecca Martyn

Tajming, grym dialektbegåvning, på-kornet-analyser av svensk aningslöshet och välvilja – och ett generöst utlämnande av personliga erfarenheter – skapar en publikkontakt som i sin tur ger henne ytterligare bränsle för sin komik.

Hennes akt "Hur blev det så här?" beskrivs som en inspirationsföreläsning om att vara annorlunda och att stå för den man är, och hon utför den i en halsbrytande färd genom sin barn- och ungdomstid, med oräkneliga situationer där hon tas för en opålitlig neger (alternativt fattigt stackars barn).

– Min barndom lärde mig att utnyttja min omgivning, noterar hon och berättar om ömkande pensionärer som gav henne slantar eller den sista bullen.

Bemötandet har växlat mellan dumhet, överbeskyddande och ren rasism – som när en berusad, dryg färjeresenär bryskt tränger sig före henne i kön för att han "minsann är svensk medborgare". Eller alla de gånger hon avkrävts leg eller pass på

grund av sin hudfärg.

– Men jag har inte bara haft det hemskt, hojtar hon glatt, och drar ner jubel i en skoningslös beskrivning av kategorin välvilliga medelålders kvinnor i batikfärgade kläder.

Publiken följer uppskattande Marika Carlssons väg från undersköterska, via Komvux till teaterskola och ståuppkurser i Stockholm, med många dråpliga inslag och obarmhärtiga kängor:

Och hur var det med n-ordet?

Självt inledde hon sin bana en gång med att presentera sig som en "skånsk neger", men ansluter sig privat till dem som vädjar om att få slippa höra ordet.

Hon avslutar passet med en publikdialog där humor blandas med allvar; i en tid när det intensifierade näthatet drabbar även henne. Hon låter mejlen rensas via sin agent. Inte minst efter exponeringen i den kritikerhyllade ståupp-föreställningen En negers uppväxt.

Senare berättar Marika Carlsson att hon är flitigt anlitad på just temat annorlunda, men att hon framöver, förutom radioprogrammet Marika i P4, ska satsa på en ny föreställning som ska vara klar om något år:

– Den handlar om religion. Kristendomen. Jag är ju uppväxt i en pingstfamilj.

Så kommer föräldrarna att ta illa upp?

– Nej då, de är coola – det är ju de som uppfostat mig! 🍷

Per Gustafsson och Gerd Bergkvist från Åhls församling är nöjda med kursen.

Kyrkväktarkurs om möten i mångkultur

Ovana kyrkobesökare letar som regel inte upp prästen det första de gör. Det möte som ofta blir det allra första sker när kyrkväktaren tar emot, leder rätt och förklarar hur allt fungerar.

Även de svårare samtalen kan ibland hamna hos väktaren, som kanske upplevs som mer "ofarlig". I november möttes stiftets kyrkväktare för fortbildning på Stiftsgården.

Text och foto: Ann Lystedt

Kajsa Westerdahl från Västerfärnebo-Fläckebo församling är en av de kyrkväktare som deltar i höstens fortbildningskurs i Rättvik: – I kyrkan är det ju mycket fokus på gudstjänsten, men vi möter människor på ett annat sätt. När jag märker att någon vill samtala djupare föreslår jag ibland en diakon. Men nej, de tycker det räcker att prata med oss. Vi blir ansiktet utåt och får ta en stor del av samtalen med anhöriga vid en begravning, till exempel.

Lotta Lirkas, som de senaste åren ansvarat för väktarnas fortbildning och själv

sedan 15 år jobbat som vaktmästare och trädgårdsmästare vid stiftsgården, känner igen sig i beskrivningen:

– Vi hälsar på dem som kommer, ser alla i ögonen, finns lite överallt och tittar till besökarna. Tröskeln till oss blir inte så hög. Som kursansvarig är hon och referensgruppen noga med att fånga upp utvärderingar och förslag för att fortbildningen ska matcha väktarnas behov. Hela åtta kurser erbjuds varje år.

– Det finns ett stort behov av att träffas och lära sig mer, och vi är glada om vi kan fylla något av det.

Den årliga novemberkursen kommer

som ett välkommet luftombyte efter kyrkväktarnas intensiva Allhelgonahelg och årets huvudtema är kyrkans möte med nya kulturer.

Per Gustafsson och Gerd Bergkvist från Åhls församling är nöjda med upplägget: – Det har varit fantastiskt att få höra om olika ämnen. Även om man jobbat länge finns alltid något nytt att lära. Håkan Sandvicks berättelse om Mellanösterns religioner gav ny kunskap, inte minst genom att så mycket var självupplevt. Och så detta att även vi i de små församlingarna måste ligga i startgroparna inför att flyktingar kommer till oss. Vilka ska hålla i det och vilka möjligheter har vi att erbjuda husrum? 🇸🇪

Riddarskolan

För snart 20 år sedan utvecklades Riddarskolan i Malungs församling. Först som ett redskap för värderingsövningar på lokala skolor i bygden. Men Riddarskolan växte vidare. Tusentals barn över hela Sverige (och Danmark) har jobbat med materialet. Nu kommer det hela samlat i ett häfte. Riddarskolan genomförs under en termin med fem olika uppdrag. Tre redskap finns för arbetet; jag kan, jag vågar, jag betyder något. Ett material för mellanstadieåldrar kring etik, värderingar och attityder.

Riddarskolan kan beställas via Västerås stifts webbshop som finns på stiftets hemsida.

En kyrka i ljus som berör alla sinnen

90 lampor; 270 ljuskällor; mellan tre och fyra kilometer kabel, kyrkan belyst även utvändigt och 200 meter tyg upphissat i vapenhuset. Det är ett sätt att beskriva Stora Tunas projekt "Kyrka i ljus". Ett annat sätt är att berätta om ett unikt samarbete mellan präster, musiker och vaktmästare kring en gudstjänst som berör alla sinnen. I år firades den för femte gången.

Text och porträttfoto: Pelle Söderbäck Foto: Stellan Öström

Daniel Jernström är kyrkvaktmästare i Stora Tuna kyrka. Därtill är han aktiv som ljussättare på Maximteatern i Borlänge. För fem år sedan kom han till kyrkoherde Ann-Gerd Jansson med en vild idé. Varför inte jobba mer aktivt med ljussättning vid den gudstjänst som avslutar kyrkveckan i Stora Tuna? Kyrkoherden gillade förslaget och projektet startade. Första gången kom ett hundratal

gudstjänstbesökare, i år var Stora Tuna kyrka i stort sett fylld.

– Vi omramar vår kyrkvecka med två festgudstjänster, säger Ann-Gerd Jansson. Inleder med en festmessa för små och stora och avslutar med kyrka i ljus. Och fler och fler kommer för varje år för att uppleva detta. Ingen går oberörd härifrån. Du når alla sinnen med dansare, kör; solister; valda texter; mässa, ljud och ljus.

-idén från början var att ljussätta valven, fortsätter Daniel Jernström. Sedan har det ökat för varje år. Vi jobbar med fasaden, tornet, innemiljön. Jag försöker tänka på helheten. Det ska finna något överallt! Det är intressant att jobba med ljus i kyrkan. Man ser nya saker när man belyser på ett annat sätt, symboler som annars inte skulle synas.

Det första året handlade om påskan och uppståndelsen. Åren därpå jobbade man med skapelsen, sedan kyrkoåret följt av Noaks ark. I år tematiserades "kyrka i ljus" runt livets vandring.

– Därför gick kollekten i år till flyktingarbetet, säger Daniel Jernström. Temat om livets vandring hör i hög grad ihop med flyktingfrågan. En kollekt som gav 13 000 kronor. "Kyrka i ljus" är ett samarbetsprojekt. De två präster som jobbar med gudstjänsten, Ann-

Gerd Jansson och Mats Cedergren, träffar tidigt musikern Anita Sundmark och vaktmästaren Daniel Jemström och tillsammans diskuterar de fram ett tema. Agendan sätts tillsammans. Prästerna tar huvudansvar för texter medan musiker och vaktmästare tillsammans arbetar med musik och ljussättning. Ett arbetssätt som skapar nya utmaningar för kyrkomusikern Anita Sundmark.

– I och med att vi samverkar så tätt får jag också förslag på musik jag nog annars inte skulle ha tänkt på. Jag får gå utanför ramarna och prova något nytt. Körerna har också en viktig del i "Kyrka i Ljus". I år hade vi en stor musikalisk bredd med musik från fyra sekler. Från 1700-tal till nyskrivet.

Samverkan är viktig, menar Ann-Gerd Jansson. En mer vanlig samverkan mellan musiker och präst har här utvecklats vidare. – Vi försöker mer och mer få med vaktmästarna i planering inför gudstjänster. Det är roligt att ta med alla medarbetares kreativitet. – Samtidigt har vi vaktmästare inte alltid tid att sitta med på alla planeringar, säger Daniel. Men inför stora evenemang är vi alltid med. Vi ska se till att allt det praktiska fungerar.

Kyrka i Ljus är också ett lokalt projekt. Körer

och medarbetare från församlingen, lokala solister och i år dansare från Borlängerevyn. – Dom tycker det här är roligt, säger Daniel Jernström. Det är en helt ny scen för revydansare att vara på. Nytt för i år var även en helt nyskriven psalm. En av prästerna, Mats Cedergren, tyckte att det var dags för en nyskriven psalm till "kyrka i ljus". Och så blev det. Kontakt togs med kyrkoherden i Särna och Idre, Ann-Sofie Näslund. Jovisst, Ann-Sofie är kommen från Stora Tuna och dessutom en skicklig författare. Församlingens legendariske musiker Bengt Granstam komponerade och tillsammans skapade de

psalmen "I varje steg jag tar". Att jobba med ljus och kyrkor kan också ha sina mer oväntade sidor; berättar Daniel Jernström. Förra året, med Noaks ark som tema, satte han ett roterande ljus i tornet för att ge bilden av ett fyrtorn. Något som förorsakade stort pådrag från räddningstjänsten. En dam från Kvarnsveden som sett ljuset larmade att en helikopter nog var på väg att störta vid kyrkan. – Det var ändå roligt att det var från Kvarnsveden som ligger på andra sidan stan, ler Daniel, Det betyder att ljuset och kyrkan syntes långt! I år valde han ett något lugnare budskap. På

den kyrkvägg som vätter mot riksvägen projicerades tydligt orden "sluta aldrig att tro". Både Ann-Gerd och Anita beskriver Daniel som en idéspruta. Ofta är det han som kommer med de mest oväntade musikaliska förslagen. – Vi funkar bra tillsammans, säger Daniel Jernström. Jag kommer nog ibland med nästan omöjliga förslag. Men Anita är positiv och då blir allting möjligt. Jag tänker ofta utifrån ljuset och föreslår därifrån. Tycker han då, med ljuserfarenhet från teatern att kyrkan är dålig på ljussättning. – Nej, svarar han direkt. Sånt här ska man inte göra för ofta. Kyrkorna är fina som de är! 📍

Himlaspelet lever vidare

Nästa år 2016, är ett jubileumsår för Rune Lindströms "Himlaspelet – Ett spel om en väg som till Himla bär." Det är 75 år sedan uruppförandet och 100 år sedan Rune Lindström föddes. Föreningen Himlaspelet satsar på en jubileumsvecka, 17-23 juli, i Leksand med spel i Sveasalen och kringaktiviteter i form av workshops och seminarier. Bland annat finns det planer på att erbjuda en "prova på att bli en himlaspelare"-kurs för all åldrar. Veckan inleds med en konsert, I Himmelrik i Leksands kyrka och ett avslutande "Himla Jubel" i Gropen.

Text och foto: Ingrid E. del Castello

Himlaspelets urpremiär hölls i Leksand 1941 i en tid av krig, förföljelse och flykt. I spelet mister den unge Mats sin Marit när hon döms till döden för häxeri. Den fåordiga Marit skiljer sig från mängden, och onda rykten leder slutligen till halshuggning och brinnande bål. Mats börjar sin väg till Vår Herre för att kräva rättvisa.

"Himlaspelet är en viktig del av Leksands kulturarv. Det är ett tidlöst spel, en klassiker. Spelet är viktigt, inte bara som en tradition, utan lika mycket för att spelet belyser så många frågor som är lika aktuella idag som för 75 år sen: Utanförskap, mobbning, kulturella värderingar, gott

och ont. Vi bränner inga häxor idag, men i krigets Syrien och andra konflikthärdar utsätts inte minst kvinnor och flickor för brutala kränkningar och våldtäkter", skriver Charlotte Lautmann, ordförande i föreningen Himlaspelet.

Startskottet för Jubileumsåret är en himlaspelsinspirerad temamässa i Leksands kyrka Trettondedag jul. Det blir andra året i rad som temamässan firas. Fokus ligger på Herdarnas äng, en av spelets sex dalmålningar. Textpartier från spelets övriga delar vävs in i liturgin. Vi träffar bland annat Mats och profeterna Jonas, Elias och Jeremias. Vi hör Marit sjunga i himlen medan hon

Historia:

Rune Lindström läste teologi i Uppsala när han tillsammans med Gösta Folke lyckades intressera Leksandsborna för en urpremiär 1941. Åskådarsiffran var 2600, sittplatserna 500. Dekoren målade Rune Lindström på hoptiggda pappkartonger. Den stora succén kom dock i universitetsaulan i Uppsala på hösten med fem fullsatta hus och fullbordades på Dramaten jul- och nyårshelgen 1941-42.

Rune Lindström
i Himlaspelet
1944. Bild:
Ekomuseum
Bergslagen

spinner linet till sitt brudlakan men tråden har gått av... Tråden har gått av även för vår Herre, Gud. Marit ställer den fråga som många än idag funderar på: Varför har du gjort världen så ond Herre? Vi träffar även den gamle Mats, som ber sin sista och ångestladdade bön i jordelivet.

Föreningen Himlaspelet har haft det tuft en tid. Nu siktar man på ett spel med lokal förankring och färre föreställningar än tidigare. Med en mindre kostym hoppas föreningen få ett spel där fler i ensemblen kan avsätta tid utan stora gager och fler som kan ställa upp ideellt. Kringaktiviteter som seminarier och workshops under Himlaspeletsveckan kommer att ske i samarbete med andra föreningar och kulturliv. Tanken är ge en ökad insikt och kunskap om spelet och förhoppningsvis bli en delfinansiering av spelet. Målet för föreningen är att Himlaspelet ska utgöra ett årligt inslag i Leksands kulturutbud och vara bärare av lika aktuella frågor idag som år 1941 🍷

Himlaspeletsveckan i Leksand, 2016

17-23 juli – Spel i Sveasalen med premiär 20 juli, seminarier/workshops. 23 juli på kvällen - Ett Himla Jubel i Gropen, Regi: Birgit Carlstén

Han är obekvämt med att prata med oss ur en fätölj, det märks direkt. Om Thomas Wasberg fick välja skulle nog praktiskt taget alla samtal föras under vandring. Vi har mötts för att prata om vuxen tro, och snart ska vi faktiskt gå ut.

Text: Ann Lystedt Foto: Gabriel Batog

När prästrollen till en början, för omkring 25 år sedan, lades över honom som en färdig mantel eller mall var det vandringen som fick honom att hitta sitt eget uttryckssätt. Han fann en trygghet i att även hans sätt att vara präst var fullvärdigt.

– I början kände jag ett väldigt behov av att duga, det blev ett krampaktigt försök att få bekräftelse, att som präst ligga rätt i både tiden och tron.

Men spänningen släppte när han upptäckte vandringen. Under åren som präst i Köping fick Thomas vara med i utvecklingen av Romboleden, som går från Munktorp mot Köping och nordväst genom Dalarna och Härjedalen, med slutmålet Nidaros i Norge. – Det händer något med dem som vandrar. Rädslor kan släppa taget. Det hände när jag gick i tre dagar tillsammans med en diakon och några till. Det var bra för mig både som människa och präst. Thomas kände äntligen att han inte behövde vara "rätt".

Numera är han en del av Gideonsbergs-kyrkans arbetslag i Västerås, i en församling som enligt sin instruktion ska fungera som en pilgrimskyrka. Han sökte sig medvetet hit. – Det handlar om att få vandra med människor utifrån deras villkor; i livets alla skeden. Här får jag jobba med reflektion och samtal kring hur vi människor lever våra liv.

Han leder sinnesrogudstjänster och ansvarar för en pilgrimslivsgrupp, en slags utveckling av katekumenatet, med samtal och vandringar:

Att medvetet pilgrimsvandra är ett bra sätt att meditera och reflektera, säger han.

– För mig är andlig fördjupning att ge människor en möjlighet att komma underfund med sina liv. Och man kan starta just där man befinner sig! Utan önsketänkanden. "Jag är här för att mitt liv ser ut så här". Men man får också bejaka sin längtan efter förändring och reflektera över vad man vill göra av den.

Han ser ett tidlöst behov av att få reflektera

över arbete, självbild, krav och mening – och får ibland uppmuntra människor till att vila i insikten: "Jag är inte här för att jag har en diagnos, utan för att jag har ett liv". Thomas har även börjat nosa på formen bibliodrama, där bibelsamtalet blir en vandring i rummet:

– Med både kropp och känsla vandrar vi in i bibelberättelserna och får bryta våra liv mot dem.

Även de stundtals väl råbarkade berättelserna i Gamla testamentet kan tjäna väl i matchningen mot dagens samhälle:

– Exempelvis när David slåss mot Goliat och får på sig en tung rustning – han kan inte agera på det sätt som är naturligt för honom. Hur ofta sätter vi inte på folk "kläder" eller tankegodis som hindrar dem att leva på sina egna villkor? När David fick använda enbart sin slunga gick det ju bättre...

Att få finnas till utifrån sina egna förutsättningar blir existentiellt, menar Thomas Wasberg.

Och den vuxna människans behov av andlighet och gudstjänst stämmer inte alltid med kyrkans ordning, där ett uttalat fokus ligger på söndagens mässa som veckans huvudgudstjänst:

– För dem som oftast deltar i sinnesrogudstjänsterna är ju de deras huvudgudstjänster:

Och för dem som endast kommer till dagträffarna blir ju andakten där *deras* huvudsakliga gudstjänst! Har jag då som präst 60 personer framför mig vill jag lägga mitt krut där:

Men nu börjar Thomas skruva på sig, han vill ut. I stället för ytterligare bildtagning inne i Önsta Gryta kyrka, där han finns medan Gideonsbergskyrkan är stängd för renovering, börjar han berätta om den efterlängta labyrinten utanför Gideonsbergskyrkan och vill att vi tar oss dit nu.

Runt hörnet från kyrkans huvudingång får vi syn på en helt nyanlagd stenrundel, en sex diameter stor "pilgrimslabyrint". Thomas berättar ivrigt:

– För dem som inte orkade gå så långt som kanske 20 mil skapades förr sådana här labyrinter; där man kunde vandra runt i eftertanke. Och det var inte med gångar att gå vilse i utan gå in, runt, ut och in igen. I eftertanke.

Rundeln, som faktiskt påminner om en jätteoblat och med ett ljusare stensatt kors i mitten, är delvis ett resultat av Thomas heta önskan om ett annorlunda sätt att förkunna och reflektera:

– Här kan vi ha ett mobilt altare, fira dop, vigslar, gudstjänster. Och gärna pilgrimsdanser! Han pekar på gatstenarna som inramar labyrinten.

– Man kan fundera över var man har sina egna gränser och sitt livs centrum.

En stor ek susar en bit ifrån, vi anar en kompost vid en närliggande villaträdgård, några stenbumlingar intill klockstapeln – och i en dunge öppnar sig en glänta. Allt är redan införlivat i Thomas synsätt på tro:

– Eken kan berätta om ditt liv – hur har det förgrenats genom åren? Vad bär när någon gren brister? Om du fick skriva något på stenarna – vad är mest angeläget just nu? Och om gläntan har ju Tranströmer diktat: "Det finns mitt i skogen en oväntad glänta som bara kan hittas av den som gått vilse". Men komposten?!

– Det är nog den finaste symbolen för Gud jag kan tänka mig. Allt kan han göra till något vackert.

Den helige Franciskus är ju en förebild i pilgrimskretsar och snart åker Thomas Wasberg till Assisi för tredje gången, med en stor grupp från Västeråstrakten. Kanske väcktes pilgrimstanken redan när han som 17-åring tåg luffade dit.

– Att vandra är inte att söka upplevelser; det är ganska monotont. Men så kommer det upp saker ur ens eget liv, och det är säkert något viktigt. Då måste man ta hand om det 🍷

Sverigefinländare – vad är det för människor?

I Sverige finns det över 700 000 människor med finsk bakgrund. Här inkluderas alla som är födda i Finland samt de som har förälder eller mor/farförälder som är födda där. Av dessa kan 200 000 – 250 000 personer det finska språket.

Text: Manne Mali

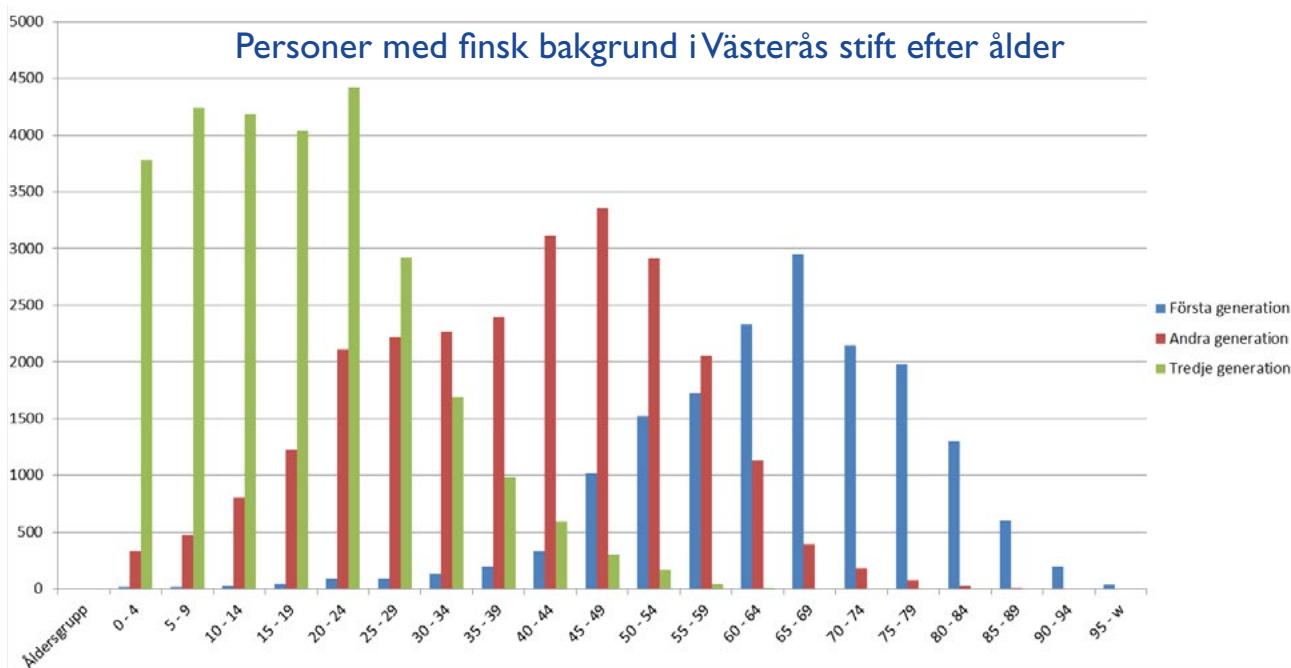
Personer med finsk bakgrund som bor i Sverige kallas sverigefinländare. Det är för att betona att de är svenskar, även om de har en bakgrund i Finland. De är inte att förväxla med finlandssvenskar, som alltså är finländare som har svenska som modersmål. De sverigefinländare som talar finska kallas sverigefinnar. Sverigefinnarna finns bosatta i hela landet men det bor särskilt många i Mälardalen ner mot Göteborg och på flera industriorter i Dalarna, Västmanland och Norrbotten.

Det finska språket och sverigefinländare har funnits i Sverige i minst 800 år. Många av de finnar som flyttade till Sverige under 1500-1600-talet slutade tala finska och bytte till svenska. Men de s.k. svedjefinnarna fortsatta tala finska och gruppen höll ihop och bevarade sin finsk- eller flerspråkighet in på 1960-talet.

År 2000 fick Sverige en ny lag om nationella minoriteter varav sverigefinnarna är en. Lagen stärktes sedan 2009 med bestämmelser som tillät kommuner att

ansöka om att bli förvaltningskommuner för sverigefinnar, tornedalingar eller samer. Det innebär till exempel en förstärkt rätt för den aktuella minoritetsgruppen att använda sitt språk i kontakter med myndigheter och att fler får rätt till förskoleverksamhet och äldreomsorg helt eller delvis på det språket.

I slutet av år 2014 var sammanlagt 48 kommuner förvaltningskommuner för finska. Inom Västerås stift är 9 kommuner anknutna till det finska förvaltningsområdet: *Borlänge, Hallstahammar, Hällefors, Köping, Lindesberg, Ludvika, Skinnskatteberg, Surahammar och Västerås* 📍

Vad visar statistiken ?

Många barn i Sverige har finsk bakgrund. Andelen barn och unga som har finsk bakgrund i dag utgör nästan 9 procent av hela befolkningen under 19 år. Västerås stift har allra flest barn med finsk bakgrund, nästan 15 procent av alla barnen i stiftet.

De flesta med finsk bakgrund är födda i Sverige.

Den största delen av sverigefinländarna, 77 procent, är födda i Sverige.

Antalet äldre sverigefinländare ökar kraftigt.

Personer över 60 år har ökat med 8,3 procent på två år. I dag är 116 680 sverigefinländare 60 år eller äldre. Stora årskullar med sverigefinländare kommer snart att nå sådan ålder att behovet av

äldreomsorg på finska ökar kraftigt.

Läs mer om "så många är sverigefinländare i din församling" på stiftets webbsida

”Västerås stift har allra flest barn med finsk bakgrund, nästan 15 procent av alla barnen i stiftet.

Kinkerit - nyheter och åsikter på två språk

Kinkerit är namnet för Svenska kyrkans sverigefinska magasin. Tidningen är gratis och kan också beställas genom Svenska kyrkans webbshop.

I dag står ordet kinkerit för samlingspunkt, social mötesplats. Kinkerit har också fått en ny modern betydelse. Samling, fest kan till vardags kallas för kinkerit. Naapurissa oli eilen kovat kinkerit - Grannen hade i går

ett häftigt "kinkerit", party. Kinkerit är även ett gammalt ord, som på svenska betyder husförhör eller läsförhör.

Kinkerit kan få vara detta: En samlingspunkt för nyheter och åsikter, men även en underhållande och samlande faktor där yngre och äldre kan mötas och höra vad vår kyrka har att erbjuda och vad medlemmarna har att dela med varandra.

Helmiä – psalmer och sånger på finska är häften med 135 sånger innehåller både gamla och översatta psalmer och andliga sånger t.ex. från tilläggsdelen i den svenska psalmboken och Psalmer i 1990- och 2000-talet.

Sångboken Helmiä utges i december 2015 och beställs på www.verbum.se

Kyllä syntinenkin veisata saa

Suomessa on ilmestynyt oivallinen laulukokoelma Syntisen virsikirja – 44 laulua saatesanoineen elämän eri tilanteisiin. Kirja sisältää niin tuttuja hengellisiä lauluja ja suosittuja iskelmiä vuosien varrelta.

Jaakko Heinimäki kirjoittaa toimittamansa kirjan avaussanoissa, että iskelmät, varsinkin monet suomalaiset iskelmät, vetoavat usein samanlaisiin tunnetiloihin kuin virret. Unto

Monosen Satumaata on ehdotettu virsikirjaan jo kauan. Voi olla, että iskelmien virrenkaltaisuus johtuu siitä, että luterilaisuus on kyntänyt syvemmän uran suomalaiseen sielunpelttoon kuin luulemmekaan, mutta voi se johtua siitäkin, että inhimillinen perikokemus nyt on vain semmoinen, että meitä puhuttelevat erityisesti rakkaus, kuolema, eroon joutuminen ystävästä sekä kaukokai-

puu jonnekin, missä kaikki olisi hyvin. Nyt meillä ruotsinsuomalaisilla on myös swriilo illoita siitä, että saamme oman laulukirjan, niin uusia virsiä suomeksi kuin tutuimpia hengellisiä lauluja Suomesta. Laulukirja.

Helmiä ilmestyy joulukuun aikana ja sisältää noin 135 laulua

Bygg en robust samarbetskultur

Som kyrka och församling är vi en gemenskap som bärs av tro – både Guds tilltro till oss som sina medarbetare i världen och vår egen tro på Gud.

Tro är både ett tillstånd och ett växande. Tron kan också ses som en relation. En relation som bygger på förtroende och tillit.

Text: Lotta Lundberg-Ericsson

Varje församling är en gemenskap. Församlingen är också en arbetsplats där medarbetare, kyrkoherde och förtroendevalda är utsedda/valda för att ta ansvar för och förverkliga sina respektive delar av det gemensamma uppdraget. Det gäller att både hålla ihop och hålla isär. Ibland kan det vara svårt och gränserna mellan styrning, ledning och medarbetarskap är inte alltid aldeles tydliga. Var och en har ett eget ansvar att bidra med sin del och respektera den ansvarsfördelning som gäller i församlingen/pastoratet.

Både förtroendevalda och medarbetare är representanter för församlingen/pastoratet och för Svenska kyrkan. Därför är det viktigt att alla möten; både med varandra, församlingsbor och allmänhet präglas av respekt och hänsyn och att det finns tillit och förtroende för varandra.

I den bästa av världar råder det på arbetsplatsen samförstånd och harmoni och man har en fullt utvecklad samarbetskultur. Där känner man sig trygg med varandra och har förmåga och rutiner för att hantera meningskiljaktigheter. Kommunikationen har en hög grad av frihet och öppenhet, eftersom man som enskild person kan förvänta sig att andra kommer att lyssna och överväga det man säger i konstruktiv anda. Man har även en hög grad av tillit till att man inte blir

förlöjligad, angripen eller ignorerad om man gör sin röst hörd. Samarbetskulturen genomsyras av en hög grad av omsorg om att den enskilda personen ska känna sig tillfreds i så stor utsträckning som möjligt.

Överallt där människor måste samarbeta för att verksamheten ska fungera, där finns också en konfliktpotential. Människor är olika, friktioner och konflikter är naturliga inslag i det sociala livet. Vår möjlighet att utföra det gemensamma uppdraget är beroende av vår förmåga att samarbeta. Detta sätts på prov när det uppstår oenighet i olika sakfrågor och samarbetssvårigheter mellan personer. Eftersom alla arbetsplatser har en konfliktpotential så uppstår det då och då besvärliga situationer av olika slag.

Thomas Jordan, docent och universitetslektor i arbetsvetenskap vid Institutionen för sociologi och arbetsvetenskap vid Göteborgs universitet har sedan början av 1990-talet arbetat med konflikter i arbetslivet, som utbildare, forskare, handledare och medlare.

Vi berörs av konflikter på olika områden i livet, inte minst på våra arbetsplatser. Thomas Jordan menar att konflikter som hanteras på ett dåligt sätt kan leda till frustration, försämrad livskvalitet och

effektivitet, negativt klimat och i värsta fall hälsoproblem. Men konflikter är inte bara problem de är också en resurs att ta tillvara, anser Thomas Jordan. Konflikter visar att människor vill ändra på något. Därför kan en konstruktiv hantering av konflikter leda till att verksamheten och organisationen utvecklas, att rollfördelningen blir tydligare och att den ömsesidiga förståelsen och tilliten ökar.

Den forskning som Thomas Jordan bedrivit har lett fram till att ge redskap för att förstå konflikter och kunna sortera i dem och se vilka möjligheter som finns att hantera dem konstruktivt. Thomas Jordan har även utarbetat strategier för att bygga en robust samarbetskultur.

Vad är en robust samarbetskultur?

Begreppet "robust samarbetskultur" står för en arbetsplats som står pall för att det uppstår meningskiljaktigheter och mellanmänskliga friktioner av och till, utan att förlora förmågan att med god kvalitet och rimlig effektivitet utföra verksamhetens uppgifter.

"Robust" betyder här motståndskraftig, så frisk att "infektioner" inte får fortfäste. "Kultur" syftar på att viktiga delar av robustheten har att göra med de inställningar, värderingar, normer och förhållningssätt som genomsyrar arbetsplatsens kultur. Det räcker inte att ha genomarbetade handlingsplaner och regelverk, utan konfliktförebyggande förutsätter att medarbetare och ledare i praktiken vägleds av en lösningsinriktad grundhållning.

I ett av sina forskningsprojekt har Jordan fördjupat sig i vilka mekanismer som är särskilt gynnsamma för att skapa en robust samarbetskultur 🍎

En modell för problemlösning

Thomas Jordan menar att en robust samarbetskultur är det mest kraftfulla sättet att förebygga destruktiva konflikter, eftersom trösklarna är låga för var och en att själva ta tag i och genom samtal lösa samarbetsproblem och tvister som dyker upp. Modellen ovan ger en översikt över fem områden organisationen kan arbeta med för att bygga god förmåga till tidig problemlösning.

- **Medarbetarskap** handlar om att arbeta för att de enskilda medarbetarna ska både vilja och kunna ta sin del av ansvaret för att lösa de frågor som uppstår.
- **Ledarskap** handlar här om hur arbetsgivaren verkar för att främja ett skickligt ledarskap.
- **Kultur** är en rubrik som samlar alla åtgärder och strategier som syftar till att gestalta en lösningsorienterad och konstruktiv kultur på arbetsplatsen.
- **Organisation** syftar här på de rutiner, riktlinjer, regelverk och procedurer som kan fungera som stöd för tidig problemlösning.
- I mitten av figuren finns **Forum för dialog** och tidig problemlösning. Ser man till att det finns forum som är väl ägnade för att ta upp olika typer av frågor och få dem behandlade i lösningsinriktade former, då kan många konflikter förebyggas. Det kan behövas olika typer av forum beroende på vilka aktörer som är berörda.

- Hur robusta är ni när det blåser?
- Vill ni jobba med och utveckla er samarbetskultur?

Genom workshops och arbetslagsutveckling kan vi tillsammans med er titta på och jobba med åtgärder och strategier som kan bidra till att bygga en robust samarbetskultur.

För mer information kontakta:

Eva Hallberg, stiftskonsulent

021-17 85 51, 070-378 61 73

Lotta Lundberg-Ericsson, stiftskonsulent

021-17 85 49, 070-378 61 81

Konfliktvägledning

Ibland kan man behöva extern hjälp för att sortera i en uppkommen situation. Tveka inte att tidigt använda möjligheten att få konfliktvägledning.

Alla arbetsplatser har en konfliktpotential. Vår möjlighet att fullgöra vårt uppdrag är beroende av vår förmåga att samarbeta väl. Samarbetet sätts på prov när det uppstår meningsskiljaktigheter i olika sakfrågor och samarbetsvårigheter mellan personer. Friktioner och konflikter är naturliga inslag i vår vardag.

Konfliktvägledning innebär att en eller flera personer får ett tillfälle att prata igenom en besvärlig situation med en konfliktvägledare. Genom att tidigt ta in extern hjälp kan man undvika att situationen förvärras.

Möjligheten till konfliktvägledning vänder sig både till kyrkoherdar, kyrkorådsordföranden och medarbetare i församlingar/pastorat i Västerås stift.

Syftet är att få hjälp med att:

- sortera i situationen
- få klarhet i vad som är viktigt för dig själv och vad du skulle vilja uppnå
- bedöma vad som är möjligt och inte möjligt
- få överblick över olika möjliga sätt att gå vidare
- få information om vilka andra möjligheter det finns att få stöd

Konfliktvägledaren kan inte:

- driva frågor gentemot andra
- ge juridisk rådgivning

Samtalet är konfidentiellt vilket innebär att konfliktvägledaren inte får något vidare som är sagt utan att personen godkänner det. Konfliktvägledaren tar inte ställning i sakfrågan.

Om behov finns kan konfliktvägledaren bistå med att:

- ta reda på mer information
- ställa frågor till andra berörda
- medla (vilket dock förutsätter att andra parten är villig att medverka i ett medlingssamtal).

Konfliktvägledare:

Eva Hallberg, stiftskonsulent

021-17 85 51, 070-378 61 73

Lotta Lundberg-Ericsson, stiftskonsulent

021-17 85 49, 070-378 61 81

Konfliktvägledningen är kostnadsfri.

Den som har behov av konfliktvägledning kan ta direkt kontakt med någon av ovanstående.

Klipp ut och spara! ✂

Strukturer påverkar arbetsmiljön

– Det är viktigt att man som arbetsgivare jobbar med arbetsmiljöarbetet. Min känsla är att vi är duktiga på den fysiska arbetsmiljön. Den är lättare att mäta och undersöka. När det gäller den organisatoriska och sociala arbetsmiljön har vi mer kvar att göra. Det säger Sofia Harryson, arbetsgivarkonsult vid Svenska kyrkans arbetsgivarorganisation. Nu kommer också nya föreskrifter om den organisatoriska och sociala arbetsmiljön.

Text: Pelle Söderbäck Foto: Henrik Sorensen/Getty Images

I början av hösten beslutade Arbetsmiljöverket om en ny föreskrift om organisatorisk och social arbetsmiljö. Regler om bland annat arbetsbelastning, arbetstider och kränkande särbehandling ingår i föreskriften. Målet är att minska den arbetsrelaterade ohälsan.

Brister i den organisatoriska och sociala arbetsmiljön orsakar ohälsa hos många arbetstagare i Sverige. Antalet anmälda arbetsjukdomar som beror på de här orsakerna har ökat med drygt 70 procent sedan år 2010. Alltför mycket arbete eller för hög arbetstakt och problem i relationer på arbetsplatsen, som samspelet mellan arbetsproblem och mobbing, är exempel

på vad som ligger bakom den här typen av arbetsjukdomar.

– Arbetsgivarna behöver prioritera arbetsmiljöarbetet ännu mer för att vända utvecklingen, säger verkets generaldirektör Erna Zelmin Ekenhem. Att färre blir sjuka på jobbet är bra både för de enskilda individerna, men också för arbetsgivarna och för samhället i stort i form av minskade kostnader för bland annat sjukskrivningar.

Ohälsan drabbar individer, men orsakerna finns främst i hur arbetsgivaren organiserar arbetet och i det sociala samspelet på arbetsplatsen. Föreskriften riktar in sig på dessa orsaker. Det förebyggande, systema-

tiska, arbetsmiljöarbetet, alltså att kartlägga risker och vidta åtgärder innan sjukdom eller ohälsa uppstår, är i fokus.

Enligt den nya föreskriften ska arbetsgivaren ansvara för att

- Arbetstagarna inte får en ohälsosam arbetsbelastning. Resurserna ska anpassas efter kraven i arbetet. Att ge möjlighet till återhämtning, ändra arbetssätt eller ändra prioriteringsordning är exempel på hur arbetsgivaren kan arbeta förebyggande.
- Arbetstidernas förläggning inte leder till ohälsa. Risk för ohälsa finns till exempel vid skiftarbete, nattarbete, delade arbetspass och förväntningar på att ständigt vara nåbar. Redan i planeringen behöver arbetsgivaren uppmärksamma detta, och även se till att det finns tid för återhämtning.
- Klargöra att kränkande särbehandling inte accepteras på arbetsplatsen, till exempel i en policy, och att det finns rutiner för hur kränkande särbehandling ska hanteras, till exempel hur och var de utsatta snabbt ska få hjälp.

Chefer har en viktig roll i att skapa en bra social och organisatorisk arbetsmiljö. Föreskriften ställer därför krav på att chefer och arbetsledare ska ha kunskaper i hur ohälsosam arbetsbelastning och kränkande särbehandling förebyggs och hanteras. Arbetsgivaren ska också sätta upp mål för att främja en god social och organisatorisk arbetsmiljö.

” – Att jobba med strukturerna är svaret på mycket av detta, säger Sofia Harryson. Och utbildning är viktig.

Västerås stift har utbildningar för arbetsledare och arbetsgivarorganisationen har utbildningar i arbetsmiljöfrågor: Det är klokt att rusta sig. Förslaget till ny föreskrift har varit ute på remiss till bland andra fack- och arbetsgivarorganisationer. De nya reglerna börjar gälla den 31 mars 2016. Arbetsgivarorganisationens utbildningar hittar man via hemsida www.svenskakyrkan.se/arbetsgivare. Stiftets utbildningar finns på Västerås stifts hemsida. 📍

Bibeln.nu

öppnar för samtal om tro

Känner vi oss trygga med de bibliska berättelserna? Kan vi använda dem för att tolka livet, för att dela tro? Många, både unga och äldre, frågar efter möjlighet att fördjupa sin kunskap om bibeln. Ur denna önskan startade på Stiftsgården i Rättvik en bibelskola, bibeln.nu.

Text: Pelle Söderbäck Foto: Marcus Gustafsson/VERBUM

Bibeln.nu är ett projekt inom ramen för "Dela tro - Dela liv", ett arbete inom Svenska kyrkan för fördjupning och livstolkning. Bibelskolan har växt fram ur en efterfrågan och längtan, från både unga och äldre, att få lära mer om bibeln. Många har lättare att använda berättelser från Astrid Lindgren eller pratar om Harry Potter istället för att använda bibelns berättelser när vi pratar om tro. Inget fel i att använda moderna berättelser men det finns en förskjutning där man undviker bibelberättelsen eftersom man är osäker på dels vilka berättelser som finns och dels vad dom betyder.

I projektet startades en bibelskola för att möta efterfrågan till fördjupning kring sin egen tro kopplat till Bibelns texter och för att stimulera och utmana läsning av bibeln. Parallellt med Bibelskolan startades en Bibelsamtalsledarutbildning för "icke-teologer" där tanken är att deltagarna skall

kunna leda bibelsamtal i sin hemförsamling. Betoningen ligger på samtal, alla som är med i samtalet har lika mycket att bidra med, ingen expertis behövs. Utbildningen består av tre separata kurstillfällen på Stiftsgården. Sedan sammanförs de två utbildningarna på en resa till Israel och Palestina för att ha bibelsamtal i Jesu fotspår. Samtalsledarna får då öva sig i att leda samtal. Utbildningen avslutas med en gemensam utbildningshelg för båda grupperna på Stiftsgården.

Utvärderingarna efter den första kursen var genomgående positiva. Deltagarna kan mer om de bibliska berättelserna, reflekterar tillsammans med andra och upplever bibelberättelserna som viktiga och användbara för att förstå sin egen vardag. Just nu pågår den andra omgången bibelskola och samtalsledarutbildning. I januari åker deltagarna till Israel och Palestina tillsammans med bland andra biskop Mikael

Mogren. En pilgrimsresa i Jesu fotspår som ger bibelsamtalen dess rätta miljö.

Nina Remdahl, förtroendevald och kyrkvård i Stora Tuna är en av dem som gått samtalsledarutbildningen. Hon har en bakgrund som lärare och säger att bibeln.nu hade ett bra pedagogiskt upplägg.

– Vi lärde oss sju olika samtalsmetoder. Eftersom vi inte är yrksteologer handlar det om samtal. Redan när jag började kursen sa jag åt vår kyrkoherde Ann-Gerd Jansson att jag vill starta en samtalsgrupp i Hagakyrkan. Nu ses vi varannan vecka efter mässan i Hagakyrkan och läser och samtalar om kommande söndags text. Är det till och med så att bibelskolan och samtalsgruppen på sikt höjer förväntan på söndagens förkunelse?

– Ja, kanske det. Eftersom vi läst och diskuterat texten innan är det spännande att se hur den tolkas i de kyrkor där vi går. Som kyrkvård läser jag ofta texter och då funderar man också lite på hur prästen tänker lägga ut detta!

Vill du veta mer om kommande bibelskolor och samtalsledarutbildningar, kontakta Nicklas From eller Anneli Rosén på Stiftsgården 📍

Årets julkampanj med barn i centrum

”Låt fler få fylla fem” är temat också för årets julkampanj. Bland annat lyfter kampanjen fram arbetet med mentormammor som med enkla redskap och stor erfarenhet stöttar familjer som fått barn. Metoden startade i Sydafrika och finns idag även i Swaziland och Etiopien. Mentormammor vandrar i utsatta bostadsområden och gör hembesök hos de familjer som behöver stöd för att säkra

LÅT FLER FÅ FYLLA FEM!

barnens hälsa. De upptäcker undernäring och sjukdomar och kan både förebygga och behandla. Med sig har mentormammorna en enkel ryggsäck med våg, måttband, hälsojour-

naler och andra basala arbetsredskap för att ge mödra- och barnvård. Men en mentormammors främsta arbetsredskap är hennes egen erfarenhet av att leva som mamma i utsatthet och fattigdom

Erfarenhet är mentormammors främsta redskap

Ntombizodwa Dambuzas son dog innan han hade hunnit fylla ett år. Nozuko Selanes son dog när han var ett år och elva månader. Idag är Nozuko mentormamma åt Ntombizodwa och undersöker Ntombizodwas nyfödda dotter regelbundet för att hon ska klara de första kritiska fem åren.

Text: Görrel Espelund Foto: Eric Miller

Någon mil utanför Kapstaden i Sydafrika ligger Khayelitsha. Här finns Philani; en organisation som arbetar för att de mest utsatta barnfamiljerna i området ska få tillgång till mödra- och barnvård. Området byggdes under apartheid och var enligt landets raslagar ett bostadsområde för svarta. I dag bor de allra flesta kvar. Tegelhus blandas med plåtskjul och uppskattningsvis bor här drygt 500 000 personer. Medelinkomsten i området är endast 6 dollar/dag och 89 % har inte mat varje dag. Dessutom är sjukdomar som hiv och tuberkulos ett ständigt hot. Ntombizodwa Dambuzas är 26 år gammal och bor i Khayelitsha med sin man Zolili Ralarala och deras två-veckor gamla dotter Azosule. Men familjen är större: – Jag har fött två barn till, en son på fyra år som bor med min mamma i östra Sydafrika och så min son som dog i april i fjol. Vi var och hälsade på släkten när han fick hög feber: Sedan dog han.

Ntombizodwa sitter i soffan i familjens hus av korugerad plåt, masonitskivor och bräddor. Toalett finns ute på gården och är ett torrdass som flera familjer delar. Vattnet hämtas vid en allmän kran. I famnen håller hon lilla Azosule. Mentormamman Nozuko Selane, 44 år; är på besök. Hon träffar sina klienter två dagar i veckan fram till dess att barnet är sex veckor

gammalt, därefter är det längre mellan besöken, men mentormamman följer barnet fram till sex år:

– Jag ville gärna ha en mentor eftersom min egen mamma bor i östra Sydafrika, i Kapstaden har jag ingen att fråga. Till min mentor kan jag ställa hur många frågor som helst, säger Ntombizodwa.

Varje gång Nozuko kommer väger hon Azosule, markerar hennes utveckling på en viktkurva i journalen och pratar med Ntombizodwa om barnets hälsa. Diarré, tbc och lunginflammation är vanligt här; och hygien är en viktig fråga.

– Jag har varit mentormamma i över sex år och det är mer problem med diarré nu än när jag började, säger Nozuko.

Andra problem som hon stöter på är för tidigt födda barn, eller barn som skadats i fosterstadiet på grund av rökning eller alkohol. Som mentormamma går hon från dörr till dörr och knackar på för att höra om hon kan vara till hjälp. Hon träffar över hundra klienter och arbetar två dagar i veckan på Philani och tre dagar i veckan på sjukhuset i Khayelitsha. – Många nyfödda är i riskzonen för hiv. En anledning till att jag ville bli mentormamma och hjälpa andra, är att jag själv är hiv-positiv och min son som dog smittades för att jag inte är bromsmediciner

Foto:

Filma med mobilen

Det är inte länge sedan film var ett media för specialister. Det krävdes stora kamerautrustningar och mer eller mindre avancerad redigeringsutrustning. Nu kan vem som vill efter lite träning göra sina egna filmer. Det som krävs är en mobiltelefon med hyfsat minne, lite kringutrustning, en dator eller "padda" att redigera på och lite lust att lära sig något nytt.

Text: Pelle Söderbäck

Jan-Allan Stefansson arbetar med rörlig bild på kyrkokansliet i Uppsala. Han har en lång erfarenhet från kyrkans informationsverksamhet men även från flera år som reporter på Sveriges Television. I mitten av oktober höll han en snabbkurs om att "filma med mobilen" för en grupp informatörer i stiftets församlingar.

Jan-Allan Stefansson inledde med några korta grundtips:

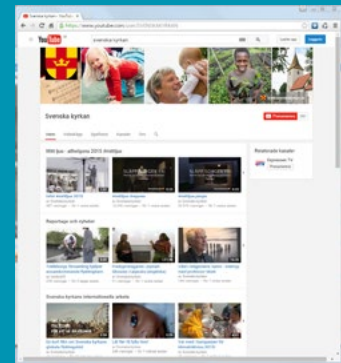
- Filma horisontellt. Det är så den färdiga filmen ska ses.
- Håll mobilen stilla. Använd stativ, det är idag en billig investering.
- Skaffa en handmikrofon. Det funkar även med en mygga. Ljudet är ofta viktigare än bilden.
- Tänk på ljusförhållanden när du filmar. Undvik direkt solljus, slagskuggor; bakljus.
- Tänk på bildkompositionen. Hur ser bakgrunden ut? Kom i ansiktshöjd med den du intervjuar.
- Kolla gärna på TV-inslag om hur de bygger upp en berättelse med helbilder/etableringsbilder; halvbilder; närbilder på t. ex. händer; ansiktsbilder och en slutbild.

En av många nöjda deltagare var Madeleine Vagge, kommunikatör i Falun som deltog tillsammans med församlingspedagogen Jimmy Nilsson.

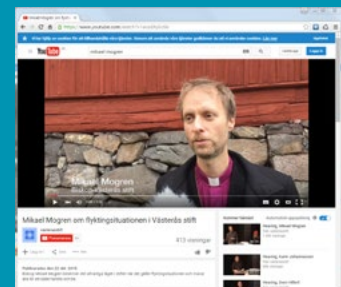
– Det känns som att film är rätt väg i alla möjliga sammanhang i kyrkans verksamhet. Vi har tidigare använt film i t. ex. bioreklam. Så det var en matnyttig kurs.

Du kan se en film från kursdagen på Svenska kyrkans Youtube-kanal. Sök "filma med mobilen". På Youtube kan du också se filmer gjorda med mobil för Svenska kyrkans internationella arbete t. ex. "Så hjälper Svenska kyrkan flyktingar i Ungern". Ny teknik skapar nya möjligheter 📺

Svenska kyrkans egen kanal på YouTube

På adressen <https://www.youtube.com/user/svenskakyrkan> finns just nu strax under 200 videoklipp, och antalet växer för varje dag. Här hittar du de senaste filmerna om #mittljus och Svenska kyrkans internationella arbete. Populärast är en film om sommarkyrkan med nästan 200.000 visningar 📺

Även stiftet har en kanal på YouTube

Västerås stift har också en YouTube kanal som du hittar på <https://www.youtube.com/user/vasterasstift>. På kanalen lägger vi fortlöpande in nya filmsnuttar med olika innehåll. Just nu är det ett 40-tal klipp som vi också publicerat via facebook.

Ett bra tips är att du väljer att prenumerera på kanalen, då får du automatiskt veta om det laddas upp ett nytt klipp i spellistan 📺

”European Reformation Roadmap” berättar historien

Det kanske mest spektakulära inslaget i Lutheråret 2017 är den ”European Reformation Roadmap” som knyter samman Europa 500 år efter reformationens början. Italien, Storbritannien, Schweiz, Polen, Tyskland och Sverige är några av de länder som får besök av en rullande utställning. Totalt besöks 67 städer i 18 olika länder. Den 11 mars år 2017 anländer den rullande utställningen till Västerås.

Text: Pelle Söderbäck

European Reformation Roadmap har skapats av den tyska lutherska kyrkan tillsammans med de tyska kyrkodagarna.

– Reformationen är en världs rörelse, konstaterade Heinrich Bedford-Strohm från de tyska kyrkodagarna EKD, när projektet presenterades. Luthers frihetsbudskap känner inga nationella eller kulturella gränser. Därför är den internationella dimensionen av refor-

mationsjubiléet central för oss. Vår European Reformation Roadmap ska levandegöra detta genom att på vägen samla lokala reformationsberättelser som förs hem till Wittenberg.”

Konkret handlar det om en stor lastbil med en interaktiv utställning som visas på de platser man besöker. En dag finns man på respektive ort. Från varje plats tar man med sig en portal och ett antal berättelser som i maj 2017 ska få bilda en stor installa-

tion i Wittenberg, ”Gates of Freedom”. Några av de städer som besöks är:

Geneve i Schweiz

Här fick reformationen fäste år 1536. Idag är staden hemstad för många internationella organisationer som t. ex. Kyrkornas Världsråd och Lutherska Världsförbundet.

Worms i Tyskland

År 1521 ställdes Luther inför den av kejsaren sammankallade riksdagen i Worms, vägrade återkalla sina skrifter och antipapis-

Europäischer Stationenweg November 2016 – Mai 2017

Map showing the European Reformation Roadmap route across Europe, with various cities marked as stations. The route starts in Dublin and ends in Cieszyn. Key cities include London, Cambridge, Liverpool, Berlin, Wittenberg, and Västerås.

Johannes Calvin

Liverpool

Cambridge
London

Dordrecht

Worms

Speyer

Bretten

Olympia Morata

Wilhelmshaven

Emden

Minden

Osnabrück

Wuppertal

Marburg

Herborn

Worms

Speyer

Bretten

Bergen

Viborg

Kiel

Stadthagen

Bremen

Wolfsburg

Helmstedt

Bernburg

Detmold

Goslar

Wittenberg

Torgau

Crailsheim

Katharina von Bora

Berlin

Kerkwitz

Wittenberg

Torgau

Wrocław

Prag

Cieszyn

Västerås

Turku

Riga

Huldrych Zwingli

Martin Luther

En skiss på utställningen som besöker Västerås, som en av två städer i Sverige, under 36 timmar. Totalt besöks 67 orter i 18 länder.

tiska uttalanden. Luther förklarades fredlös av kejsaren. Sitt försvarstal vid riksdagen i Worms avslutade Luther med de senare så ofta citerade orden "Här står jag och kan icke annat, Gud hjälpe mig, amen!"

Rom i Italien

Pävens residensstad. År 1510/1511 besökte Luther som katolsk munk Rom. Idag finns en aktiv luthersk kyrka.

Cambridge i England

En stad känd för sitt universitet. På värdshuset "White Horse Tavern" möttes engelska reformationsanhängare och diskuterade Luthers tankar redan år 1521.

Riga i Lettland

När reformationen tog sin början i Europa var det i St Jakobskyrkan och St Peterskyrkan i Riga som de första predikningarna som inledde reformationen i Lettland lästes. Detta redan år 1522.

Malmö i Sverige

Idag ligger staden i södra Sverige men då i Danmark. Malmö är central för den danska reformationen. Här hölls Danmarks första lutherska predikan och här trycktes den första danska bibeln.

Åbo i Finland

Genom samhörigheten med Sverige blev den svenska reformationen även den

En skiss på Gates of Freedom som byggs upp av de "portaler" som samlas ihop under vägen.

finska. Finlands store reformator Mikael Agricola blev 1554 biskop av Åbo och Finlands förste protestantiske biskop.

Bergen i Norge

År 1537 införde den norske konungen Christian III den lutherska läran och genomförde reformationen.

Augsburg i Tyskland

Vid riksdagen i Augsburg år 1530 lade Luthers lärjunge Philipp Melancthon fram den augsburgska bekännelsen som sammanfattar den lutherska teologin. Ett dokument som idag ligger som grund för många protestantiska kyrkor.

Wittenberg i Tyskland

Luthers och Melanctons stad. Här avslutas turnén "European Reformation Roadmap" med utställningen "Gates of Freedom". Detta i maj år 2017 🇩🇪

Kyrkohandboksarbetet går vidare Slutförslag kommer hösten 2017

Arbetet med en ny kyrkohandbok fortsätter: Under den stora remissomgången 2013, provade ungefär en fjärdedel av Svenska kyrkans församlingar förslaget till ny kyrkohandbok, under ett helt kyrkoår. Nu har kommentarer och förslag från remissinstanserna och andra bearbetats och ett nytt förslag föreligger. Det nya förslaget bygger på församlingarnas och andra experters granskningar och är ett resultat av teologiska, musikaliska och språkliga bearbetningar.

Text: Pelle Söderbäck

Under tiden 1 januari till 15 maj 2016 blir det en ny remissomgång i arbetet med den nya kyrkohandboken. Då kommer alla kyrkoråd, liksom domkapitel, stiftsstyrelser och övriga remissinstanser att kunna svara på remissen. Var och en har dessutom möjlighet att lämna åsikter och spontanremisser. Det reviderade förslaget sänds ut i januari 2016 till alla remissinstanser och finns då även tillgängligt på webben – att både läsa och lyssna på.

Den nya remissomgången är inte lika omfattande som den förra, men inbjuder samtidigt alla som vill att tycka till och pröva hela eller delar av förslaget.
– Den här är en remiss som försökt ta

tillvara det som kom fram efter den första omgången. Nu vill man stämma av – "var det ungefär såhär ni menade?" – innan slutförslaget presenteras för kyrkostyrelsen och kyrkomötet hösten 2017, säger Marit Norén, stiftsadjunkt med ansvar för gudstjänstutveckling på stiftskansliet. Samtliga kyrkoherdar kommer att få ett brev från nationell nivå, där deras församlingar eller pastorat inbjuds att pröva förslaget och inkomma med remiss. Pastorat uppmanas att lyssna in och sammanställa församlingarnas synpunkter.

Kyrkohandboksdagar i stiftet. Västerås stift kommer också att inbjudas till några tillfällen runt om i stiftet, där intresserade anställda, förtroendevalda och ideella bjuds in. Dagarna kommer att beröra processen framåt samt presentera det nya förslaget och de förändringar det innebär.

– Då kommer vi också att samtala kring erfarenheter och lärdomar från den första provomgången, säger Marit Norén. Och så ska vi förstås sjunga och prata oss igenom en del av det nya materialet. Mer information kommer om dagar, platser och tider för kyrkohandboksdagarna. Den 16 december sammanträder kyrkostyrelsen och då tas formellt beslut om det fortsatta arbetet.

Vill du läsa mer, kan du följa arbetet på www.svenskakyrkan.se/kyrkohandboken 📍

Kyrkohandboken översätts till romani chib

Nu översätts delar av kyrkohandboken till romani chib.

Det är en översättning som är efterlängtd av romer:

Text: Roland Asplund

Av förslaget till ny kyrkohandbok kommer ordningar för allmän gudstjänst, kyrkliga handlingar och centrala förböner att översättas till romani chib.

– Det är viktigt att urvalet av texter har gjorts i arbetsgruppen tillsammans med romer. Det romska gudstjänstlivet är väl i praktiken ett svenskkyrkligt gudstjänstliv idag, men en del av minoriteten kanske inte känner sig särskilt välkomnade i Svenska kyrkan, säger Tiina Kiveliö, handläggare för romska frågor vid kyrkokansliet.

Många romer är troende, men vänder sig främst till katolska och ortodoxa

kyrkan eller frikyrkoförsamlingar.

Översättningen av Svenska kyrkans gudstjänst underlättar för präster och diakoner att välkomna romer på ett bättre sätt. Syftet är att visa att Svenska kyrkan tar minoritetsgruppens rättigheter på allvar, betonar Tiina Kiveliö.

En översättning är efterlängtd bland romer. Det möjliggör för präst eller pastor, vanligen en icke-rom, som leder en kyrklig handling att välkomna och läsa en text på romani chib. Böner är väldigt viktiga och romska ungdomar kan lära sig att be på romani chib, säger

Manuel Tan Marti, en av de romska granskarna i översättningsarbetet.

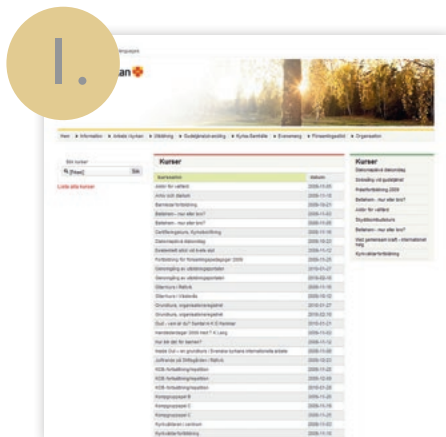
– Det kommer att uppskattas av romer och vara litet grand av en försoning. Svenska kyrkan har en historia som rymmer förtryck av romer. Romer fick inte vigas i Svenska kyrkan eller begravas på kyrklig mark. Vi behöver bli erkända som medlemmar av församlingen, menar han.

– Grundtanken är att man ska kunna mötas i Svenska kyrkan och fira gudstjänst på sitt eget språk. Det har vi sett i vårt fördjupade samarbete med romer att romani chib behöver finnas med i gudstjänsten – inte minst när det gäller kyrkliga handlingar, säger Boel Hössjer Sundman, präst och medansvarig för arbetet med den nya kyrkohandboken 📍

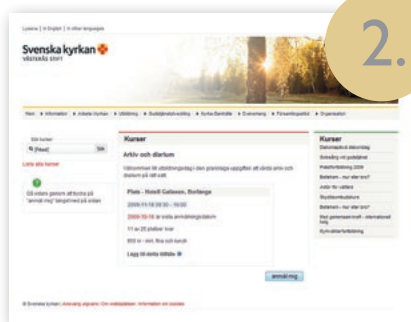

Kursanmälan via hemsidan

Alla kurser hittar du på www.svenskakyrkan.se/vasterasstift. Klicka på knappen "Kurser" så kommer du direkt till kurssidan.

Välj den kurs du vill gå. Du kan sortera dem efter kursnamn eller datum.

Är det flera alternativ så välj det eller de alternativ du vill ha. Klicka sedan i "anmäl mig".

Fyll i dina uppgifter och klicka "anmäl mig". Glöm inte att kontrollera att allt blivit rätt innan du bekräftar.

Nu är du färdig. Bekräftelse får du direkt via e-post. Skulle något vara fel så kan du ringa till vår växel så hjälper de dig att ändra. Tel. 021-17 85 00

Kurser i stiftet

Här listar vi kurser för våren och sommaren 2016. Även Stiftsgårdens kurser är med. Av utrymmesskäl har vi inte tagit med all information om kurserna, den fullständiga beskrivningen hittar du på vår hemsida. www.svenskakyrkan.se/vasterasstift. På hemsidan kan du dessutom sortera kurserna i datumordning eller genreordning så att du lättare hittar de kurser som passar just dig!

Användarträff, Kyrkans administrativa system

Vänder sig till användare i kyrkans administrativa system, så som kyrkobokföring, KOB, Kyrksam.

Tid: 11 maj

Plats: Nora församlingshem, Nora

Tid: 12 maj

Plats: Kyrkbacksgården, Västerås

Tid: 25 maj

Plats: Andreasgården, Mora församlingshem, Mora

Tid: 26 maj

Plats: Kristinegården, Falun
Kostnad: Ingen

Arbetsledarutbildning

Utbildningen vänder sig till arbetsledare med någon form av personalansvar. Ur innehållet: Arbetsledarens roll och plats i organisationen, Arbetsledarens ansvar, mandat och befogenheter kopplat till delegation och verksamhetens inriktning. Frågor kring arbetsmiljö, lagar, avtal och policy. Omfattning: 2+1 dagar.

Tid och Plats: Del 1 den 20-21 april på Stiftsgården i Rättvik. Del 2 den 16 juni, plats meddelas senare.

Kostnad: Kursavgiften, 1 500 kr gäller för samtliga 3 dagar. Kost och logi tillkommer

Certifieringskurs, Kyrkobokföring

Certifieringskurserna för kbok är obligatoriska för användare handläggare samt handläggare skyddad person. OBS, obligatoriska förkunskaper för deltagarna är att ha tagit del av och läst: "Arbetsflöden och regelverk för kyrkobokföring"

Tid: 7-8 april

Plats: Stiftsgården i Rättvik Kyrkvägen 2 Rättvik

Kostnad: 2 500 kr – inkl. kost och kursmaterial men exkl. logi

Fortbildningsdagar för förtroendevalda

Fortbildning för samtliga förtroendevalda i Västerås stift.

Tid: 20 februari

Plats: Stiftsgården, Rättvik

Tid: 19 mars

Plats: Lindgården, Fagersta

Kostnad: 400 kr inkl. kaffe och lunch

Fördjupad diakonfortbildning

Den fördjupade diakonfortbildningen innefattar 5 internat med olika teman. Du kan välja att gå hela fortbildningen med 5 internat eller välja att gå de internat du önskar fördjupa dig i.

Tid och tema:

1. Migration: 9-11/2 2016

2. Barn och ungas psykiska ohälsa: 26-28/4 2016

3. Samhällsbygge/Samverkan och

nätverkande - Almedalen: 4-7/7 2016

4. Arbete/arbetslöshet: 20-22/9 2016

5. Sociala medier: 8-10/11 2016

Plats:

Internat 1, 2 och 5 är förlagda till

Stiftsgården, Rättvik

Internat 3 är förlagd till Almedalsveckan i

Visby, Gotland

Internat 4 är förlagd till Uppsala och

Kyrkokansliet

Kostnad: För hela fortbildningen, 5

internat, är kursavgift 5 000 kr, olika

kostnader för kost och logi tillkommer.

För enskilda internat, kursavgift: 1 300 kr,

kostnad för kost och logi tillkommer

Global trettonhelg på Stiftsgården i Rättvik

Stiftsgården i Rättvik bjuder in till ett nytt, generationsöverskridande läger: Global trettonhelg på temat När olika världar möts - överallt och ingenstans.

Tid: 3-6 januari

Plats: Stiftsgården Rättvik

Kostnad: Hjälpension fr.o.m. lunch 3 jan

t.o.m. em-fika 6 jan, 2 000 kr – 3 520

kr per person i enkel- eller dubbelrum.

Lägergård 500 kr. Barn 5-14 år 500 kr

Gudstjänst/Nya handboken

En dag kring det reviderade handboks-förslaget.

(Under förutsättning av Kyrkostyrelsens beslut den 16 december)

Musiken - texterna - bakgrund - framtid. Dagen är tänkt som inspiration att vilja pröva ny gudstjänsttexter och sånger. Tag med text- och notmaterial som Du hämtar på Svenska kyrkans hemsida från den 16 december.

Tid: 12 januari

Plats: Mikaelikyrkan, Västerås

Kostnad: Fika och lunch serveras till självkostnadspris.

Tid: 2 februari

Plats: Stora Tuna prästgård, Borlänge

Kostnad: Lunch betalas av deltagarna och äts på närliggande restaurang.

Julfirande på Stiftsgården i Rättvik

En jul på Stiftsgården är en traditionell jul i gemenskapens tecken.

Här väntar god mat, sång, lek och vilsam tillvaro. Tillsammans delar vi julens budskap i Enhetens kapell och Rättviks kyrka.

Tid: 23-26 december 2015

Plats: Stiftsgården, Rättvik

Kostnad: Paketpris 23-26/12, 3 080 kr – 4 370 kr/person beroende på boendestandard. Barn 5-14 år 1 065 kr, barn -4 år fritt.

Konfirmandlärofortbildning

Nationell nivå kommer att starta en satsning Krafttag konfirmation och vi bygger vidare.

Tid: 12-14 januari

Plats: Stiftsgården Rättvik

Kostnad: 500 kr

Kyrkoherdeforum

Ett gemensamt forum för kyrkoherdar i Västerås stift.

Tid: 9-10 februari

Plats: Västerås

Kostnad: Ingen

Kyrksam, utbildning

Kyrksam = organisationsregistret och verksamhetsregistret.

Målgrupp för utbildningen är de som vill lära sig grunderna i hur Kyrksam fungerar.

Tid: 5 april

Plats: Stiftsgården, Rättvik

Tid: 6 april

Plats: Stiftsgården, Rättvik

Tid: 12 april

Plats: Kyrkbacksgården, Västerås

Tid: 13 april

Plats: Kyrkbacksgården, Västerås

Kostnad: 500 kr – inkl. fm o em fika samt lunch

Kyrkväktaren i centrum - på Stiftsgården i Rättvik

Kursinnehåll i stort: "Kyrkväktaren i centrum" - om rollen och uppgiften, "Kyrkans tro och tradition", "Möte med människor i sorg och glädje", "Tjänst i heligt rum", "Att möta människors livsfrågor"

Tid: 15-17 mars

Plats: Stiftsgården, Rättvik

Kostnad: 2 385 kr - kursavgift. Kostnad för kost och logi tillkommer: 2 840-3 300 kr/person beroende på boendestandard. Kostnad för ej övernattande: 1 840 kr + kursavgift 2 385 kr

Kyrkvärdsutbildning på Stiftsgården - Baskurs för nya kyrkvårdar

Denna utbildningshelg fördjupar sig i dessa frågor: Identitet, Kyrkvårdshistoria, Praktiska övningar såsom; Duka altaret, Textläsning, Liturgiska kläder

Tid: 22-24 april

Plats: Stiftsgården, Rättvik

Kostnad: 2 385 kr - kursavgift. Kostnad för kost och logi tillkommer: 2 625-3 085 kr/person beroende på boendestandard. Kostnad för ej övernattande: 1 625 kr + kursavgift 2 385 kr

Kyrkvärdsutbildning på Stiftsgården - Kyrkvård i andakt och bön

Denna utbildningshelg fördjupar sig i dessa frågor: Textens historia, Textens språk/ börens språk, Att levandegöra texten, Andaktsmetodik, Rösten som instrument, Andning och avspänning

Tid: 19-21 februari

Plats: Stiftsgården Rättvik

Kostnad: 2 385 kr - kursavgift. Kostnad för kost och logi tillkommer: 2 625-3 085 kr/person beroende på boendestandard. Kostnad för ej övernattande: 1 625 kr + kursavgift 2 385 kr

Kyrkvärdsutbildning på Stiftsgården - Kyrkvård i Guds tjänst

Denna utbildningshelg fördjupar sig i dessa frågor: Gudstjänsten nu och då, Liturgi och symboler; Kristet liv i bilder och symboler; Kroppsliturgi - att fylla rummet med närvaro, Mänsklig gudstjänst

Tid: 11-13 mars

Plats: Stiftsgården Rättvik

Kostnad: 2 385 kr - kursavgift. Kostnad för kost och logi tillkommer: 2 625-3 085 kr/person beroende på boendestandard. Kostnad för ej övernattande: 1 625 kr + kursavgift 2 385 kr

Kyrkvärdsutbildning på Stiftsgården - Kyrkvård i och med församlingen

Denna utbildningshelg fördjupar sig i dessa frågor: Att bemöta människor i glädje och sorg, Kyrkvård i och med församlingen, Ansvarsfördelning och delaktighet, Diakonalt förhållningssätt

Tid: 29-31 januari

Plats: Stiftsgården, Rättvik

Kostnad: 2 385 kr - kursavgift. Kostnad för kost och logi tillkommer: 2 625-3 085 kr/person beroende på boendestandard. Kostnad för ej övernattande: 1 625 kr + kursavgift 2 385 kr

Körhelg på Stiftsgården, Såsom i himmelen - så ock på jorden

Kom och sjung tillsammans! Körhelgen Såsom i himmelen, så ock på jorden är en vinterhelg full av sång, dans och samtal vid middagsborden.

Tid: 22-24 januari

Plats: Stiftsgården Rättvik

Kostnad: Totalt med helpension inkl. kursavgift 2 075 kr – 3 015 kr/person beroende på boendestandard. Kostnad för ej övernattande: 1 605 kr

Retreat

Tema: Brytpunkt. Målgrupp: Alla anställda i Västerås stift. Retreatledare: Cathrine Tegerstrand, präst och Margareta Yrlid, sjukgymnast.

Anmälan är bindande.

Tid: 12-14 januari

Plats: Finnåkers kursgård

Kostnad: 1 500 kr - inklusive måltider och övernattning i enkelrum.

Styrning och Ledning

Tid: 5-6 februari

Plats: Mälaren Hotel & Konferens, Västerås

Tid: 8-9 april

Plats: Stiftsgården, Rättvik

Kostnad: 400 kr

Trädgårdskurs på Stiftsgården -

"Grönskande blomstrande kyrka"

Framtidens växter för framtidens kyrkogård. Fortbildning för kyrkväktare och kyrkogårdsarbetare. Se program på Stiftsgårdens hemsida.

Tid: 7-8 mars

Plats: Stiftsgården, Rättvik

Kostnad: 2 150 kr. Kostnad för kost och logi tillkommer: 1 595-1 825 kr/person beroende på boendestandard. Kostnad för ej övernattande: 1 095 kr + kursavgift 2 150 kr

Vård och underhåll av kyrkorummet - inredning och inventarier

Fortbildning för kyrkväktare, inventarieansvariga och kyrkvårdar. Repris på efterfrågad kurs.

Se program på Stiftsgårdens hemsida.

Tid: 16-17 februari

Plats: Stiftsgården Rättvik

Kostnad: 2 150 kr. Kostnad för kost och logi tillkommer: 1 595-1 825 kr/person beroende på boendestandard. Kostnad för ej övernattande: 1 095 kr + kursavgift 2 150 kr

Kurser hösten/vintern 2016

Arbetsledare - fortbildning

Tid: 1-2 september

Plats: Finnåkers kursgård

Fortbildning för administrativ personal

Tid: 5-7 oktober

Plats: Stiftsgården, Rättvik

Församlingspedagogfortbildning

Tid: 13-15 september

Plats: Stiftsgården, Rättvik

Kyrkvärdsutbildning på Stiftsgården -

Kyrkvård i Svenska kyrkan

Tid: 9-11 september

Plats: Stiftsgården, Rättvik

Prästfortbildning 2016

Tid: 12, 13 och 14 september;

Plats: Meddelas senare

Tid: 10, 11 och 12 oktober

Plats: Mälaren Hotel & Konferens, Västerås

Tid: 8, 9 och 10 november

Plats: Meddelas senare

Retreat

Tid: 15-17 november

Plats: Finnåkers kursgård

PSALMKARAOKE

100 kronor (DVD)

(Har kostat 450:-)

Tre överraskningar i en; en psalmkaraoke, filmbakgrunder som kan fungera som diskussionsunderlag, pop/rockarrangemang att planka eller inspireras av.

Psalmkaraoken kan användas i gudstjänst, ungdomsgruppen, församlingsträffen, Öppet hus, katekumenatsgruppen. Introducera psalmer på ett nytt sätt.

Finns att köpa i webshoppen.

PSALMKARAOKE

SVENSKA KYRKAN

FOTO: ERIC MILLER/IKON

SMS:A LJUS
till 72905
och ge 50 kr

90 SVENSK
INSAMLINGS
KONTROLL

LÅT FLER FÅ FYLLA FEM!

Var femte sekund dör ett barn som inte hunnit fylla fem år. Sisipho Sakawula är tre år och bor i ett av Kapstadens fattigaste områden. De första fem åren är de sköraste, då är mat, rent vatten och hälsa avgörande. Ge en gåva för alla barns rätt till ett tryggt liv!

SMS:a LJUS till 72905 och ge 50 kr.

Eller swisha valfritt belopp till 9001223.

PG 90 01 22-3 | BG 900-1223

Läs mer: svenskkyrkan.se/internationelltarbete

Svenska kyrkan

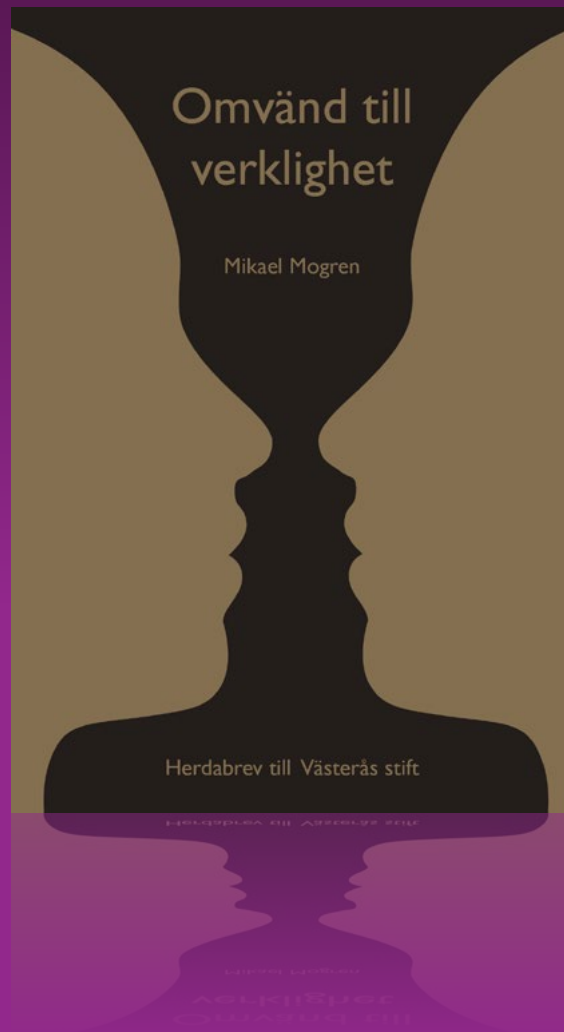
INTERNATIONELLT ARBETE

medlem av

actalliance

B

SVERIGE
PORTO BETALT
PORT PAYÉ

Med Magasinet får du en liten bok som jag har skrivit till dig som är berörd av kyrkan och kristen tro. Jag hoppas att den ska ge dig smak för nya världar, rysningar och ett brett leende.

Fina helgdagar önskar

Mikael Mogren